

Pohjois-Karjalan työllisyyden kasvuohjelma

Sisällys

Kärkitoimenpiteet työllisyyden ja yritysten kasvun edistämiseksi	2
Yhteenveto kaikista toteutettavista toimenpiteistä	4
Johdanto	10
1. Työllisyyden dynamiikka	11
Johdanto	11
Analyysi	11
Johtopäätökset	16
Toimenpiteet	17
Yritysten kasvun dynamiikka	19
Johdanto	19
Analyysi	20
Johtopäätökset	28
Toimenpiteet	29
2. Osaavaan työvoiman ja työvoimatarpeiden kohtaanto-ongelma	30
Johdanto	30
Analyysi	31
Johtopäätökset	37
Toimenpiteet	37
3. Vetovoima ja maakunnan brändäys	38
Johdanto	38
Analyysi	38
Johtopäätökset	39
Toimenpiteet	39
4. Liikenneinfrastruktuuri ja saavutettavuus	39
Johdanto	39
Analyysi	40
Johtopäätökset	40
Toimenpiteet	40
5. Valtion toiminnot Pohjois-Karjalassa - alueellistaminen	41
Johdanto	41
Analyysi	41
Johtopäätökset	41
Toimenpiteet	42
6. Valtion strategiset kasvuinvestoinnit Pohjois-Karjalassa	42
Johdanto	42
Toimenpiteet	42
7. Yhteenveto	44

Kärkitoimenpiteet työllisyyden ja yritysten kasvun edistämiseksi

1. Kehitetään niin työllisyys- kuin yrityspalvelutoimijoidenkin palveluprosesseja asiakaslähtöisemmiksi ja kustannustehokkaammiksi palveluketjuiksi. Kehitystyötä tehdään maakuntauudistuksen valmistelun yhteydessä käynnistetyissä maakuntakokeilussa, jossa on tällä hetkellä käynnissä kaikkiaan 13 eri kokeilua neljän teeman alla.
2. Käynnistetään maakunnallisesti tai kuntakohtaisesti toteutettava kokeilu pitkään työttömänä olleiden työllistämiseen sosiaaliturvaa muuttamalla (esim. työttömyyskorvauksen suojaosan tuntuva nostaminen, perustuloon liittyvä kokeilu). Edellyttää valtiolta uusia toimenpiteitä.
3. Suunnataan yritysten kehittämisavustusta kasvuhakuisten- ja kasvukykyisten mikroyritysten kehittämishankkeisiin, jossa painopisteenä on osaavan työntekijän palkkakulujen rahoittaminen kasvua luovissa kehittämistoimenpiteissä. Tukea voitaisiin myöntää mikroyrityksille enintään kolmena vuotena enintään kolmen eri osaajan palkkakuluihin. Porrastetulla, enintään kolme vuotta kestäväällä tuella vahvistetaan mikroyritysten osaamista ja kykyä kasvaa. Tukimuoto käynnistetään maakunnan omin rakennerahasto varoin. Työpaikkavaikutukset n. 100 uutta työpaikkaa mikroyrityksissä 1. vuonna ja seuraavina vuosina 200 uutta työpaikkaa vuosittain. Työllisyyden kasvuohjelman aikana (3 vuotta) uusia työpaikkoja syntyy n. 500 kpl.
4. Kehitetään ja fasilitoidaan Pohjois-Karjalan vahvuuksista lähteviä ekosysteemejä. Tunnistettuja ekosysteemejä ovat: 1) turvallisuus 2) biotalous, 3) kehittyneet terveydenhuollon ratkaisut ja korkean teknologian muovituotteet, 4) rakennustuoteratkaisut ja 5) paikalliseen kysyntään perustuvat palvelutuoteratkaisut. Esitetään Tekesille valtakunnallisten ekosysteemiohjelmien käynnistämistä Pohjois-Karjalalle tärkeiden ekosysteemien osalta. Verkottuneilla ohjelmilla edesautetaan uusien liiketoimintamallien, ansaintamallien ja arvoverkostojen syntymistä sekä tutkimuksen tulosten hyödyntämistä yritysten liiketoiminnoissa. Työpaikkavaikutukset Pohjois-Karjalassa em. ekosysteemeissä voi parhaillaan olla vuositasolla n. 500 uutta työpaikkaa. Työllisyyden kasvuohjelman aikana (3 vuotta) uusia työpaikkoja syntyy n. 1500 kpl.
5. Vastataan työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin nykyistä joustavammin. Käynnistetään laajamittainen rekrytointiyhteistyö alueen työ- ja elinkeinoelämän kumppanien kanssa ml. yritykset. Etsitään myös uudenlaisia ja joustavia ratkaisuja, kuten yritysten tarpeista lähtevät erikoistumis-, täydennys- ja muuntokoulutukset, työttömien omaehtoinen opiskelu, koulutetun työvoiman alueellisen liikkuvuuden ja joustavien ja paikasta riippumattomien työntekemisen muotojen edistäminen sekä spesifin ammatillisen osaamisen hankkiminen (vrt. täsmäkoulutus). Lisäksi rakennetaan osaamisen kehittämisen ja kouluttautumisen Front Office -palvelu alueen yrityksille ja työnantajille yhteistyössä eri oppilaitosten ja työvoimahallinnon kanssa, esim. pilotointi Abloy ja Siun Sote.
6. Edistetään osana opiskelua opiskelijoiden yrittäjyysvalmiuksia ja mahdollistetaan opiskelijoille yrittäjämäinen ja yrittäjänä opiskelu. Benchmarkataan eri koulutusasteiden yritys- ja innovaatiokasvatuksen sekä yrittäjyyden edistämisen käytänteet, tiivistetään yhteistyötä alueen elinkeinotoimijoiden (kuten kehitysyritykset ja muut kaupunkien ja kuntien elinvoimaviranomaiset), Pohjois-Karjalan yrittäjien sekä työvoimahallinnon kanssa sekä muodostetaan eri koulutusasteet yhdistävä yrittäjyysyhteisö ja kehitetään sen toimintaa, esim. Joensuu Entrepreneurship-yhteisö.
7. Kehitetään Joensuun kaupunkikeskustaa symmetrisen kaupungin strategian mukaisesti tavoitteena kaupunkikeskustan kasvu Pielisjoen molemmille rannoille ja miljardin euron investoinnit vuoteen 2030 mennessä (80 % yksityisiä hankkeita, 3 500 työpaikkaa ja 6 000 asukasta). Kokonaisuuteen liittyen valtio toteuttaa Joensuun ratapihahankkeen ja Kuhasalontien maantiesillan muutoksen (ka. 77 milj. € + 5,1 milj. €). Joensuun ratapihan ratasuunnitelma ja maantien 5013 Kuhasalontien tiesuunnitelma ovat valmistuneet maaliskuussa 2017. Ratapihan rakentaminen on aloitettavissa ratapihan osalta 2019 ja maantien 5013 Kuhasalontien tiesuunnitelman mukaiset toimenpiteet jo 2018. Valtiolta odotetaan ratapihan

starttirahoituspäätöstä (4,4 milj. €) vuodelle 2018, jolla ratapiharemontti käynnistetään aloittaen suunnitelmien mukaisesti Kuhasalontien sillasta.

8. Sijoitetaan oikeusministeriössä valmisteilla oleva Tuomioistuinvirasto (n. 45 htv) Joensuuhun. Joensuun keskeiset vahvuudet ovat Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampuksen oikeustieteellinen koulutus ja tutkimus sekä vahva palvelukeskustoimintojen osaaminen (Palkeet, Puolustusvoimat) ja palvelukeskusalan koulutus (hallinto, talous). Joensuussa saa hyvin työvoimaa sekä juridiikan että talouden ja yleishallinnon aloilla. Kasvukeskuksena Joensuun yleiset vetovoimatekijät ja saavutettavuus ovat kunnossa valtion asiantuntijaorganisaation sijoittamiselle.
9. Edistetään Pielisen-Karjalan bioteollisuusinvestointien toteutumista ja olemassa olevan toiminnan kasvua erityisesti Lieksan Kevätniemen teollisuusalueella sekä Nurmeksen bioteollisuusalueella. Valtion on omilla toimenpiteillä (mm. yritystukipäätökset) tuettava biotaloushankkeiden käynnistymistä suunnitelmien mukaisesti. Lisäksi tarvitaan toimenpiteitä työvoiman liikkuvuuteen ja koulutetun työvoiman saatavuuteen liittyvien haasteiden ratkaisemisessa sekä varmistettava logististen yhteyksien kehittäminen ja ylläpitäminen tasolla, joka varmistaa yritysten investoinnit, toiminnan kasvuedellytykset ja kilpailukyyn. Nurmeksen ja Lieksan bioteollisuusinvestointien työllisyysvaikutus on noin 450 uutta työpaikkaa vuoteen 2021 mennessä.
10. Kiteen Puhoksen yrityspuistoa kehitetään innovaatiokeskukseksi vahvistamalla tuotannollista toimintaa ja tähän kytkeytyvää tuotekehitystyötä. Puhoksen teollisuusalueella on jo vuosikymmeniä toiminut puutuote- ja puunjalostusteollisuutta sekä näiden tukipalveluja, mutta viime vuosina on menetetty satoja työpaikkoja. Kaupungin omistamaa teollisuushallia on nyt lähdetty kehittämään hautomotyyppisesti matalan kynnyksen yritystilaksi. Lisäksi alueella on vapaana mittavat entisen lastulevytehtaan tuotantotilat. Valtiolta odotetaan tukea teollisuusalueen infrastruktuurin uudistamiseen ja mm. teollisuushallin muuttamiseen hautomoyrityksiä palvelevaksi vastaanottohalliksi. Tavoitteena on uusi Puhoksen alue, joka työllistää viiden vuoden kuluessa vähintään 600 henkilöä.
11. Liikennejärjestelmää kehitetään Pohjois-Karjalan elinkeinoelämän kilpailukykyä ja työpaikkojen syntymistä tukevalla tavalla. Pohjois-Karjalan pääteillä tärkeimmät kehityskohteet sijoittuvat valtateille 6, 9 ja 23. Rautatieliikenteessä Karjalan radan henkilöjunaliikenteen nopeuden kasvattamiseen ja liikenneturvallisuuteen liittyvät toimenpiteet ovat saavutettavuuden parantamisen kannalta ensiarvoisen tärkeitä. Saimaan kanavan sulkujen pidentämisellä ja liikennöintikauden jatkamisella on vesiliikenteen tulevaisuuden kannalta ratkaiseva merkitys. Lentoliikenteessä keskeistä on tarpeisiin vastaava palvelutaso. Lisäksi Finavian on huolehdittava Joensuun lentoaseman infrastruktuurin ylläpidosta ja kehittämisestä.
12. Luodaan Pohjois-Karjalan vetovoima- ja tunnettuustyöhön uusi viestintästrategia, jonka toteuttamisen taustatueksi perustetaan aktiivisesti yhdessä toimiva maakunnallinen viestintätiimi. Toteutetaan aktiivista maakunnan ja kuntien mahdollisuusviestintää investointien ja yritysten houkuttelemiseksi.

Yhteenveto kaikista toteutettavista toimenpiteistä

Työllisyyden dynamiikka

1. Joensuun Työllisyyspalveluissa kokeillaan WorkPilots-sovellusta, jonka avulla yhteisöt, yritykset ja kotitaloudet voivat tarjota lyhyitä työkeikkoja 15–29-vuotiaille joensuulaisille nuorille ilman perinteistä byrokratiaa.
2. Kartoitetaan kaikkien maakunnan kuntien (+ Heinävesi) halukkuus ottaa käyttöön työllisyyspalvelujen yhteinen kuntalisä, joka on palkkio työnantajalle työttömän kuntalaisen työllistämisestä.
3. Edistetään sosiaalisten kriteerien ja työllisysehdon käyttöä kuntien julkisissa hankinnoissa. Valmistellaan hankintatoimien käyttöön tekstimallit työllisysehdon/sosiaalisten kriteerien käytön vaihtoehtoista.
4. Käynnistetään Osaava Joensuun seutu -hanke, jossa pureudutaan kohtaanto-ongelmaan, eli toisaalta on työttömiä työnhakijoita, mutta toisaalta yritykset eivät koe löytävänsä osaavaa työvoimaa. Hankkeessa esitetään Keski-Karjalassa vastaavan tyyppisessä hankkeessa hyväksi todettua mestarikisälli -mallin käyttöä. Valmistellaan vastaavien hankkeiden jatkohankkeet Pielisen-Karjalaan ja Keski-Karjalaan.
5. Toteutetaan Joensuun seudulla Grow with Joe -yritystempaus, jossa kaupungin elinkeinon ja työllisyyteen liittyvät toimijat ja yhteistyökumppanit jalkautuvat paikallisiin yrityksiin. Tempauksen tarkoituksena on koota piilotyöpaikkoja sekä kerätä yritysten näkemyksiä työpaikkojen sekä työtä vailla olevien kaupunkilaisten kohtaamisen edistämiseksi. Joensuun kampanjan toteutusta ja tuloksia voidaan hyödyntää maakunnallisesti.
6. ELY-keskuksen palveluhankintoja kohdennetaan uusiin toimenpiteisiin työllisyyden edistämiseksi. Uudet toimenpiteet suunnitellaan laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kesken. Hankinnoissa voidaan soveltaa innovatiivista hankintatapaa sekä tulospohjaisuutta.
7. Osallistutaan maakunnalliseen Tarmo – monialaisen työllisyystoiminnan kehittäminen yhdessä -hankkeen valmisteluun kehittämään työllistymistä tukevaa toimintaa. Hankeen tavoitteena on muun muassa koota heikossa työmarkkina-asemassa oleville henkilöille räätälöityjä työllistymispalvelukokonaisuuksia ja toteuttaa niitä yhdessä alueen muiden toimijoiden kanssa. Lisäksi hankkeen tavoitteena on rakentaa yhdessä maakunnan työllisyystoimijoiden kanssa tulevaisuuden työllisyyspalvelumarkkinoita ja tunnistaa järjestöjen erilaiset roolit työllistymisen tukemisessa.
8. Kehitetään niin työllisyys- kuin yrityspalvelutoimijoidenkin palveluprosesseja asiakaslähtöisemmiksi ja kustannustehokkaammiksi palveluketjuiksi. Kehitystyötä tehdään maakuntauudistuksen valmistelun yhteydessä käynnistetyissä maakuntakokeiluissa, joita on tällä hetkellä käynnissä kaikkiaan 13 eri kokeilua.
9. Joensuu osallistuu TEM:n ja Sitran ohjaamaan työllisyyden SIB- vaikuttavuusinvestointityöhön. SIB-mallin tehtävänä on hankkia tietyille pitkäaikaistyöttömien kohderyhmälle suunnattuja palveluita markkinoilta, jotka rahoitetaan tulosperusteisen sopimuksen mukaisesti. Palvelun vaikuttavuuden keskeisin mittari on asiakkaan työllistyminen avoimille työmarkkinoille.

Valtion uusia toimenpiteitä vaativa esitys

10. Käynnistetään maakunnallisesti tai kuntakohtaisesti toteutettava kokeilu pitkään työttömänä olleiden työllistämiseen sosiaaliturvaa muuttamalla (esim. työttömyyskorvauksen suojaosan tuntuvan nostaminen, perustuloon liittyvä kokeilu).

Yritysten kasvun dynamiikka

11. Perustetaan Joensuuhun pääomasijoitusrahasto vauhdittamaan osaamisintensiivisten yritysten kasvua. 2,5 miljoonan euron suuruisesta rahastosta tehdään sijoituksia perustamis- ja siemenvaiheen yrityksiin, joka tähtäävät kasvuun ja kansainvälisille markkinoille.
12. Lisätään innovatiivisia hankintoja kuntien hankinnoissa. Edistetään kuntien toimintaa yritysten kehitys- ja innovaatioalustoina osana kuntien investointeja.
13. Vahvistetaan osuuskuntamuotoista yritystoimintaa käynnistämällä Joensuun seudulle osuuskuntayrittäjyyden kehittämishanke.
14. Kehitetään kaupungeissa ja kunnissa investointien edistämistyötä. Luodaan aftercare -toimintamalli maakuntaan sijoittaneiden ulkomaisten yritysten palvelemiseksi.
15. Käynnistetään uusia toimenpiteitä Industry 4.0 - ja lean -ajattelun sekä digitaalisten ratkaisujen, robotisaation ja tekoälyn hyödyntämisen edistämiseksi yrityksissä.
16. Kehitetään ja fasilitoidaan Pohjois-Karjalan vahvuksista lähteviä ekosysteemejä. Tunnistettuja ekosysteemejä ovat: 1) turvallisuus, 2) biotalous, 3) kehittyneet terveydenhuollon ratkaisut ja korkean teknologian muovituotteet, 4) rakennustuoteratkaisut ja 5) paikalliseen kysyntään perustuvat palvelutuoteratkaisut. Esitetään Tekesille valtakunnallisten ekosysteemiohjelmien käynnistämistä Pohjois-Karjalalle tärkeiden ekosysteemien osalta. Verkottuneilla ohjelmilla edesautetaan uusien liiketoimintamallien, ansaintamallien ja arvoverkostojen syntyä sekä tutkimuksen tulosten hyödyntämistä yritysten liiketoiminnoissa. Työpaikkavaikutukset Pohjois-Karjalassa em. ekosysteemeissä voi parhaillaan olla vuositasolla n. 500 uutta työpaikkaa. Työllisyyden kasvuohjelman aikana (3 vuotta) uusia työpaikkoja syntyy n. 1500 kpl.
17. Kehitetään koulutusklusteria ja edistetään uuden liiketoiminnan syntymistä koulutuksen, oppimisen ja oppimisen digitalisaation ympärille.
18. Varmistetaan matkailun edistämisen organisaatio Karelia Expertin uudistuminen ja kehitetään kaupunkien ja kuntien matkailun edistämisen toimintoja. Linkitytään vahvemmin osaksi Lakelandin aluetta ja brändiä sekä tehdään tiiviimpää yhteistyötä Finpron Visit Finlandin kanssa.

Valtion toimenpiteitä vaativat esitykset

19. Suunnataan yritysten kehittämisavustusta kasvuhakuisten- ja kasvukykyisten mikroyritysten kehittämishankkeisiin, jossa painopisteenä on osaavan työntekijän palkkakulujen rahoittaminen kasvua luovissa kehittämistoimenpiteissä. Tukea voitaisiin myöntää mikroyrityksille enintään kolmena vuotena enintään kolmen eri osaajan palkkakuluihin. Porrastetulla, enintään kolme vuotta kestäväällä tuella vahvistetaan mikroyritysten osaamista ja kykyä kasvaa. Tukimuoto käynnistetään maakunnan omin rakennerahasto varoin. Työpaikkavaikutukset n. 100 uutta työpaikkaa mikroyrityksissä 1. vuonna ja seuraavina vuosina 200 uutta työpaikkaa vuosittain. Työllisyyden kasvuohjelman aikana (3 vuotta) uusia työpaikkoja syntyy n. 500 kpl.
20. Yhtenäistetään ja yhteen sovitetaan maakunnan EU-rahoitteisten hankkeiden ja Tekesin hankkeiden valmisteluprosessi T&K&I-hakkeiden rahoituksessa sekä tutkimushankkeiden ja tutkimusympäristöjen kehittämishankkeiden rahoituksessa. Yhteisellä prosessilla saadaan yrityksille luotua tehokas toiminta yritysten T&K&I-toiminnan tueksi.

Osaavaan työvoiman ja työvoimatarpeiden kohtaanto-ongelma

21. Laaditaan kohtaanto-ongelmasta tarkempi selvitys ja sen pohjalta linjataan kohdennetut toimenpiteet sekä tarkastellaan tarkemmin muita toimenpiteitä.

22. Vahvistetaan ja monimuotoistetaan oppilaitosten ja työelämän yhteistyötä. Benchmarkataan eri koulutusasteiden yritys yhteistyökontaktit ja yritys yhteistyön toimintamallit, selvitetään yritysten osaamistarpeet yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa säännöllisesti, luodaan yhteinen yritysten osaamistarpeiden sähköinen toimintaympäristö sekä integroidaan työelämävalmiudet ja työnantajien osaamistarpeet koulutusrakenteisiin ja -sisältöihin. Lisäksi kehitetään uusia toimintatapoja ja malleja opiskelijoiden osaamisen ja työelämävalmiuksien kehittämiseksi työnantajien työvoimatarpeita vastaaviksi.
23. Vastataan työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin nykyistä joustavammin. Käynnistetään laajamittainen rekrytointiyhteistyö alueen työ- ja elinkeinoelämän kumppanien kanssa ml. yritykset. Etsitään myös uudenlaisia ja joustavia ratkaisuja, kuten yritysten tarpeista lähtevät erikoistumis-, täydennys- ja muuntokoulutukset, työttömien omaehtoinen opiskelu, koulutetun työvoiman alueellisen liikkuvuuden ja joustavien ja paikasta riippumattomien työntekemisen muotojen edistäminen sekä spesifin ammatillisen osaamisen hankkiminen (vrt. täsmäkoulutus). Lisäksi rakennetaan osaamisen kehittämisen ja kouluttautumisen Front Office -palvelu alueen yrityksille ja työnantajille yhteistyössä eri oppilaitosten ja työvoimahallinnon kanssa, esim. pilotointi Abloy ja Siun Sote.
24. Edistetään osana opiskelua opiskelijoiden yrittäjyysvalmiuksia ja mahdollistetaan opiskelijoille yrittäjämäinen ja yrittäjänä opiskelu. Benchmarkataan eri koulutusasteiden yritys- ja innovaatiokasvatuksen sekä yrittäjyyden edistämisen käytänteet, tiivistetään yhteistyötä alueen elinkeinotoimijoiden (kuten kehitysytitöt ja muut kaupunkien ja kuntien elinvoimaviranomaiset), Pohjois-Karjalan yrittäjien sekä työvoimahallinnon kanssa sekä muodostetaan eri koulutusasteet yhdistävä yrittäjyys yhteisö ja kehitetään sen toimintaa, esim. Joensuu Entrepreneurship-yhteisö.
25. Tuetaan valmistuneiden työllistymistä aktiivisesti kehittämällä uraohjausta ja sen käytänteitä. Luodaan ja käyttöön otetaan valmistuneiden profilointiin perustuva uraohjauksen toimintamalli, tiivistetään yhteistyötä työvoimaviranomaisten kanssa palvelupolun jatkumon varmistamiseksi opiskelusta työhön sekä tuetaan valmistuneiden työllistymistä ja liikkumista maakunnan alueella yhdessä työnantajien kanssa.
26. Kasvatetaan koulutuksen vetovoimaa ja edistetään sukupuolisegregaation murtumista työelämässä erityisesti luonnontieteen ja tekniikan aloilla yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Laaditaan useamman vuoden toimenpidesuunnitelma, jota toteutetaan yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Esimerkkinä käynnistyvistä toimenpiteistä on Abloyn ja Joensuun kaupungin koulujen yhteistyö tyttöjen kiinnostuksen herättämiseksi tekniikan aloille.

Vetovoima ja maakunnan brändäys

27. Luodaan Pohjois-Karjalan vetovoima- ja tunnettuustyöhön uusi viestintästrategia, joka konkretisoidaan toimintasuunnitelmaksi määrittelemällä ydinviestit ja varmistamalla taloudelliset sekä henkilöresurssit, vastuutahot ja toteuttajat (matkailu- ja business/investointikohteena, asuin- ja opiskelupaikkana). Ulkoisen kuvan rakentamisen lisäksi tehdään maakunnan identiteetin vahvistamiseen liittyviä toimia.
28. Perustetaan aktiivisesti yhdessä toimiva maakunnallinen viestintätiimi/-verkosto.
29. Brändityön perustaksi tehdään selvitys maakunnan ulkoisesta kuvasta tällä hetkellä, tarkennetaan viestintätiimin/-verkoston kokoonpano sekä rooli, laaditaan viestintäsuunnitelma sekä varmistetaan riittävät henkilö- ja taloudelliset resurssit viestintäsuunnitelman toteuttamiseksi. Lisäksi kootaan aktiivisia maakunnan puolestapuhujia, jotka osallistuvat viestintään ja julkiseen keskusteluun, ja jotka kykenevät reagoida nopeasti ja ottaa myös kantaa.

Liikenneinfrastruktuuri ja saavutettavuus

Valtion toimenpiteitä vaativat esitykset

30. Tieliikenteen osalta valtion panoksia tarvitaan perustienpidon rahoituksen kasvattamiseksi ja korjausvelkahankkeiden toteuttamiseksi Pohjois-Karjalassa, vt 23 parantamisen loppuunsaattamiseksi välillä Viinijärvi–Varkaus, vt 9 Onkamo–Niirala välin parantamiseksi (1. vaihe väli Lahdenperä–Niirala), vt 6 Puhoksen liittymän parantamiseksi ja siihen liittyvän Kiteen keskustan ja vt 6 Puhoksen liittymän välisen Puhoksentien kevyen liikenteen väylän rakentamiseksi, vt 9 Joensuu–Kuopio parantamiseksi (suunnitteluvalmiuden nosto), Inarin rajanylityspaikan toiminnan turvaamiseksi Pielisen-Karjalan kasvavan biotalouden näkökulmasta, Eno-Ahveninen-Kelvä tieyhteyden parantamiseksi sekä Vuonislahti-Koli jäätien jatkon turvaamiseksi ja kehittämiseksi (tärkeä talvikaudella sekä matkailun että työvoiman saavutettavuuden kannalta).
31. Rautatieliikenteen osalta valtion panoksia tarvitaan Karjalan radan parantamiseksi ja nopealle liikenteelle soveltuvaksi (tasoristeysten poistaminen välillä Kitee–Imatra ja Joensuu–Parikkala), Pielisen karjalan radan turvalaitteiden ja ratageometrian parantamiseksi sekä meluntorjumiseksi sekä Joensuun ratapihan uudistamiseksi ja asemanseudun kehittämiseksi. Koko rataverkon liikennöitävyys tavarankuljetuksen kannalta on myös turvattava (Ilomantsin rata, Nurmes–Kontiomäki) sekä rataosuus Joensuu-Lieksa-Nurmes-Kontiomäki tulee sähköistää. Henkilöliikenne rataosuudella Joensuu-Lieksa-Nurmes tulee myös turvata sekä toimivat jatkoyhteydet maakunnan matkailukohteiden näkökulmasta on varmistettava. Lisäksi Kiteen rautatieaseman seudun kehittämiseen ja ratapihan kunnostamiseen nykyaikaiseksi alueeksi ja liikenneturvallisuuden parantamiseen rautatieaseman liittymistä tieväylille, mm. rakentamalla asemapihan- ja teiden katuvalaistus, tarvitaan osittain valtion panostuksia. Niiralan raja-aseman junakuljetusten konttistatuksen hyödyntämiseen ja kehittämiseen on myös panostettava.
32. Lentoliikenteen osalta Joensuun lentoaseman hyvä vuoroitiheys ja aikataulut Helsinkiin ovat välttämättömiä. Lisäksi sujuvia jatkoyhteyksiä kansainvälisille jatkoyhteyksille tulee kehittää huomioiden myös maakunnan matkailukohteiden näkökulma. Joensuun lentoaseman kiitotieremontti tulee myös toteuttaa ajallaan.
33. Vesiliikenteen osalta valtion panoksia tarvitaan Saimaan kanavan sulkujen pidentämiseen ja vedenpinnan nostoon, liikennöintikauden pidentäminen Saimaan kanavassa 11 kuukauteen ja Saimaan sisäisessä liikenteessä ympärivuotiseksi. Lisäksi satamien ja niihin liittyviä logistisia palveluja tulee kehittää.
34. Joukkoliikenteen osalta panoksia tarvitaan Joensuun asemanseudun kehittämiseksi maakunnalliseksi liikenteen solmupisteeksi ja osaksi valtakunnallista solmupisteverkostoa, Karjalan radan matka-ajan nopeuttamiseksi henkilöjunaliikenteessä välillä Joensuu – Helsinki sekä junaliikenteen palvelutason kehittämiseksi Nurmes–Joensuu–Varkaus–Pieksämäki välillä. Lisäksi maakunnan tärkeimpien matkailukohteiden näkökulmasta on varmistettava matkailijoiden toimivat joukkoliikenteen jatkoyhteydet. Pendelöintiliikenteen kehittämiseen maakunnassa järjestämällä joukkoliikennettä asuinkunnan ulkopuolella olevan työnteon mahdollistamiseksi tulee myös panostaa.
35. Tietoliikenneyhteyksien osalta tulee mahdollistaa nopeiden tietoliikenneyhteyksien kehittyminen kattavasti hyödyntäen eri teknologioiden kustannustehokkaimmat ratkaisut.

Valtion toiminnot Pohjois-Karjalassa – alueellistaminen

Valtion toimenpiteitä vaativat esitykset

36. Valtion tulee sijoittaa Tuomioistuinviraston Joensuuhun. Lisäksi sen tulee vahvistaa ja monipuolistaa Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (Palkeet) päätoimipaikkaa, Puolustusvoimien palvelukeskuksen (PVPALVK) päätoimipaikkaa, Luonnonvarakeskuksen Joensuun toimintoja ja

KELA:n Lieksan yhteyskeskuksen toimintoja. GTK:n Outokummun yksikön tutkimustoiminnan ja kaupallista palvelumyyntiä tulee myös laajentaa ja Metsähallituksen ja Rajavartiolaitoksen toiminnot tulee turvata Lieksassa, samoin myös Rajavartiolaitoksen ja tullin toiminnan resurssit Niiralassa. Myös Kolin kansallispuiston ja Ruunaan alueen infrastruktuuria ja toimintoja tulee kehittää yhdessä kuntien kanssa.

37. Pohjois-Karjala tulee jatkossakin huomioida vaihtoehtona myös muiden valtion toimintojen vahvistamisessa tai alueellistamisessa.

Valtion strategiset kasvuihastoinnit Pohjois-Karjalassa

38. Kehitetään Joensuun kaupunkikeskustaa symmetrisen kaupungin strategian mukaisin toiminpanostaen myös asemanseudun kehittämiseen. Joensuun kaupungilla on tavoitteena kaupunkikeskustan kasvu Pielisjoen molemmille rannoille ja yhden miljardin euron investoinnit vuoteen 2030 mennessä (80 % yksityisiä hankkeita, 3 500 työpaikkaa ja 6 000 asukasta). Tavoitteena on myös toteuttaa John Deeren metsäkonetehtaan ja Joensuun syväsataman alueelle innovatiivinen ja älykäs teollisuuspuisto nimeltään "Green Park".

Valtion toimia vaativat toimenpide-esitykset symmetrisen kaupungin kehittämiseksi

39. Valtion panoksia tarvitaan osana symmetrisen kaupungin strategiaa Joensuun ratapihahankkeen toteuttamiseksi laaditun ratasuunnitelman mukaisesti. Ratapihan parantamisen kustannusarvio on 77 miljoonaa euroa ja parantamiseen liittyvän Kuhasalontien maantiesillan muutoksen 5,1 miljoonaa euroa. Joensuun ratapihan ratasuunnitelma ja maantien 5013 Kuhasalontien tiesuunnitelma ovat valmistuneet maaliskuussa 2017. Ratapihan rakentaminen on aloitettavissa ratapihan osalta 2019 ja maantien 5013 Kuhasalontien tiesuunnitelman mukaiset toimenpiteet jo 2018.
40. Varmistetaan Pielisen-Karjalan biotalousinvestoinnit. Pielisen-Karjalaan on syntymässä merkittävää uutta biojalostusliiketoimintaa ja biotalousalan yritysten laajennus- ja kehittämisinvestointeja. Nurmekseen syntyy uudelle bioteollisuusalueelle 357 työpaikkaa vuosina 2018–2020. Suurimmat hankkeet ovat saha, biodieseltehdas ja puuhiilitehdas. Näiden ohella kuusi muuta pienempää hanketta, joita Nurmes Biofund I rahoittaa. Kaikki nämä yhdeksän yritystä hakevat mm. erilaisia investointitukia, joiden yhteenlaskettu summa on noin 23 miljoonaa euroa. Lieksan osalta puhutaan kaikkineen myös kymmenien miljoonien investoinneista ja lähes 100 uudesta työpaikasta vuosien 2018–2021 aikana.

Valtion toimia vaativat toimenpide-esitykset Pielisen-Karjalan biotalousinvestointien toteutumiseksi

41. Valtion on omilla toimillaan varmistettava, että edellä mainittu, Suomenkin mittakaavassa, varsin mittava biotalouden uusyrittötoiminta käynnistyy suunnitelmien mukaisesti ja aikataulussaan. Sen lisäksi valtion on omilla toimillaan tuettava sekä työvoiman liikkuvuuteen, että koulutetun työvoiman saatavuuteen liittyvien haasteiden ratkaisemisessa sekä varmistettava logististen yhteyksien kehittäminen ja ylläpitäminen tasolla, joka varmistaa yritysten investoinnit, toiminnan kasvuedellytykset ja kilpailukyyn alueella.
42. Kiteen Puhoksen yritystuista kehitetään innovaatiokeskukseksi. Puhoksen teollisuusalueella on vuosikymmeniä toiminut puutuote- ja puunjalostusteollisuutta ja niiden tukipalveluja. Alueella on valitettavasti koettu satojen työpaikkojen menetykset vuoden 2008 jälkeen ja uuteen nousuun pääseminen on ollut hidasta. Kaupungin omistamaa yli 7000 m² tuotantotilat käsittävää teollisuushallia on lähdetty kehittämään hautomotyyppisesti matalan kynnyksen yritystilaksi. Siellä on aloittanutkin jo muutamia yrityksiä. Lisäksi alueella on vapaana entisen lastulevytehtaan entiset tuotantotilat, kokonaiskerrosalaltaan 23 000 m³. Olemassa olevia tiloja on siten jo olemassa. Alueella toimii kansainvälisiä teollisuusyrityksiä, mm. Kiteen suurin yksityinen työnantaja, Stora Enso Wood Products Oyj Kiteen saha sekä teollisuuden kunnossapidon ja logistiikkapalvelujen yrityksiä.

Valtion toimia vaativat toimenpide-esitykset Puhoksen yrityspuiston kehittämiseksi

43. Kitee tarvitsee valtiolta merkittävää taloudellista panostusta, jotta kaupunki pääsee kehittämään Puhoksen aluetta. Puhoksen teollisuusalue nähdään kokonaisuutena, jossa voi toimia sekä suurteollisuutta että pienyritystoimintaa. Koska alueella on tiloja, Kitee tarvitsee valtion rahoitusta Puhoksen alueen ilmeen kirkastamisinvestointeihin, teollisuushallin muuttamiseksi hautomoyrityksiä palvelevaksi vastaanottohalliksi, teollisuusraiteen jatkamiseen Puhoksen satamaan, tarvittavaan työntekijöiden koulutukseen sekä riskipääoman tarjoamiseen. Tavoitteena on Puhoksen alue, joka työllistää viiden vuoden kuluessa vähintään 600 henkilöä.
44. Kitee kehittää meijerinrantaan artesaanimatkailun kohteeksi. Kiteellä aivan keskustassa, Kiteen kirkon alapuolella, Kiteenjärven rannalla on eheä sosiaalihistoriallisesti merkittävä meijeri- ja myllytoiminta-alue. Osa rakennuksista on suojeltu ja kaupunki on peruskorjannut niitä. Alue profiloituu korkeatasoisen käsityö-/artesaanitaidon keskuksena, joka houkuttelee matkailijavirtoja. Meijerin alueen rakennushistoria on selvitetty ja rakennukset on inventoitu. Meijerinrannan toimitalo- ja rakennusinvestointien lisäksi kokonaisuuteen kuuluu oleellisena osana Kiteen alueen matkailupalvelujen kehittäminen. Kehittämisrahoituksen tuella kehitetään Meijerinrantaan sijoitettavaa matkailun toimipistettä ja sen toimintaa. Osana tätä matkailun kehittämishanketta ovat matkailutoimialan markkinoinnin ja tuotteistuksen kehittäminen; palvelut, reitistöt, markkinointiaineistot, neuvontapalvelut.

Valtion toimia vaativat toimenpide-esitykset Kiteen meijerinrannan kehittämiseksi

45. Kiteen kaupunki tarvitsee Meijerinrannan artesaanimatkailun kehittämishankkeeseen valtiolta 0,8 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja 0,3 miljoonaa euroa vuosina 2019–2020 alueen hankkeeseen. Erityisesti rahoitusta tarvitaan vanhan kivimeijerin peruskorjaamiseksi elinkeinotoimintaan ja matkailukeskukseksi. Meijerinrannan kehittyminen vilkastuttaa samalla Kiteen keskustataajaman palveluja tuottavia liikkeitä. Kiteen kaupunki on jo itse panostanut alueen kehittämiseen ja on sitoutunut edelleen alueen kehittämiseen mm. katuverkoston suunnitteluun ja rakentamiseen vähintään 0,2 milj. euroa/vuosi vuosina 2018–2020.

Johdanto

Suomen hallituksen tavoitteena on hallituskauden aikana nostaa työllisyysaste 72 prosenttiin ja vahvistaa työllisten määrää 110 000 henkilöllä. Elokuussa 2017 työllisyysasteen kausi ja satunnaisvaihteluista tasoitettu trendi oli 69,4 prosenttia.

Pohjois-Karjalan työllisyysaste on ollut jo pitkään maan alhaisin. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan Pohjois-Karjalan työllisyysaste¹ oli vuoden 2016 lopussa 60,6 prosenttia maan keskiarvon ollessa 68,7 prosenttia. Seuraavaksi alhaisimmat työllisyysasteet olivat Kymeenlaaksossa 62,1 prosenttia ja Kainuussa 62,7 prosenttia. Korkeimmat työllisyysasteet olivat Pohjanmaalla 74,4 prosenttia, Keski-Pohjanmaalla 73,1 prosenttia sekä Uudellamaalla 72,8 prosenttia.

Heinäkuun 2017 lopussa Pohjois-Karjalassa oli 13 045 työtöntä työnhakijaa. Työttömien osuus työvoimasta oli maan korkein 17,9 prosenttia. Seuraavaksi korkeimmat luvut olivat Lapin (15,3 %) ja Kaakkois-Suomen (14,9 %) alueilla. Alimmat työttömyyden osuudet olivat Pohjanmaan (9,6 %) ja Etelä-Pohjanmaan (9,3 %) ELY-keskusten aluilla. Koko maassa työttömien osuus työvoimasta oli 12,5 prosenttia.

Vaikka työttömien työnhakijoiden osuus on laskenut Pohjois-Karjalassa 747 henkilöllä viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna (18,7 % heinäkuussa 2016), on huolestuttavinta se, ettei talouden hyvä vire ole vaikuttanut työllistymiseen yhtä mittavasti kuin muualla maassa. Pohjois-Karjalan työttömyys on alentunut elokuun tilaston mukaan vuoden takaisesta 7 prosentilla, kun koko maassa vastaava luku on 16 prosenttia.

Heikon työllisyysasteen ja työttömyyden hitaan positiivisen kehityksen vuoksi päätettiin Pohjois-Karjalassa reagoida tilanteeseen käynnistämällä Pohjois-Karjalan työllisyyden kasvuohjelma, jonka tavoitteena on nostaa uusia toimenpiteitä työllisyysasteen ja työttömyyden parantamiseksi sekä yritysten kasvun vauhdittamiseksi. Kasvuohjelman laadinnassa ovat olleet mukana alueen keskeiset toimijat kuten Joensuun kaupunki, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon ELY-keskukset, maakuntaliitto, Pohjois-Karjalan Kauppakamari, Pohjois-Karjalan Yrittäjät, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä, Karelia ammattikorkeakoulu, Itä-Suomen yliopisto sekä kuntaedustajat Pielisen-Karjalan ja Keski-Karjalan seuduilta.

Työllisyyden kasvuohjelma koostuu sekä työntekijöiden työllistymiseen että kasvun vauhdittamiseen liittyvistä asioista. Ohjelmassa analysoidaan työllisyyden dynamiikkaa, yritysten kasvun dynamiikkaa, kohtaanto-ongelmaa, vetovoimaa ja brädäystä sekä saavutettavuutta. Lisäksi ohjelmassa otetaan kantaan Pohjois-Karjalan liikenneinfrastruktuuriin ja saavutettavuuteen, valtion alueellistamistoimiin sekä valtion kasvuinvestointeihin. Analyysin pohjalta on laadittu johtopäätökset ja sen pohjalta sekä toimenpiteet työllisyysasteen nostamiseksi ja työttömyyden alentamiseksi että yritysten kasvun vauhdittamiseksi.

Pohjois-Karjalan tavoitteena on hallituskauden loppuun mennessä 2 000 työpaikan nettolisäys. Työttömyys prosentti olisi tuolloin noin 11,5 %.

¹ Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus väestöstä. Virallinen työllisyysaste lasketaan 15–64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuutena samanikäisestä väestöstä.

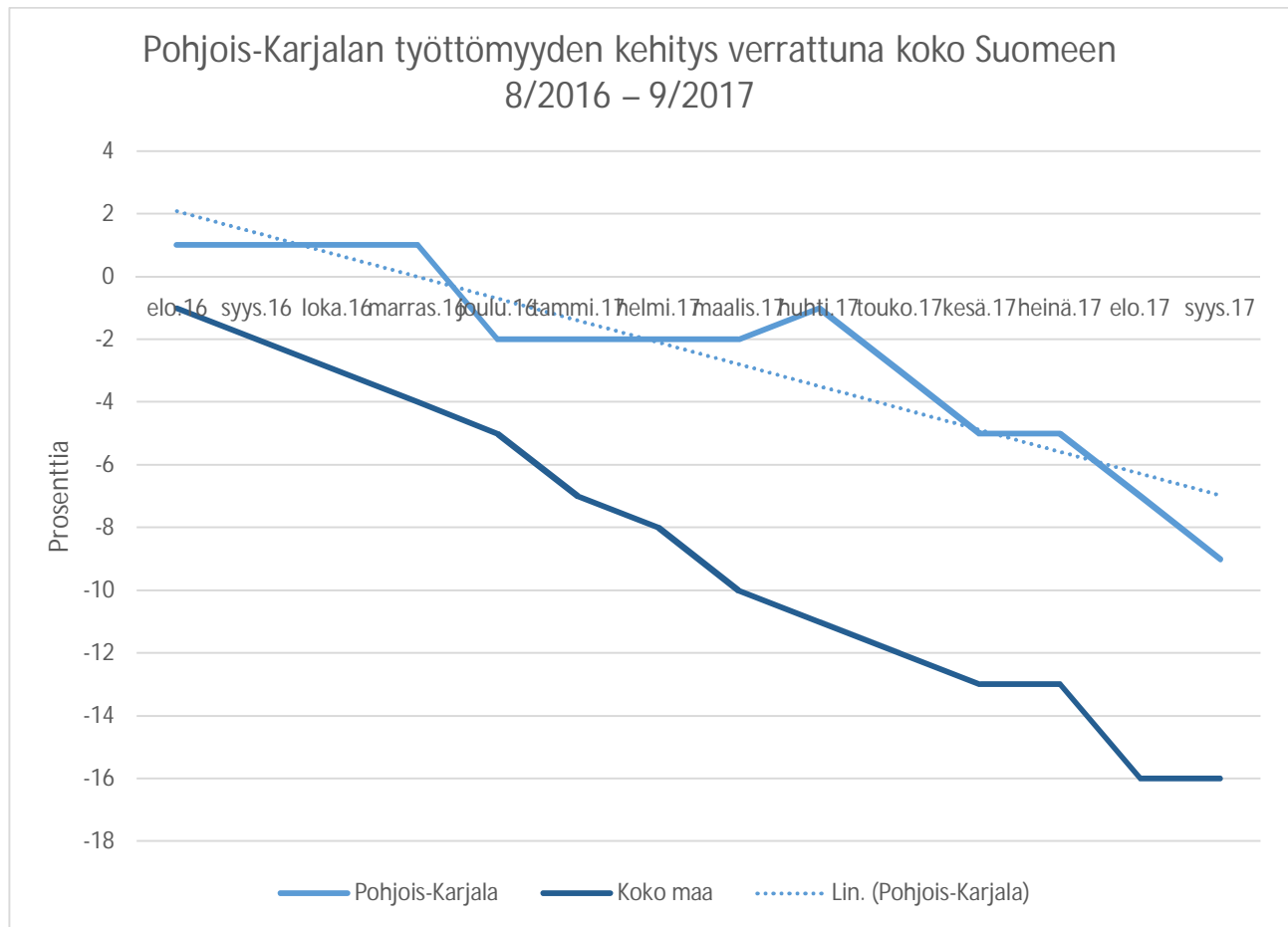
1. Työllisyyden dynamiikka

Johdanto

Pohjois-Karjalan työllisyystilannetta luonnehtii maakuntakeskus Joensuun seudun merkitys koulutetun työvoiman tuottajana ja työpaikkojen keskittymänä. Muualla maakunnassa työllisyyden dynamiikkaan vaikuttaa yli 55-vuotiaiden työnhakijoiden korkea osuus työvoimasta sekä rakennetyöttömien suuri määrä. Haasteita työllistymiseen tuovat maakunnan pitkät välimatkat sekä heikot julkiset kulkuyhteydet, mikä vaikuttaa työvoiman liikkuvuuteen.

Analyysi

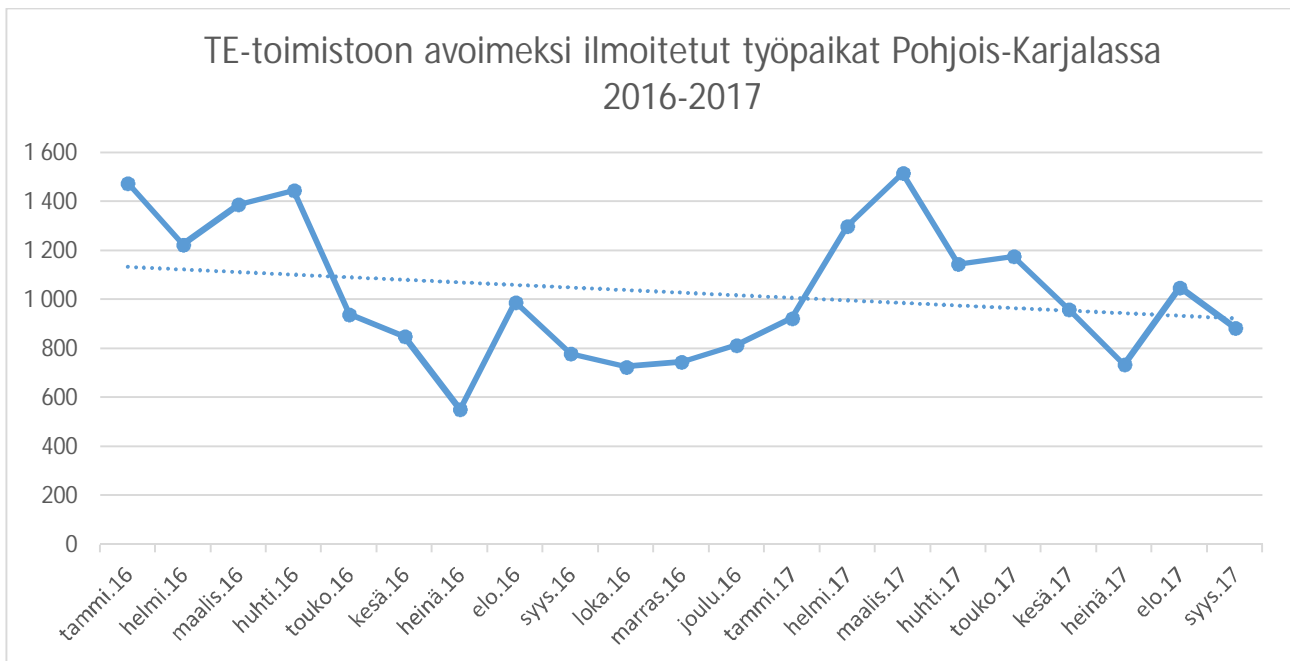
Valtakunnallisessa vertailussa Pohjois-Karjalan työllisyys näyttää parantuvan muuta maata heikommin. Tilastollisesti työllisyyden kehitys on noin vuoden jäljessä muista maakunnista.

Kaavio 1. Pohjois-Karjalan työttömyyden kehitys verrattuna koko Suomeen 8/2016-9/2017.

Työpaikkakehitys

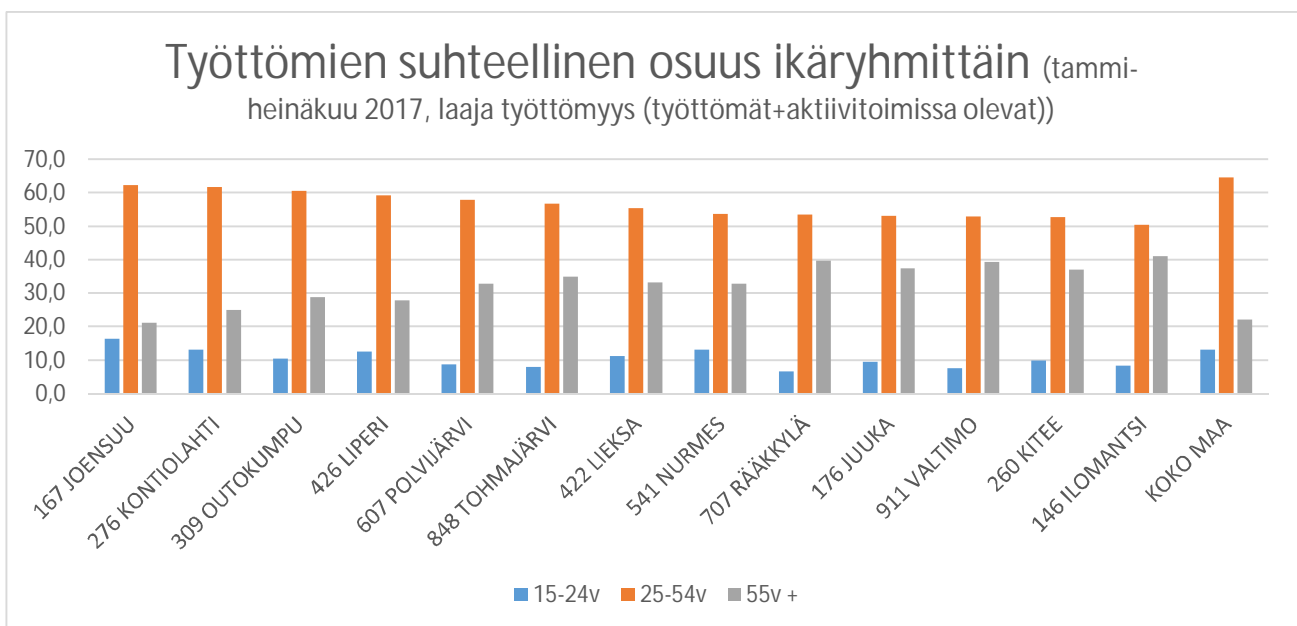
Ilmeisin syy työllisyyskehitykselle löytyy työpaikkakehityksestä, joka puolestaan riippuu yritysten halusta ja kyvystä palkata uutta työvoimaa. Palkkauskkyky riippuu yrityksen kannattavuudesta, tuottavuudesta ja kilpailukyvystä. Suurin osa työpaikoista syntyy pieniin ja keskisuuriin yrityksiin, tyypillisimmillään alle 50 hlön yrityksiin. Äskettäin julkaistun pk-yritysbarometrin mukaan henkilöstön palkkaamishalu on täällä alhaisempaa kuin maassa keskimäärin. Myös TE-toimistoon ilmoitettujen työpaikkojen lukumäärä on ollut lievästi laskeva.

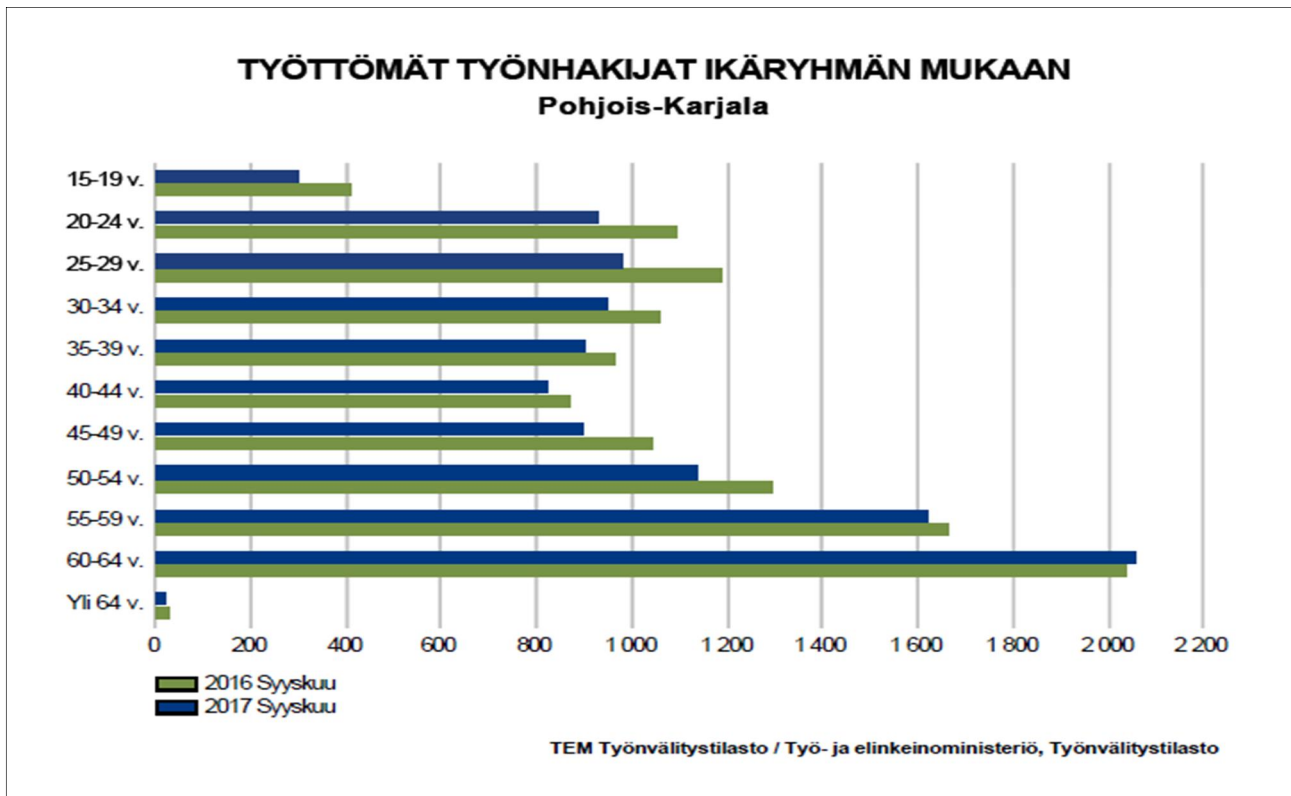
Kaavio 2. TE-toimistoon avoimeksi ilmoitetut työpaikat Pohjois-Karjalassa 2016–2017.

Työnhakijoiden ikärakenne

Työllisyyden dynamiikan yksi tekijä on työvoiman tarjonta. Työttömien ikärakenteen osalta Pohjois-Karjalassa yli 55-vuotiaiden osuus on korkea. Vain Joensuussa työttömien ikärakenne vertautuu koko maan keskiarvoon. Työllistymisen todennäköisyys riippuu työpaikkojen määrän ohella vahvasti sekä iästä että työttömyyden kestosta, joten jatkossakin työttömyyden kääntäminen laskuun on haasteellista. V. 2016 päättyneiden työttömyysjaksojen keskimääräinen kesto oli 15–24 v:n osalta 32 vkoa, 25–54 v:n osalta 59 vkoa ja yli 55-v:n osalta 147 vkoa. Suurin työttömien ikäryhmä on yli 60-vuotiaat. Vuoden 2018 loppuun mennessä vanhuuseläkkeelle jää n.1000 työtöntä työnhakijaa, jolla on jo itsessään tilastollista merkitystä (n. 1 % työttömyysasteessa, jos ottaa huomioon, että työvoiman koko hieman alenee). Samalla tahdilla eläköitymistä tapahtuu yrityksissä, mutta jokaista eläköityvää kohden ei palkata uutta henkilöä.

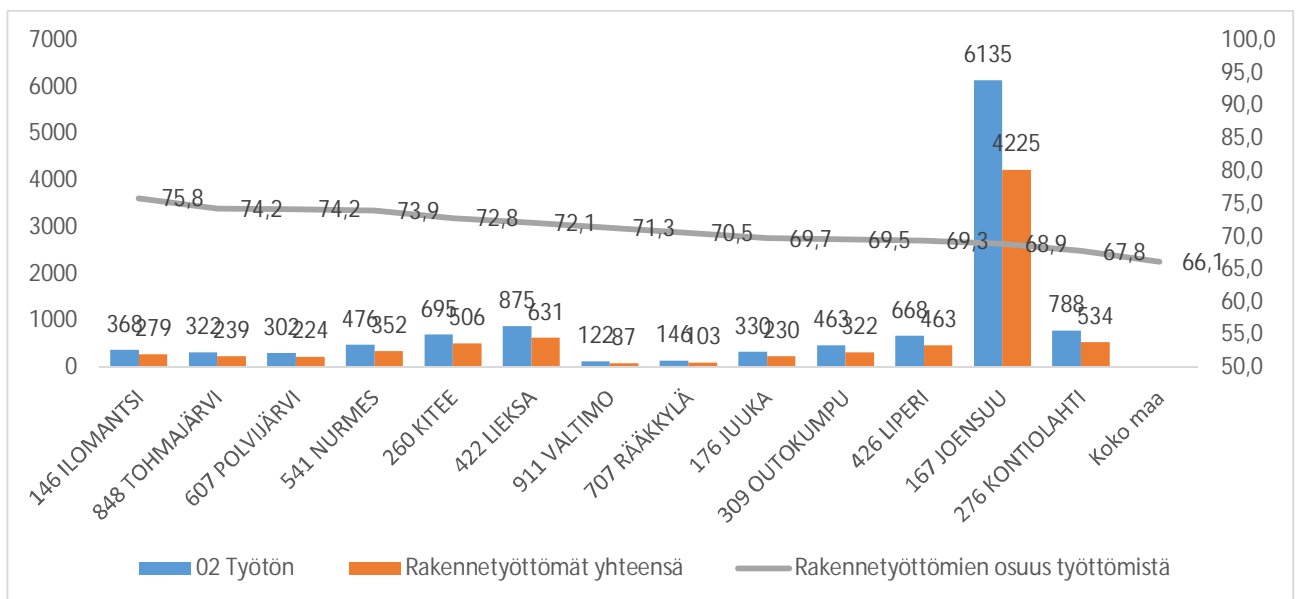
Kaavio 3. Työttömien suhteellinen osuus ikäryhmittäin (tammi-heinäkuu 2017, laaja työttömyys (työttömät+aktiivitoimissa olevat)).

Kaavio 4. Työttömät työnhakijat ikäryhmän mukaan Pohjois-Karjalassa.

Rakennetyöttömyys

Karkeasti ottaen noin 30 % työttömistä työllistyy 3 kk:n kuluessa, ja n. 35 % kohdalla työttömyys kestää yli 12 kk. Lisäksi osalla työttömyys katkeaa työvoimapaalvelujen ajaksi, mutta kuitenkin jatkuu sen jälkeen. Pitkäaikaistyöttömät ja palveluilta työttömäksi tai palveluihin siirtyneet lasketaan rakennetyöttömyyden piiriin. Tämä joukko muodostaa ison osan kaikista työttömistä, n. 70 % Pohjois-Karjalassa.

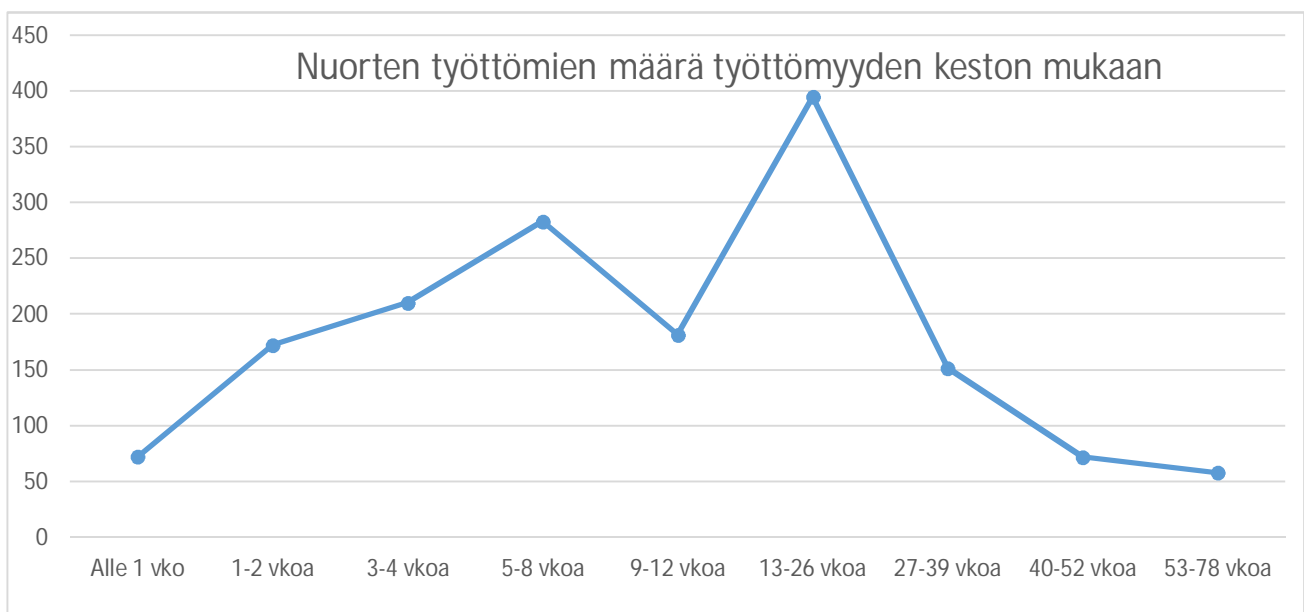

Kaavio 5. Työttömät, rakennetyöttömät yhteensä ja rakennetyöttömien osuus työttömistä Pohjois-Karjalan kunnissa ja koko maassa.

Kunnittain tarkasteltuna Joensuussa ja sen lähikunnissa rakennetyöttömien osuus lähenee koko maan osuutta, muualla ollaan korkeammalla. Rakennetyöttömyys muodostaa työttömyyden kovan ytimen, joka reagoi hitaasti suhdanteiden paranemiseen. Tämä heikentää työllisyyden kasvunäkymiä sekä mahdollisuuksia vähentää työttömyydestä aiheutuvia menoja. Esimerkiksi Joensuun kaupungin työmarkkinatuen maksuosuudesta n. puolet (400 000 €/kk) muodostuu yli 1000 päivää työmarkkinatukea saaneista. Voi todeta, että työelämän rakennemuutoksen, eläkejärjestelmän tiukkenemisen ja monesta muusta syystä työttömyyskorvauksesta on tullut pysyvä toimeentulolähde varsin suurelle joukolle työnhakijoita.

Nuorisotyöttömyys

Pohjois-Karjalassa on n. 1400 työtöntä alle 25-vuotiasta ja heistä n. 950 Joensuussa. Nuorisotyöttömyys on siis keskittynyt vahvasti Joensuun seudulle. Nuorisotyöttömyys reagoi suhteellisen nopeasti suhdannetilanteeseen, ja on lähtenyt laskuun myös täällä. Nuorten työttömyys kestää suhteellisen harvoin yli puoli vuotta.

Kaavio 6. Nuorten työttömien määrä työttömyyden keston mukaan Pohjois-Karjalassa.

Nuorisotyöttömyydessä on kaksi huomioitavaa seikkaa: nuorten työttömien osuus ikäluokasta on korkea Pohjois-Karjalassa ja työttömistä ilman ammatillista koulutusta olevien osuus on n. 40 %.

Nuorisotyöttömyys voidaan nähdä myös potentiaalisena tulevana työvoimana ja Joensuu on siinä suhteessa vahvoilla muuhun maakuntaan nähden. Jatkossa on syytä enemmänkin kiinnittää huomiota varhaisempaan tukeen aina neuvolasta ja päiväkodista alkaen ja läpi kouluasteiden. Varhaisella tuella ennaltaehkäistään syrjäytymistä, mikä on lähes aina pitkittyneen työttömyyden taustalla.

Koulutusrakenteesta

Työnhakijoiden koulutus rakenne ei oleellisesti poikkea muusta maasta. Työttömien korkeampi ikärakenne näkyy keskimääräistä korkeampana perusasteen koulutuksena vanhemmissa ikäluokissa, mutta alle 55-vuotiaiden kohdalla keskiasteen ja korkea-asteen osuus on maan keskitasoa. Joensuun alueella on monipuolinen koulutustarjonta, joten koulutustason ei pitäisi muodostua työllisyyden kasvun esteeksi yleisellä tasolla. Koulutusjärjestelmän haasteet liittyvät nopeaan ja osuvaan vastaamiseen työpaikkakohtaiseen osaamistarpeisiin sekä kohtaanto-ongelmien vähentämiseen (=koulutetaan niille aloille joissa on tarvetta).

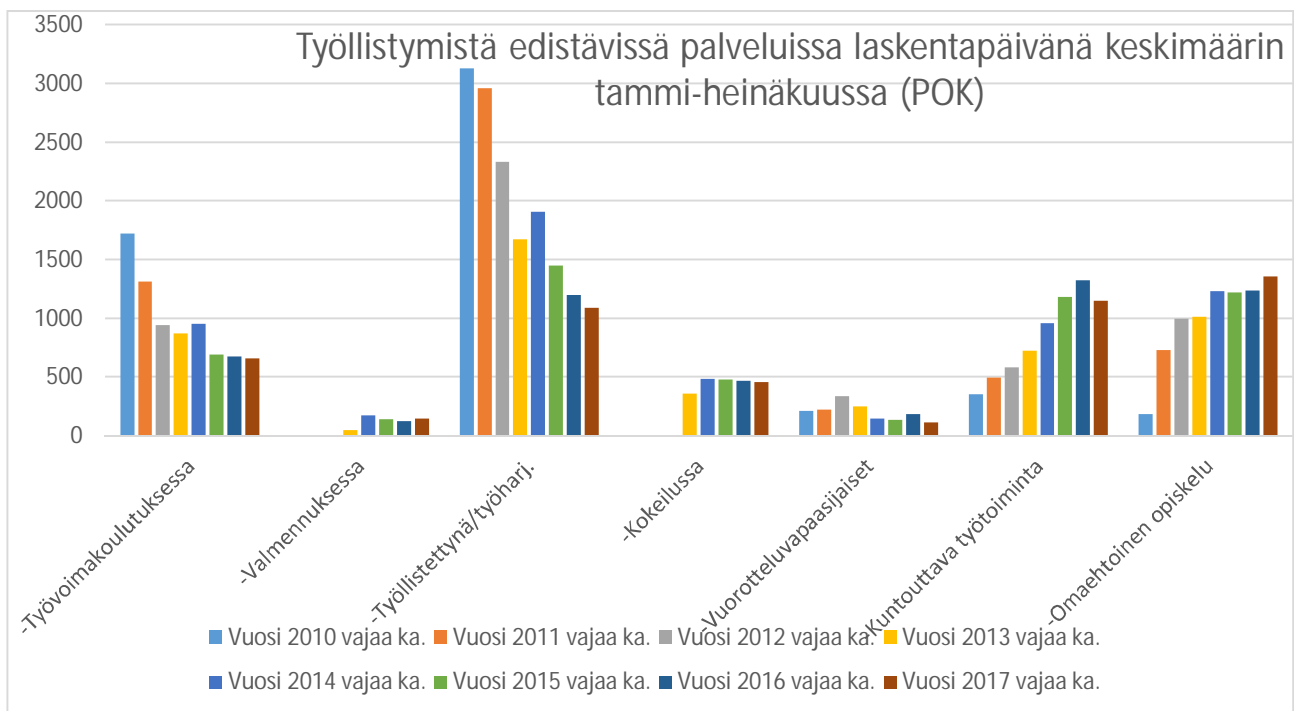
Työllisyyttä edistäviä palveluita

TE-palvelut

TE-palvelut koostuvat TE-toimiston asiakasohjauksesta ja rekrytointipalveluista sekä erilaisista työllistymistä edistävästä palveluista, joita hankitaan ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Työllistymistä edistävässä palveluissa on hieman alle 5000 asiakasta koko ajan. Ne koostuvat pääosin palkkatuesta, osaamista kehittävistä palveluista sekä valmennuspalveluista. Myös kuntien kanssa yhteistyössä tehtävä kuntouttava työtoiminta luetaan näihin. Niiden vaikutus työttömyysprosenttiin on hieman alle 7 %, eli varsin mittava. Sinällään työvoimapalvelut vaikuttavat työttömyyden seurauksiin. Uutta kasvua tapahtuu tukemalla alkavaa yrittäjyyttä, laskemalla palkkauskynnystä palkkatuen muodossa sekä nostamalla henkilöstön osaamista koulutuksen avulla.

ELY-keskus rahoittaa ESR-hanketoimintaa, jossa on paljon hankkeita myös työllisyyden ympärillä. Tämä tarjoaa kehitysalustan uusille keinoille vähentää työttömyyden haittoja ja edistää työllisyyttä. Hankekehittäminen on muodostunut pysyväksi osaksi työllisyyspalvelujen kenttää ja tuo siihen merkittävän lisäresurssin. Hankekehittämisen haasteina voidaan toisaalta pitää hankkeen jälkeen ko. toiminnan hiipumista ja hankekentän pirstaleisuutta, joka on seurausta suhteellisen pienistä hankkeista ja ESR-ohjelma-asiakirjan laaja-alaisuudesta.

Työvoimapalveluihin käytettävissä oleva raha on vähentynyt 2010 huippulukemista, mutta on viime vuosina tasaantunut. Suhteellisesti Pohjois-Karjalan osuus on korkea työllisyysmäärärahoista, mikä on näkynyt korkeana aktivointiasteena, joskin tämä on tasaantunut viime vuosina muihin maakuntiin nähden. Työvoimapalveluilla vaikutetaan etenkin työttömyyden seurauksiin, ei sen syihin, joten pysyvämpään työllisyyden kasvuun tarvitaan paljon muitakin ratkaisuja.

Kaavio 7. Työllistymistä edistävässä palveluissa laskentapäivänä keskimäärin tammi-heinäkuussa Pohjois-Karjalassa.

Kuntien työllisyyspalvelut

Kunnat edistävät työllisyyttä tarjoamalla työllisysehdon täyttäviä työsuhteita sekä muita yksilöllisiä palveluita työttömälle kuntalaiselle. Kunnat rahoittavat myös työllisyyttä edistävää hanketoimintaa sekä ovat mukana erilaisissa yhteistyöverkostoissa. Kuntien työllisyyttä edistävien palvelujen asiakkaina on usein työttömiä, joiden työttömyys on kestänyt jo pitkään tai jotka ovat muutoin haastavassa

työmarkkinatilanteessa (rakennetyöttömät). Työttömyyden pidentynyt kesto merkitsee usein tarvetta laaja-alaisiin palveluihin, kuten terveydenhuollon työkykyä selvittäviin tai sosiaalihuollon osallistaviin palveluihin. Kuntien työllisyyttä edistävänä ja Siun Soten sosiaalipalveluna toteutettava kuntouttava työtoiminta on usein ainoa mahdollinen palvelu pidempään työttömänä olleelle henkilölle, joka tarvitsee kokonaisvaltaista tukea työllistyäkseen.

Kuntien työllistämistoimia on ohjannut aikaisemmin työmarkkinatukilasku sekä sen maksuosuuden piiriin kuuluvien kuntalaisten työllistäminen ja palveluohjaus. Kunta maksaa työmarkkinatuen kustannuksista vähintään puolet siinä vaiheessa, kun asiakkaan työttömyys on kestänyt 300 päivää. Nykyisin kunnat ovat pystyneet tarjoamaan myös ennaltaehkäiseviä palveluita työmarkkinatuen maksuosuuden ulkopuolella oleville työttömille. Palveluilla ja niiden kokeilulla on pyritty löytämään kuntalaisten palvelutarpeita sekä tarjoamaan tukea, ohjausta ja monipuolisia työllistymismahdollisuuksia jo ennen työttömyyden pitkittymistä. Huolimatta kuntien mahdollisuudesta tehdä ennaltaehkäisevää työtä odotukset työmarkkinatuen menojen pienentämiseksi kunnan omalla toiminnalla ovat edelleen suuria, mikä on saattanut ohjata kunnan palveluita lyhytkestoisiin ratkaisuihin pidempiaikaisesti vaikuttavan toiminnan kustannuksella.

Monialainen verkostotoiminta

Työttömyyteen vaikuttavat julkiset toimijat ovat järjestäytyneet yhteisiksi verkostoiksi parantaakseen asiakaspalvelua sekä tehdäkseen vaikuttavampaa asiakastyötä. Konkreettista asiakastyötä tekevät verkostot tarjoavat palveluitaan erilaisten asiakaskriteerien perusteella. Pitkään työttömänä ollut, monialaisista palveluista (TE-hallinto, soite, KELA, kunnat) hyötyvä työtön saa kokonaisvaltaista tukea monialaisesta yhteispalvelusta (TYP). Nuorille suunnattua, kouluttautumista ja työelämään siirtymistä tukevia palveluita tarjotaan puolestaan TE-hallinnon, soten, kunnan ja oppilaitosten yhteisten Ohjaamojen kautta.

Johtopäätökset

Työllisyyden dynamiikkaa rajoittaa työttömien ikärakenne, etenkin Joensuun seudun ulkopuolella, sekä rakennetyöttömien iso määrä. Varsinkin Joensuun seudulla potentiaalisesti työllistyviä on kuitenkin paljon, eikä työvoima pitäisi muodostua kasvun esteeksi. Koulutusmahdollisuudet Pohjois-Karjalassa ovat hyvät, mutta koulutettavuutta rajoittaa Joensuun seudun ulkopuolella työttömyyden rakenne ja potentiaalisten työnhakijoiden pieni lukumäärä. Osaamiskapeikkoja voi syntyä nopeasti kasvaville toimialoille sekä alueittain.

Rakennetyöttömien isoa lukumäärää on haastavaa pienentää. Kun työttömyys pääsee pitkittymään, keinot sen katkaisuun hankaloituvat. Ainut kestävä keino on vaikuttaa tulovirtaan eli ennaltaehkäistä työttömyyden pitkittymistä.

Nuorisotyöttömyys on pysynyt suhteellisen aisoissa aktiivisen panostuksen ansiosta. Haasteena on nuorten poismuutto, jos työmahdollisuudet eivät täällä parane. Toinen keskeinen asia on ilman ammatillista koulutusta olevien työttömien nuorten ohjaaminen ammatillisen koulutuksen piiriin. Maahanmuuttajien osuus työttömistä on suhteellisen pieni. Keskeinen tavoite on nopeuttaa kotoutumisprosessia ja saada heidät nopeammin työelämään. Työperäinen maahanmuutto tarjoaa ratkaisua tarkkarajaisiin osaamistarpeisiin, mutta ei laajemmassa määrin. Maahanmuuttajien kohdalla on haaste saada heidät jäämään ja työllistymään maakuntaan kotoutumisajan jälkeen.

Useat julkiset toimijat pyrkivät kohentamaan työttömien mahdollisuuksia työllistyä sekä saada elämäntilanteeseen sopivaa tukea ja palveluita. Usein työllisyyttä edistävät palvelut ovat kuitenkin saatavissa vasta siinä vaiheessa, kun elämässä on työttömyyden lisäksi myös muita haasteita. Työttömän henkilön toimintakyky, mahdollisuudet kouluttautumiseen, alan vaihtoon ja motivaatio muihin uusiin avauksiin ovat parhaimmillaan työttömyyden keston jäädessä mahdollisimman lyhyeksi. Työttömyyden

pitkittyessä sosiaali- ja terveystalvelujen rooli ja saatavuus ovat keskeisiä, kun taas kokonaisvaltaisista, työllisyyden edistämiseen tähtäävistä toimista hyödyttäisiin jo työttömyyden alkuvaiheessa. Työttömyyden kestosta riippumatta toimivat välityömarkkinat – palkkatuettu työ, työkoekilumahdollisuudet ja tuetut siirtymät avoimille työmarkkinoille ovat monille työttömille ensiarvoisen tärkeitä väyliä pysyvään työllistymiseen.

Työttömyyden hoidossa painopistettä on suunnattava nykyistä selvästi vahvemmin oireiden ja seurausten hoidosta ennaltaehkäisevään toimintaan ja työttömyyden pitkittymisen estämiseen. Tämä vaatii kokeiluja ja kehittämistyötä sekä eri tahojen uudenlaista yhteistyötä. Meneillään oleva maakunnallinen työvoima- ja yritystalvelujen kokeilu sisältää useita kokeiluja ennaltaehkäisevään suuntaan. Niiden oppi tähän asti on selkeästi se, että ennaltaehkäisevät prosessit on rakennettava huolella eri tahojen yhteistoimintana, koska niitä ei juurikaan tähän asti ole tehty. Kaikki ovat joutuneet suuntaamaan vähäiset resurssinsa korjaavaan toimintaan. Tarjolla ei ole nopeita pikavoittoja, joten päättäjiltä edellytetään rohkeutta ja pitkäjänteisyyttä kääntää painopistettä ennaltaehkäisevään suuntaan.

Työttömyyden polarisoitumiskehitys näyttää vahvistuvan sekä henkilöryhmittäin että alueellisesti: meillä on muodostunut suuri joukko pitkään työttömänä olevia, joiden pääsy avoimille työmarkkinoille vaatii yksilöllistä pitkäkestoista tukea tai on jopa epätodennäköistä. Toisaalla on paljon nopeasti työllistyviä, jotka eivät tarvitse juurikaan tukea tai hyötyvät suhteellisen pienestä avusta. Alueellisesti katsottuna Joensuun seudun työvoiman tarjonta ja työmarkkinoiden toiminta verrattuna muuhun maakuntaan näyttää kehittyvän eri suuntaan.

Toimenpiteet

- Joensuun Työllisyystalveluissa kokeillaan WorkPilots-sovellusta, jonka avulla yhteisöt, yritykset ja kotitaloudet voivat tarjota lyhyitä työkeikkoja 15–29-vuotiaille joensuulaisille nuorille ilman perinteistä byrokratiaa.
- Kartoitetaan kaikkien maakunnan kuntien (+ Heinävesi) halukkuus ottaa käyttöön työllisyystalvelujen yhteinen kuntalisä, joka on palkkio työnantajalle työttömän kuntalaisen työllistämistä.
- Edistetään sosiaalisten kriteerien ja työllisysehdon käyttöä kuntien julkisissa hankinnoissa. Valmistellaan hankintatoimien käyttöön tekstimallit työllisysehdon/sosiaalisten kriteerien käytön vaihtoehtoista.
- Käynnistetään Osaava Joensuun seutu -hanke, jossa pureudutaan kohtaanto-ongelmaan, eli toisaalta on työttömiä työnhakijoita, mutta toisaalta yritykset eivät koe löytävänsä osaavaa työvoimaa. Hankkeessa esitetään Keski-Karjalassa vastaavan tyyppisessä hankkeessa hyväksi todettua mestari-kisälli -mallin käyttöä. Valmistellaan vastaavien hankkeiden jatkohankkeet Pielisen-Karjalaan ja Keski-Karjalaan.
- Toteutetaan Joensuun seudulla Grow with Joe -yritystempaus, jossa kaupungin elinkeinojen ja työllisyyteen liittyvät toimijat ja yhteistyökumppanit jalkautuvat paikallisiin yrityksiin. Tempauksen tarkoituksena on koota piilotyöpaikkoja sekä kerätä yritysten näkemyksiä työpaikkojen sekä työtä vailla olevien kaupunkilaisten kohtaamisen edistämiseksi. Joensuun kampanjan toteutusta ja tuloksia voidaan hyödyntää maakunnallisesti.
- ELY-keskuksen kohdennetut palveluhankintoja kohdennetaan uusiin toimenpiteisiin työllisyyden edistämiseksi. Uudet toimenpiteet suunnitellaan laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kesken. Hankinnoissa voidaan soveltaa innovatiivista hankintatapaa sekä tulosohjaisuutta.

- Osallistutaan maakunnalliseen Tarmo – monialaisen työllisyystoiminnan kehittäminen yhdessä -hankkeen valmisteluun kehittämään työllistymistä tukevaa toimintaa. Hankeen tavoitteena on muun muassa koota heikossa työmarkkina-asetuksessa oleville henkilöille räätälöityjä työllistymispalvelukokonaisuuksia ja toteuttaa niitä yhdessä alueen muiden toimijoiden kanssa. Lisäksi hankkeen tavoitteena on rakentaa yhdessä maakunnan työllisyystoimijoiden kanssa tulevaisuuden työllisyyspalvelumarkkinoita ja tunnistaa järjestöjen erilaiset roolit työllistymisen tukemisessa.
- Kehitetään niin työllisyys- kuin yrityspalvelutoimijoidenkin palveluprosesseja asiakaslähtöisemmiksi ja kustannustehokkaammiksi palveluketjuiksi. Kehitystyötä tehdään maakuntauudistuksen valmistelun yhteydessä käynnistetyissä maakuntakokeiluissa, joita on tällä hetkellä käynnissä kaikkiaan 13 eri kokeilua.
- Joensuu osallistuu TEM:n ja Sitran ohjaamaan työllisyyden SIB- vaikuttavuusinvestointityöhön. SIB-mallin tehtävänä on hankkia tietyille pitkäaikaistyöttömien kohderyhmälle suunnattuja palveluita markkinoilta, jotka rahoitetaan tulosperusteisen sopimuksen mukaisesti. Palvelun vaikuttavuuden keskeisin mittari on asiakkaan työllistyminen avoimille työmarkkinoille.

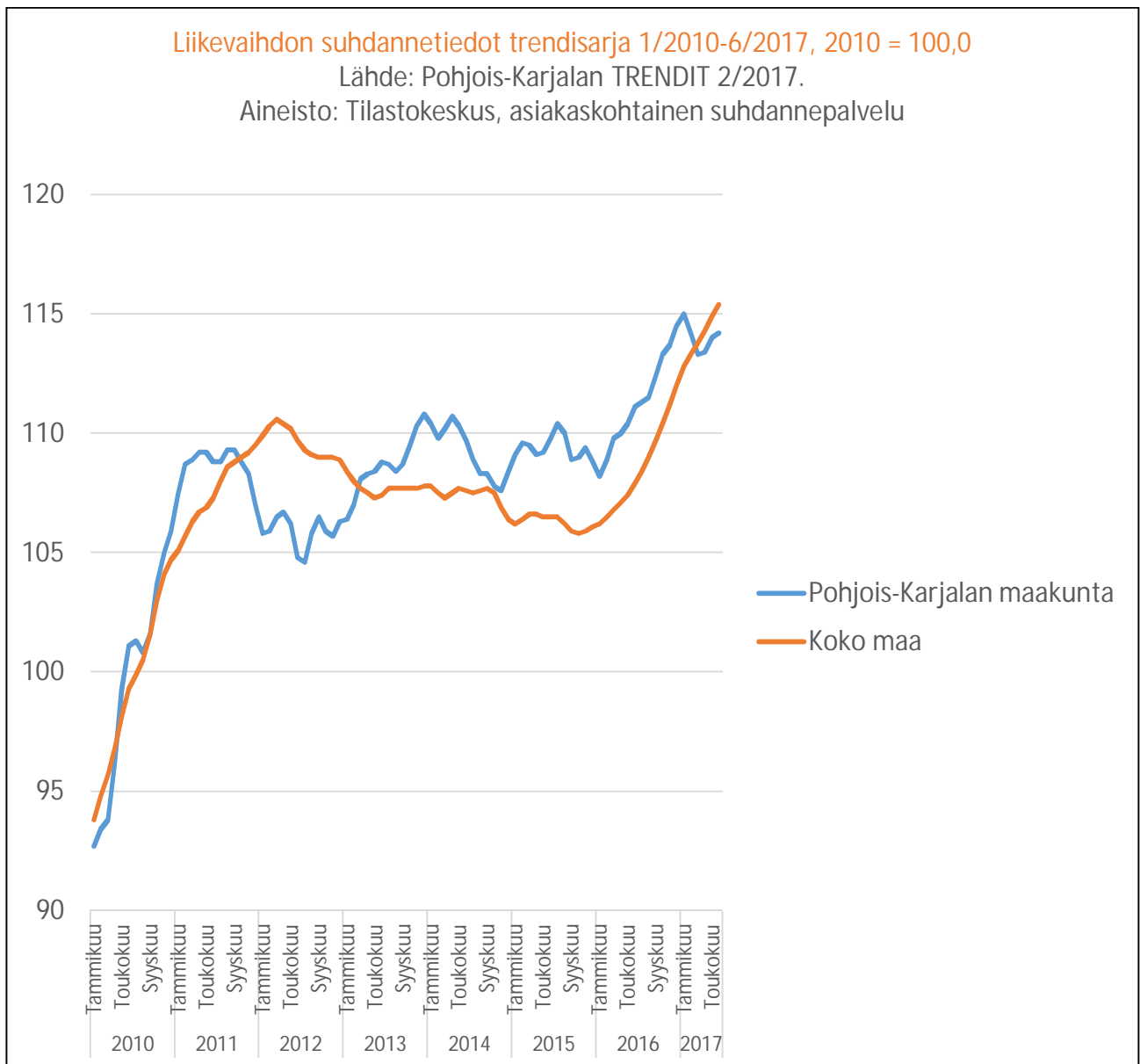
Valtion uusia toimenpiteitä vaativa esitys

- Käynnistetään maakunnallisesti tai kuntakohtaisesti toteutettava kokeilu pitkään työttömänä olleiden työllistämiseen sosiaaliturvaa muuttamalla (esim. työttömyyskorvauksen suojaosan tuntuva nostaminen, perustuloon liittyvä kokeilu).

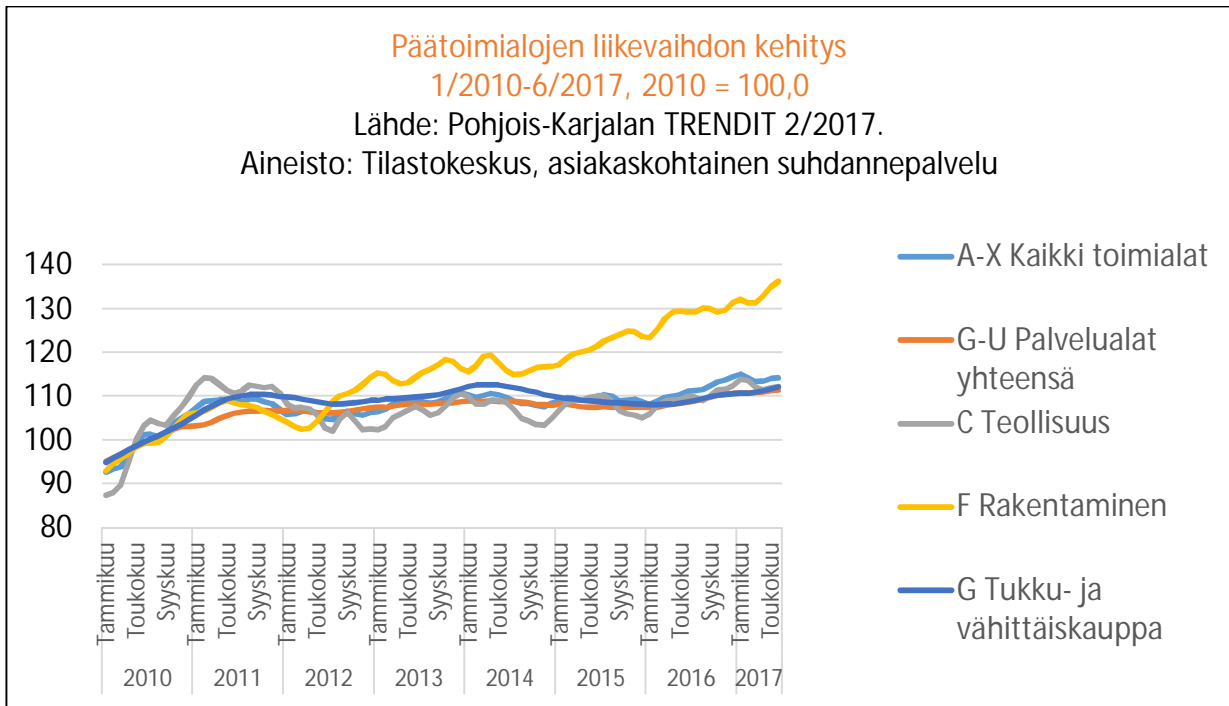
Yritysten kasvun dynamiikka

Johdanto

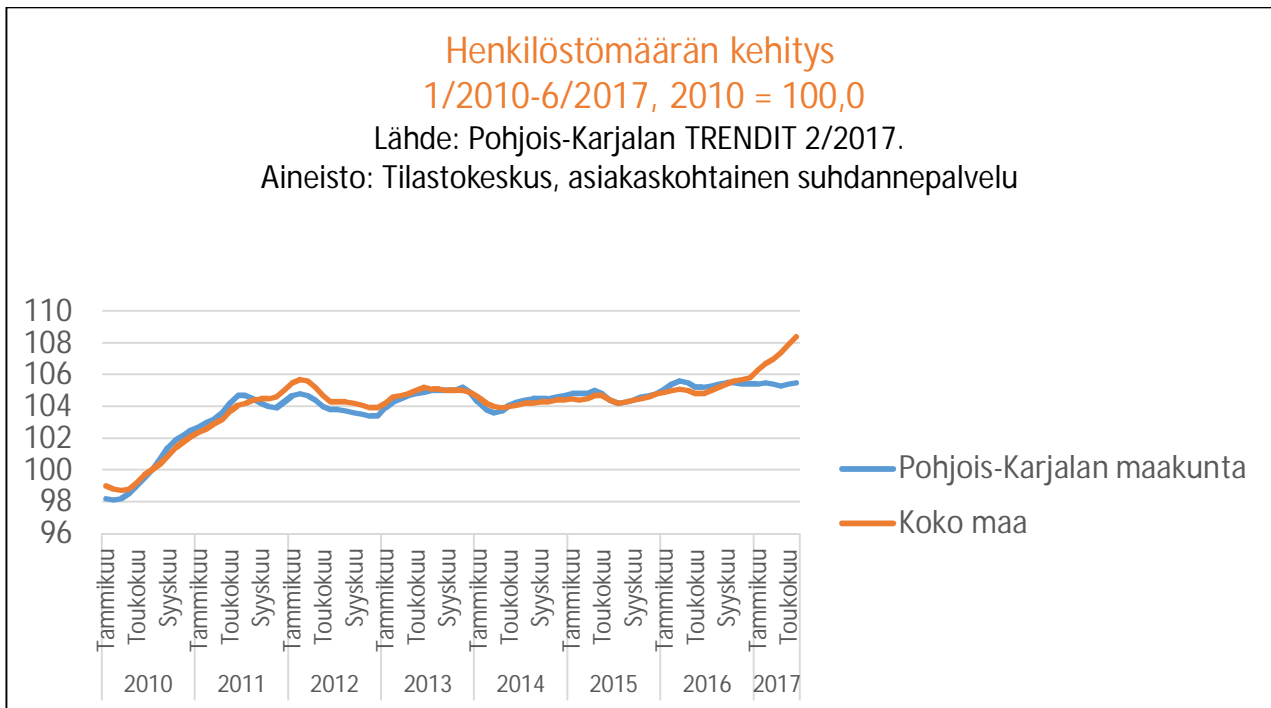
Maailman talous on kasvanut jo useita vuosia voimakkaasti eikä Suomi ole päässyt kasvuun mukaan ennen vuotta 2017. Pohjois-Karjalassa yritysten kasvu ja viennin kasvu ovat olleet kuitenkin merkittäviä ja siten poikenneet koko Suomen kuvasta. Pohjois-Karjalassa ja eri ekosysteemeissä toimivat yritykset ovat kehittäneet 2010-luvulla systemaattisesti kyvykkyyttään, kilpailukykyään ja osaamistaan sekä investoineet moderniin tuotantoteknologiaan. Tämä on mahdollistanut liikevaihdon ja viennin kasvun, vaikkakin kasvu ei ole näkynyt vielä merkittävänä työllisyysvaikutuksina. Sinänsä on tärkeää, että Pohjois-Karjalan yritykset ovat kilpailukykyisiä myös jatkossa, mutta saadaksemme uusia työpaikkoja tulee löytää uusia toimenpiteitä yritysten kasvun vauhdittamiseksi ja sitä kautta työpaikkojen syntymiseksi. Maailma muuttuu ja tämä ajaa myös yrityksiä muuttumaan ja tehostamaan toimintaansa kilpailukykyänsä säilyttämiseksi.

Kaavio 8. Liikevaihdon suhdannetiedot Pohjois-Karjala vs. koko maa, trendisarja 1/2010-6/2017.

Kaavio 9. Päätoimialojen liikevaihdon kehitys 1/2010-6/2017 Pohjois-Karjalassa.

Kaavio 10. Henkilöstömäärän kehitys 1/2010-6/2017 Pohjois-Karjalassa.

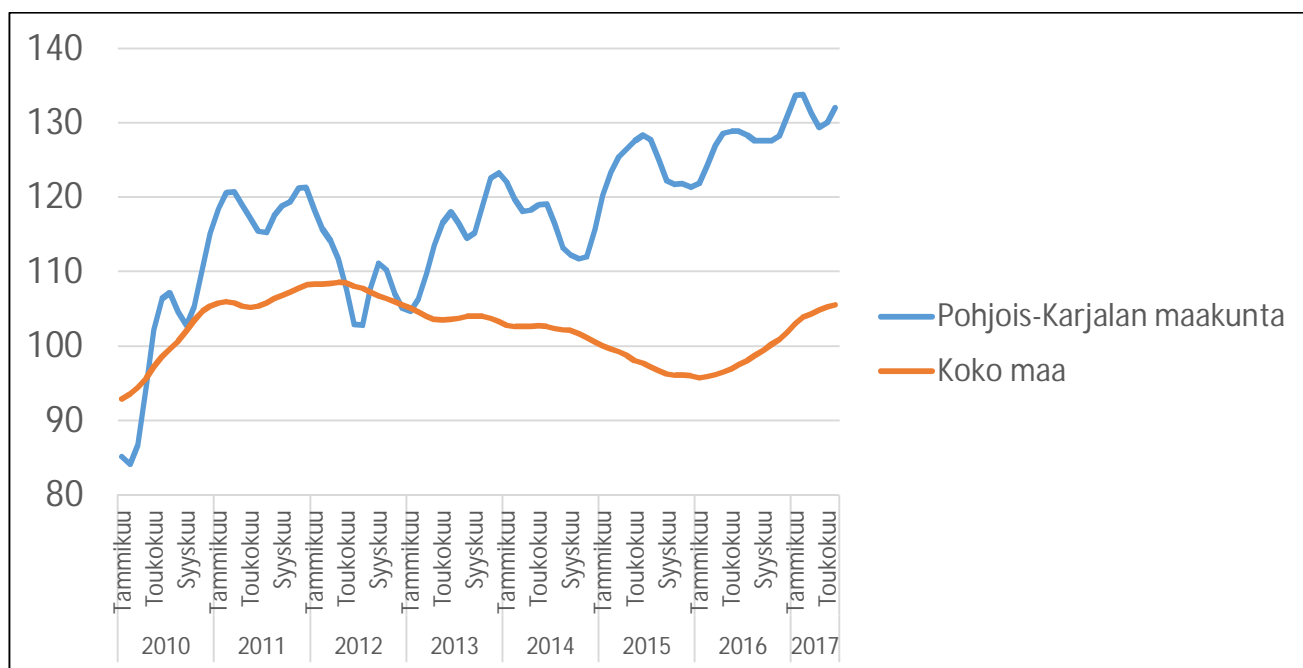
Analyysi

Tilastokeskuksen Pohjois-Karjalan Trendit -julkaisuun tuottaman tilastokatsauksen perusteella Pohjois-Karjalan maakunnan kaikkien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihdon kehitys oli vuoden 2016 alkupuolella hyvin samankaltaista kuin koko maassa. Koko maan tasolla liikevaihto kasvoi vuoden 2016 ensimmäisellä vuosipuoliskolla 1,4 prosenttia ja Pohjois-Karjalassa vastaavasti 1,5 prosenttia edellisvuodesta. Toisella vuosipuoliskolla liikevaihto kasvoi koko maassa 3,2 prosenttia ja Pohjois-Karjalassa kasvua kertyi 2,7 prosenttia. Vuonna 2016 liikevaihto kasvoi koko maan tasolla 2,3 prosenttia ja Pohjois-Karjalassa 2,1 prosenttia verrattuna vuoteen 2015. Vuoden 2017 ensimmäisellä vuosineljänneksellä liikevaihto kasvoi

Pohjois-Karjalassa 6,7 prosenttia ja toinen vuosineljännes osoittaa 1,1 prosentin kasvua verrattuna vuotta aiempaan. Koko maassa tammi-maaliskuussa 2017 liikevaihto kasvoi 8,6 prosenttia ja huhti-kesäkuussa 5,1 prosenttia vuotta aiemmasta.

KEHITYS Pohjois-Karjalassa	Liikevaihto 1 000 €		Muutos	
	1.-6.2017	1.-6.2016	1 000 €	%
Kaivostoiminta ja louhinta (TOL B)	31 577	27 541	4 036	14,7
Sähkötekniisten laitteiden valmistus (TOL 26-27)	55 328	50 904	4 424	8,7
Puun sahaus höyläys ja kyllästys (TOL 161)	170 415	159 358	11 058	6,9
Metallituotteiden valmistus (TOL 25)	146 348	138 526	7 822	5,6
Kaivostoiminta ja louhinta, teollisuus, energian tuotto ja jakelu (TOL BCD)	1 320 911	1 258 635	62 276	4,9
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	65 882	62 803	3 078	4,9
Jalostus (TOL BC+DF)	1 634 513	1 558 673	75 840	4,9
Metalliteollisuus (TOL 24-30+33)	442 805	423 648	19 157	4,5
Rakentaminen (TOL F)	331 208	316 907	14 301	4,5
Teollisuus (TOL C)	1 185 353	1 140 325	45 029	3,9
K kaikki toimialat yhteensä (TOL A-X)	3 185 079	3 070 793	114 286	3,7
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	130 242	125 803	4 439	3,5
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus (TOL 28)	205 857	199 854	6 002	3,0
Elintarviketeollisuus (TOL 10-11)	87 505	85 083	2 422	2,8
Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G)	881 912	859 771	22 140	2,6
Palvelut (TOL G-U)	1 397 886	1 364 258	33 627	2,5
Kiinteistöalan toiminta (TOL 68)	44 223	43 389	835	1,9
Kivien leikkaaminen, muotoilu ja viimeistely (TOL 237)	11 213	11 015	198	1,8
Metsätalous ja puunkorjuu (TOL 02)	78 437	77 403	1 034	1,3
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M+N)	115 070	113 556	1 514	1,3
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus (TOL 33)	20 482	20 295	187	0,9
Puutavaran valmistus (TOL 162+310)	56 502	56 043	459	0,8
Muovituotteiden valmistus (TOL 222)	100 461	101 618	-1 157	-1,1
Tietojenkäsittelypalvelut (TOL 62-63)	26 458	27 976	-1 518	-5,4
Luovien alojen yritysryhmä	23 984	26 638	-2 653	-10,0

Taulukko 1. Toimialojen liikevaihdon kehitys Pohjois-Karjalassa. Lähde Pohjois-Karjalan TRENDIT 2/2017. Aineisto: Tilastokeskus, asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Kaavio 11. Pohjois-Karjalan ja koko maan vientiliikevaihdon kehitys 1/2010-6/2017, 2010 = 100,0
Lähde: Pohjois-Karjalan TRENDIT 2/2017. Aineisto: Tilastokeskus, asiakaskohtainen suhdannepalvelu

POHJOIS-KARJALA	Vienti 1000€		Muutos	
	1.-6. 2017	1.-6. 2016	1 000 €	%
Teollisuus (TOL C)	635 541	607 054	28 488	4,7
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys (161)	101 882	95 812	6 070	6,3
Puutuotteiden sekä huonekalujen valmistus (162 +310)	21 062	21 495	-433	-2,0
Metallituotteiden valmistus (TOL 25)	51 060	45 474	5 586	12,3
Muovituotteiden valmistus (222)	59 316	57 963	1 354	2,3
Puutavaran valmistus (TOL 16+310)	121 510	117 077	4 433	3,8
Metalliteollisuus (TOL 24-30 + 33)	279 156	266 936	12 221	4,6
Kiven leikkaaminen, muotoilu ja viimeistely (237)	5 788	5 243	545	10,4

Taulukko 2. Viennin kehitys Pohjois-Karjalassa 1.-6.2016 vs. 1.-6.2017

Lähde: Pohjois-Karjalan TRENDIT 2/2017. Aineisto: Tilastokeskus, asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Pohjois-Karjalan maakunnan kaikkien toimialojen henkilöstömäärä kasvoi vuositasolla tarkasteltuna 0,9 prosenttia vuonna 2016 verrattuna edelliseen vuoteen. Maakunnan henkilöstömäärä kasvoi ensimmäisellä vuosipuoliskolla 0,6 prosenttia ja jälkimmäisellä vuosipuoliskolla 1,2 prosenttia vuoden takaisesta. Vuoden 2017 tammi-kesäkuussa kaikkien toimialojen henkilöstömäärän pysyi samalla tasolla (+0,1 %) kuin vuotta aiemmin. Koko maan henkilöstömäärä kehittyi vuoden 2016 aikana samaan tapaan kuin Pohjois-Karjalassa. Koko maassa kaikilla toimialoilla henkilöstömäärä kasvoi vuositasolla tarkasteltuna yhteensä 0,8 prosenttia. Koko maan vuoden 2017 tammi-kesäkuun henkilöstömäärä osoittaa 2,5 prosentin kasvua vuotta aiempaan verrattuna.

Pohjois-Karjalan maakunnan kaikkien toimialojen julkisen sektorin palkkasumma kasvoi vuonna 2016 yhteensä 0,7 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Palkkasumma kasvoi vuoden 2016 ensimmäisellä vuosipuoliskolla 0,4 prosenttia ja jälkipuoliskolla kasvoi 1,1 prosenttia vuodentakaisesta. Maakunnan julkisen sektorin kaikkien toimialojen palkkasumman kehitys kääntyi laskuun vuoden 2017 alkupuolella. Tammi-maaliskuussa 2017 palkkasumma supistui 1,3 prosenttia ja huhti-kesäkuussa 2,2 prosenttia.

Pohjois-Karjalan maakunnan Terveys- ja sosiaalipalvelut, yksityinen sektori toimialojen palkkasumma kasvoi vuoden 2016 aikana yhteensä 4,8 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Toimialan palkkasumma kasvoi jokaisella vuosineljänneksellä vuonna 2016. Tammi-kesäkuussa palkkasumma kasvoi 4,1 prosenttia ja heinä-joulukuussa 5,4 prosenttia vuoden takaisesta. Vuoden 2017 alkupuoliskolla toimialan palkkasumma jatkoi kasvuaan. Ensimmäinen vuosipuoliskolla 2017 palkkasumma nousi 4,1 prosenttia vuoden takaisesta.

Koko maassa kaikkien toimialojen (koko talous) palkkasumma kasvoi vuositasolla tarkasteltuna yhteensä 1,5 prosenttia vuonna 2016. Tammi-kesäkuussa 2016 palkkasumma kasvoi 1,0 prosenttia ja heinä-joulukuussa palkkasumma kasvoi 2,0 prosenttia. Vuoden 2017 tammi-maaliskuussa palkkasumma nousi 2,1 prosenttia vuoden takaisesta.

Yritysten kasvun esteet Pohjois-Karjalassa

Työllisyyden kasvuohjelman laatimisen yhteydessä Pohjois-Karjalan Yrittäjät ja Pohjois-Karjalan kauppakamari tekivät yhteistyössä kasvun esteet kyselyn jäsenyrityksilleen.

Tulokset perustuvat 373 yrityksen edustajan vastauksiin. Kyselyssä tarkasteltiin yritysten taloudellista ja toiminnallista menestystä, merkittävimpiä kasvun esteitä, sisäisiä ja ulkoisia tuottavuusesteitä sekä yritysten kasvusuunnitelmia.

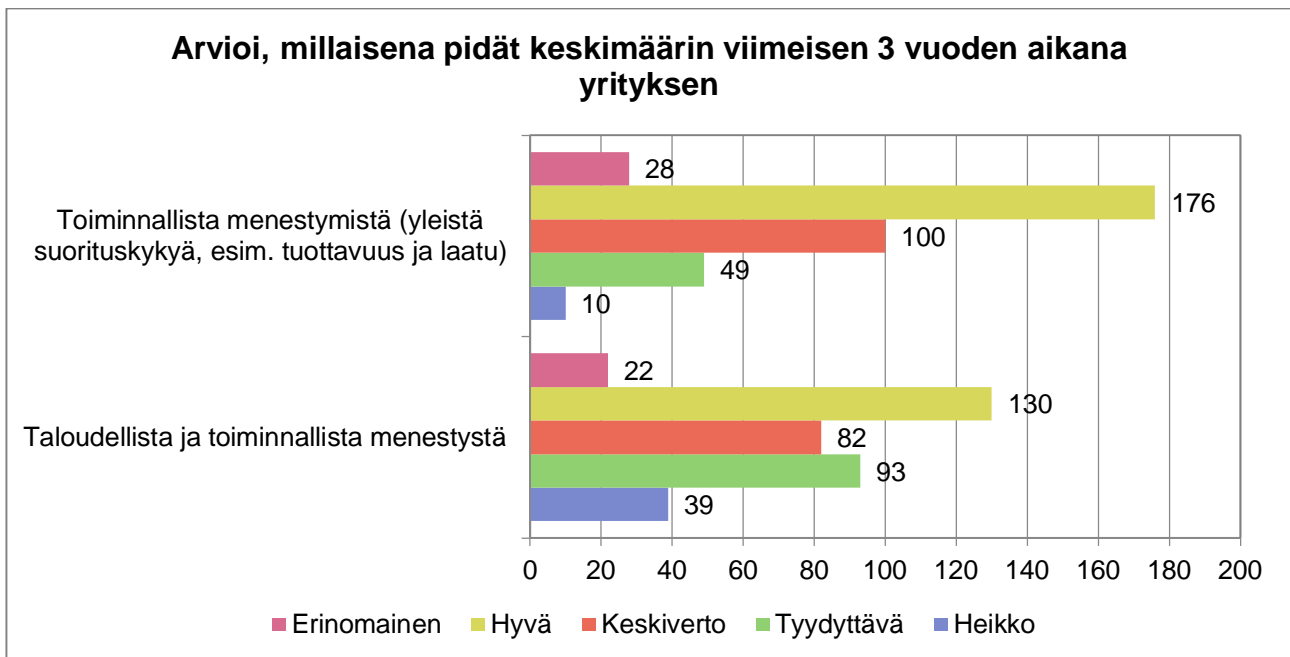
Seuraavassa taulukossa on esitetty taustatietojakaumat haastatelluista Pohjois-Karjalan alueen yrityksistä.

		n =	%
Alue	Pohjois-Karjala	373	100
Päätoimiala	Teollisuus	57	15
	Kauppa	54	14
	Rakentaminen	63	17
	Palvelut	199	54
Liikevaihto	alle 0,2 miljoonaa euroa	168	45
	0,2-0,99 miljoonaa euroa	104	28
	1,0-4,99 miljoonaa euroa	71	19
	5,0-9,99 miljoonaa euroa	11	3
	10-20 miljoonaa euroa	8	2
	yli 20 miljoonaa euroa	11	3
Yrityksen kasvuhakuisuus	Voimakkaasti kasvuhakuiset	37	10
	Kasvuhakuiset	198	53
	Asemansa säilyttäjät	101	27
	Ei kasvutavoitteita	26	7
	Toimintansa lopettavat	11	3
Yrityksellä vientitoimintaa	Kyllä	60	16
	Ei	313	84
Yrityksen perustamisvuosi	Ennen 1990	112	30
	1990-1999	63	17
	2000-2009	71	19
	2010-	127	34
Yrityksen työntekijämäärä	1	108	29
	2 – 9	183	49
	10 – 20	45	12
	21 – 49	22	6
	50 - 249	11	3
	250 -	4	1

Taulukko 3. Taustatietojakaumat haastatelluista Pohjois-Karjalan alueen yrityksistä.

Kyselyyn vastanneista yrityksistä 153 piti yrityksen taloudellista ja toiminnallista menestystä erittäin hyvänä tai hyvänä viimeisen 3 vuoden aikana. 82 vastaajaa koki sen keskivertoiseksi ja 132 tyydyttäväksi tai heikoksi.

Toiminnallista menestymistä kuten yleistä suorituskykyä, esim. tuottavuutta ja laatua yritykset pitivät parempana. 204 vastaajaa piti sitä erittäin hyvänä tai hyvänä, 100 koki toiminnallisen menestymisensä keskivertoiseksi ja loput 59 tyydyttäväksi tai heikoksi.

Kaavio 12. Arvio, millaisena kyselyyn vastanneet yritykset pitivät tilannettaan viimeisen kolmen vuoden aikana.

Yritysten viisi merkittävintä kasvunestettä ovat sosiaaliturva yms. palkan sivukulujen suuruus, palkkakustannusten korkeus, talouden suhdanteiden vaikutus, osaavan työvoiman saatavuus ja operatiivisten asioiden hoitaminen kuluttaa merkittävän osan yrityksen resursseista – tuottavuuden kehittämiseen ei riitä riittävästi aikaa.

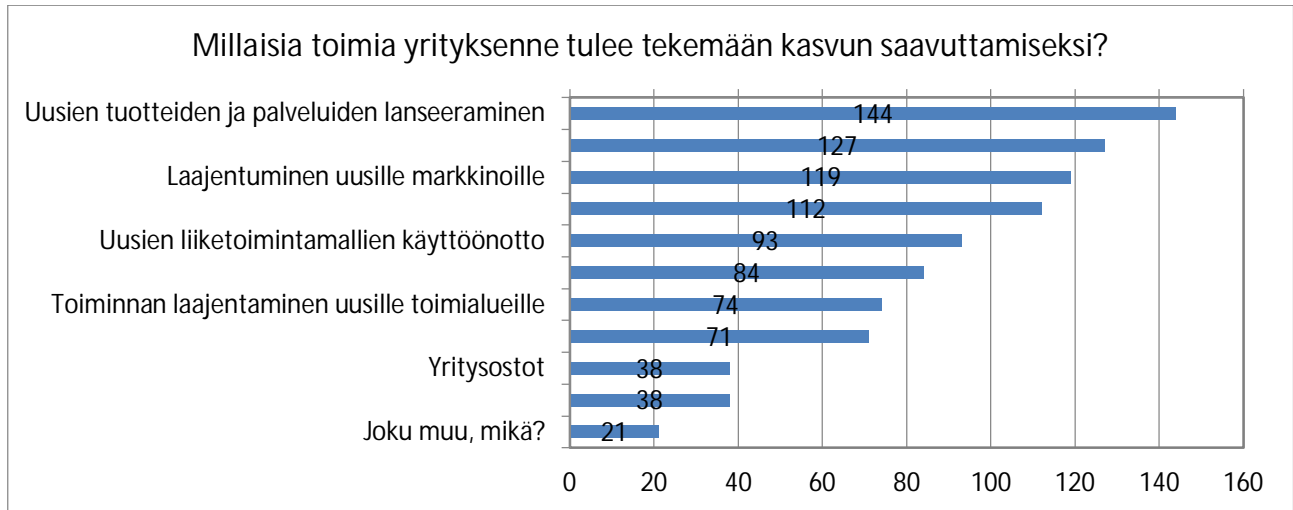
Kaavio 13. Kyselyyn vastanneiden yritysten viisi merkittävintä kasvun estettä.

Sisäisiä tuottavuusesteitä tarkasteltaessa nousivat suurimmiksi esteiksi ajanpuute, yrityksen yleinen resurssien puute (esim. henkilö ja laite) sekä kehitystyön rahoittamisongelmat.

Yritykset kokevat suurimmiksi ulkoisiksi tuottavuusesteiksi sosiaaliturva – yms. palkan sivukulujen suuruuden, talouden suhdanteiden vaikutuksen sekä palkkakustannusten korkeuden.

Kyselyssä selvitettiin myös ammatteja, joihin on haasteellista saada osaavaa työvoimaa. Avoimissa vastauksissa tuli paljon eri ammatteja. Eniten pulaa on tällä hetkellä kirjanpitäjistä, myyntiedustajista, moottoriajoneuvojen asentajista ja korjaajista, hitsaajista ja kaasuleikkaajista sekä koneenasettajista ja koneistajista.

55 % vastaajista ilmoitti yrityksellä olevan kasvusuunnitelman. Yritykset, joilla ei ollut kasvusuunnitelmaa, pitivät yhtenä syynä taloustilannetta. Kasvun saavuttamiseksi on yrityksillä suunnitelmissa uusien tuotteiden ja palveluiden lanseeraamista, henkilöstön osaamiseen panostamista, laajentumista uusille markkinoille, investointeja sekä uusien liiketoimintamallien käyttöönottoa.

Kaavio 14. Kyselyyn vastanneiden yritysten tulevat toimenpiteet kasvun saavuttamiseksi.

Yritysten uudistumista hillitsevät eniten nykyiset markkinasuhteet ja hintakilpailu sekä taloustilanteen heilahtelu. Myös heikkoa riskinottoa ja rahan puutetta pidetään esteenä uudistumiselle.

Peräti 61 % vastaajista kertoi, että ei ole käyttänyt viimeisen kolmen vuoden aikana kehittämisapua.

Ekosysteemit

Kasvun ja sen dynamiikan tarkastelua helpottaa kun tarkastelun suorittaa jossakin viitekehityksessä.

Tyypillisiä tarkastelun kehyksiä on ollut mm. klusteritarkastelu, jalostusketjutarkastelu tai arvoverkostotarkastelu. Parhaiten yritysten nykyisiä ja varsinkin tulevia liiketoimintamalleja kuvastaa ehkä kuitenkin ekosysteemitarkastelu.

Ekosysteemi ei ole täysin riippuvainen mistään toimijasta, mutta ydinyrityksenä usein se, joka tarjoaa alustan muille, mutta se ei voi sanella ehtoja kuten arvoverkossa. Ekosysteemin yrityksille ominaista on toisiinsa kytkeytyneisyys (mahdollistaja) ja yhteinen kohtalo (intressi). Jokaisella toimijalla on vain rajallinen tieto ja rajallinen mahdollisuus saada aikaan muutoksia. Ekosysteemissä tapahtuu sekä kilpailua että yhteistyötä. (Esim. Apple tai Windows)

Yritysten nykyiset tuotteet, palvelut ja voimavarat eivät yksin ennusta sen tulevaisuutta. Menestys ei enää useinkaan ole kiinni vain yrityksestä itsestään. Yksittäisen yrityksen menestys riippuu siitä, miten sen toimintaympäristöä uudistetaan yhteistyökumppaneiden kehittymisen, regulaation, infran jne. avulla. Ekosysteemin kehittyminen yrityksen ympärillä voi vaikuttaa yrityksen menestymiseen jopa enemmän, kuin yrityksen omat ponnistelut. Ekosysteemin jäsenet ovat toisistaan riippuvaisia, mutta silti itsenäisiä toimijoita. Koska kukaan ei varsinaisesti omista ekosysteemiä, harva tuntee sitoutumista sen kehittämiseen. On helpompi odottaa, että toiset tekevät jotain ja tulla itse myöhemmin mukaan hyötymään. Tämän ongelman ylittämiseksi tarvitaan ekosysteemin fasilitointia, joka rakentaa sitoutumista ja yhteistä tavoitetta. Fasilitoinnilla luodaan ekosysteemin visio ja tiekartta. Julkisen tahon rooli on ylläpitää yhdessä tekemisen momentumia ja yritysten sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin.

Pohjoiskarjalaiset yritykset toimivat hyvin erilaisen dynamiikan omaavissa ekosysteemeissä. Jaottelua voisi tehdä vaikkapa seuraavalla tavalla: 1) Turvallisuus, 2) Biotalous, 3) Kehittyneet terveydenhuollon ratkaisut ja korkean teknologian muovituotteet, 4) Rakennustuoteratkaisut ja 6) Paikalliseen kysyntään perustuvat palvelutuoteratkaisut.

Turvallisuus

Tämän ekosysteemin suomalaisena globaalina veturina toimii maakunnassamme toimiva yritys. Turvallisuuden ratkaisuja tarjotaan kaikille mantereille ja kymmeneen eri maihin. Dynamiikaltaan turvallisuuden ekosysteemi on ollut vuosikymmeniä hyvin hidasliikkeinen ja ratkaisujen elinkaaret ovat kestäneet myös vuosikymmeniä. Viimeisen viiden vuoden aikana ekosysteemin dynamiikka on muuttunut radikaalisti. Tuoteliiketoiminnasta on tullut palveluliiketoimintaa ja tilojen pääsyn kontrollointista on kehittymässä kokonaisvaltainen turvallisuudenhallintaratkaisu. Ratkaisujen elinkaaret ovat lyhentyneet vuosikymmenistä ajallisesti räätälöityihin ratkaisuihin. Teknologia on muuttunut mekaanisista ratkaisuista integroituihin ratkaisuihin, joka sisältää mekaniikan lisäksi tietoliikenneteknologioita, ohjelmistoteknologioita, neurooverkkoteknologioita, paikannusteknologioita, energiateknologioita, älykkyyttä, fotonikkaa...jne. Turvallisuuden ekosysteemin järjestelmätoimittajien ja alihankkijoiden verkosto on globaali, joka vaihtelee rakenteeltaan ja sisällöltään markkinasegmenteittäin. Palveluverkosto muodostaa näinollen muuttuvan palvelulupauksen myötä markkinasegmenteittäin muuttuvan liiketoimintarakenteen.

Turvallisuuden ekosysteemi työllistää Pohjois-Karjalassa yhteensä noin 1000 henkilöä. Yrityksiä ekosysteemissä Pohjois-Karjalassa toimii kymmenkunta ja niiden liikevaihto on yhteensä noin 350 miljoonaa euroa. Vientiä toimialan liikevaihdosta on noin 80 %.

Biotalous

Biotalous ekosysteemi on laajin ekosysteemi Suomen ja Pohjois-Karjalan näkökulmasta. Lopputuoteratkaisujen markkinat ovat usein myös globaalit, mutta ratkaisujen elinkaaret vaihtelevat ekosysteemin osakokonaisuuksien mukaan. Esimerkiksi lopputuotteiden elinkaaret voivat olla kohtuullisen pitkiä (sellu, paperi...jne). Kun taas tähän ekosysteemiin kuuluvan metsäkorjuuteknologioiden ratkaisujen elinkaaret muuttuvat lopputuotteita nopeammin eri markkina-alueilla ja markkinasegmenteillä. Biotalous ekosysteemi on kokonaisuudessaan murroksessa. Uusia ratkaisuja kehitetään myös kiihtyvällä vauhdilla täysin uusiin sovelluksiin kuten terveydenhuoltoon, lääkkeisiin, pinnoitukseen, tekstiiliteollisuuteen...jne. Pohjoiskarjalaiset biotalous yritykset toimivat globaaleilla massatuotemarkkinoilla, kansainvälisillä mekaanisen metsäteollisuuden tuotemarkkinoilla, kansainvälisillä metsäteknologian markkinoilla, kansainvälisillä palvelutuotemarkkinoilla ja kansainvälisillä nichemarkkinoilla.

Metsäbiotalous siihen liittyvine toimialoineen työllistää Pohjois-Karjalassa yhteensä yli 6000 ihmistä. Yrityksiä metsäbiotaloussektorilla toimii yli 500 ja niiden liikevaihto on yhteensä yli 1,7 miljardia euroa.

Kehittyneet terveydenhuollon ratkaisut ja korkean teknologian muovituotteet

Kehittyneiden terveydenhuollon ratkaisujen ja korkean teknologian muovituotteiden ekosysteemi on selkeästi erilainen verrattuna edellisiin. Tuotettavat ratkaisut ovat tuotepainotteisia ja edellyttävät hyvin syvällistä erikoisosaamista vaativia, usein jonkin asteista puhdistilaa ja lähes täydellistä laaduntuottokykyä vaativia. Ratkaisujen elinkaaret ovat kohtuullisen pitkiä ja tuotekehitysprosessit ovat myös erittäin pitkiä ja pääomavaltaisia. Ratkaisujen markkinat ovat aidosti kansainvälisiä.

Kehittyneiden terveydenhuolto ratkaisujen ja korkean teknologian muovituotteiden ekosysteemi työllistää Pohjois-Karjalassa yhteensä noin 1200 henkilöä. Yrityksiä ekosysteemissä Pohjois-Karjalassa toimii toistakymmentä ja niiden liikevaihto on yhteensä noin 250 miljoonaa euroa. Vientiä toimialan liikevaihdosta on noin 90 %.

Rakennustuoteratkaisut

Rakennustuoteratkaisujen ekosysteemin elinkaaret ovat kohtuullisen pitkiä ja uudistuminen siten melko hidasta. Markkinat ovat pääsääntöisesti kotimaassa ja paikalliset. Tässäkin ekosysteemissä löytyy ratkaisuja, jotka ovat aidosti myös kansainvälisiä. Rakennustuoteratkaisujen uudistusdynamiikkaan

vaikuttaa hidastavasti markkinoiden säätely - regulaatio - kaavoituksen, luvituksen ja poliittisen päätöksenteon muodossa. Dynamiikkaa nopeuttaa ratkaisujen integrointi ja business re-engineering.

Paikalliseen kysyntään perustuvat palvelutuoteratkaisut

Tämän ekosysteemin uudistuminen perustuu hyvin pitkälti ostovoiman muutokseen ja talouden kasvuun.

Koulutus, oppiminen ja oppimisen digitalisaatio

Joensuussa havahduttiin vajaa kaksi vuotta sitten mahdollisuuksiin, joita parempi yhteistyö eri koulutuslaitosten, kaupungin koulujen ja sivistyspalvelujen, yritysten ja muiden toimijoiden kesken voisi tuoda – samalla kun Joensuun kampus pedagogisena keskuksena vahvistuu huomattavasti kun Itä-Suomen yliopiston opettajankoulutus keskittyy kaupunkiin. Koulutuksen eteen tekee Pohjois-Karjalassa töitä lähes 5 000 maailmanluokan ammattilaista - liiketoimintamielessä tätä sektoria ei kuitenkaan juurikaan ole kehitetty.

Kehittymässä oleva koulutusklusteri on paljolti julkisten toimijoiden varassa, mutta sen ympärille on kehittymässä uutta yksityistä liiketoimintaa. Uudenlainen kehittäminen kirjattiin Joensuun kaupungin kasvusopimukseen 2016–2018, ja useita yhteisiä aloitteita ja hankkeita on jo lähtenyt liikkeelle. Ensimmäisiä saudiarabialaisia opettajia täydennyskoulutetaan parhaillaan yliopistossa ja joensuulaisesta osaamisesta uudella tavalla kertova nettisivuportaali on valmistumassa. Muodostumassa on koulutuksen, oppimisen ja oppimisen digitalisaation yhteistyön alusta, jonka kautta mm. tuetaan koulutusvientiä ja -myyntiä sekä kansainvälistymistä - ja samalla uudenlaisten työpaikkojen syntyä.

Yritysten rahoitus

Yritysten kehittämisrahoitusta on pääsääntöisesti saatavana hyvin. Kasvun rahoittaminen pienissä yrityksissä on kuitenkin perinteisesti ollut haastavaa. Tyypillisesti ensimmäisen 50 000 euron kerääminen on muodostunut haasteeksi ja rahoituksen järjestäminen lainarahoituksella jo startup -vaiheessa tekee yrityksen taseen usein heikoksi. Tämä puolestaan vaikeuttaa muun rahoituksen saantia yrityksen kasvun vaiheessa. Yrityksen omalla tulorahoituksella tapahtuva kasvu on usein hidasta ja esimerkiksi Finnveran ja pankkien antama rahoitus eivät usein yksin riitä kokonaisratkaisuksi yrityksen rahoituksessa. Lisäksi julkisten kehittämisavustusten saanti vaatii aina omarahoitusosuuden, jonka keräämisessä yrityksillä on myös haasteita. Yksityiset pääomasijoittajat tulevat puolestaan yleensä mukaan vasta myöhäisemmässä vaiheessa, kun kohdeyrityksellä on jo liiketoimintaa, ja kun yrityksellä on jo selkeä kansainvälinen kasvunäkymä.

Kaupunkien ja kuntien innovatiiviset hankinnat ja toimiminen yritysten kehitysalustana

Pohjois-Karjalan kaupungit ja kunnat tekevät vuosittain yli 100 miljoonan euron edestä julkisia hankintoja. Tällä hetkellä maakunnan alueella tehtävillä julkisilla hankinnoilla luodaan arviolta 5 000 työpaikkaa ja hankinnoista oman alueen yrityksille jää noin 56 % kaikista hankinnoista. Arvioiden mukaan jokaisen 10 prosenttiyksikön lisäys maakuntaan jäävistä hankinnoista luo 500 työpaikkaa. Sillä on siis väliä miten julkisia hankintoja toteutetaan.

Lisäämällä innovatiivisten hankintojen osuutta hankinnoista ja avaamalla kaikki kuntien merkittävät investoinnit yritysten kehitysalustoiksi on mahdollista auttaa yrityksiä kehittämään uusia ratkaisuja ja tukea yrityksiä saamaan kasvuun tarvittavia referenssejä.

Investointien edistäminen

Pohjois-Karjassa kaivataan paljon uusia investointeja alueelle. Investoinnit luovat uusia työpaikkoja tai saavat investointikohteina olevien yritykset voimakkaampaan kasvuun. Pohjois-Karjalan kuntien tulee kehittää toimintaansa investointien edistämisen työssä. Ulkomaisten investointien osalta yhteistyö kansallisten toimijoiden kanssa kaipaa tehostamista niin kaupungeilta ja kunnilta kuin myös kansallisilta toimijoilta itseltään.

Selvitysten mukaan 80 % Suomeen tulevista ulkomaisista investoinneista tulee jo tänne investoinneilta yrityksiltä. Pohjois-Karjalassa tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota tapaan miten jo tänne investoineita yrityksiä palvellaan entistä paremmin.

Yrittäjyyden uudet muodot

Työelämä on muuttunut ja muuttuu edelleen pirstaloituneemmaksi. Työura voi jakautua palkansaajana ja yrittäjänä toimimiseen useammassakin vaiheessa. Lisäksi on syntynyt uudenlaisia yrittämisen tapoja sen myötä, että säädöksiä on muutettu niin, että osakeyhtiön lisäksi myös osuuskunnan voi perustaa yksin. Uusi toimintamuoto on myös ns. kevytyrittäjyys, jossa yrittäjän laskutuksen hoitaa laskutusosuuskunta.

Matkailun edistäminen

Matkailu ei ole juurikaan kehittynyt Pohjois-Karjalassa viime vuosien aikana. Käyttöasteet ovat heikot eikä kapasiteettikaan ole kasvanut. Rekisteröidyt yöpymiset ovat laskeneet viimeiset neljä vuotta ja ulkomaisten matkailijoiden määrä on puolet siitä, mitä Suomessa keskimäärin. Huonehintoja on silti kyetty nostamaan suhteessa enemmän kuin naapurimaakunnissa ja johtunee isosta työmatkailun osuudesta (n. 30 %). Se on ilmeisesti syy siihen, että matkailu- ja ravitsemusalan liikevaihto on kasvanut vuodesta 2011 vuoteen 2016 yhteensä noin 11 %. Vuosittainen sesonkivaihtelu on pysynyt vuosia samankaltaisena. Heinäkuu on edelleen selkeästi kovin kuukausi. Erikoista on, että huhti- ja joulukuu ovat heikompia kuin lokakuu.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto käynnisti yhteistyössä kuntien kanssa vuoden 2017 tammikuussa ulkopuolisen selvityksen maakunnallisen matkailumarkkinoinnin, -myynnin ja -kehittämisen organisoimiseksi mahdollisimman tuloksekkaalla ja resursseja kokoavalla tavalla. Laajasti osallistavan valmisteluprosessin jälkeen selvitys valmistui toukokuussa 2017. Selvityksen keskeinen johtopäätös on se, että Pohjois-Karjala tarvitsee jatkossakin maakunnallisesti koordinoitua matkailumarkkinointia ja -myyntiä. Pohjois-Karjalan matkailun kasvu ja aluetaloudellinen vaikuttavuus on jäänyt jälkeen naapurimaakunnista ja erityisesti Lapin vahvasta kehityksestä. Nyt tätä eroa lähdetään kuromaanki aktiivisesti kiinni. Tässä yhteydessä Karelia Expert Matkailupalvelu Oy:n (jäljempänä Karelia Expert) organisoitumista ja toimintatapaa uudistetaan siten, että sen avulla saadaan aiempaa selkeämmin matkailun kasvua erityisesti kansainvälisessä markkinassa. Jatkossa Karelia Expertin tehtävänä on matkailukysynnän kasvattaminen maakuntaan ja jo maakunnassa olevien matkailijoiden palveluista vastaa kunnat ja kaupungit yhdessä yritysten kanssa.

Pohjois-Karjalan matkailun edistämisen kannalta on oleellista, että Karelia Expertin muutosprosessi saadaan vietyä läpi ja uusi organisaatio saadaan toimimaan tehokkaasti. Lisäksi kuntien omat panostukset matkailun kehittämiseksi ovat tarpeen. Maakunnan kytkeytyminen voimakkaammin osaksi koko Lakeland -aluetta ja brändiä luo uusia mahdollisuuksia matkailun kehittymiselle.

Johtopäätökset

Pohjois-Karjalalaiset yritykset ovat kehittäneet 2010-luvulla systemaattisesti kyvykkyyttään, kilpailukykyään ja osaamistaan sekä investoineet moderniin tuotantoteknologiaan. Tämä on mahdollistanut liikevaihdon ja viennin kasvun, vaikkakin kasvu ei ole näkynyt vielä merkittävänä työllisyysvaikutuksina. Pohjois-Karjalassa tarvitaan uusia toimenpiteitä tukemaan yritysten nykyistä voimakkaampaa kasvua. Esimerkiksi uusien mahdollisuuksien kuten Industry 4.0 - ja lean -ajattelun sekä digitaalisten ratkaisujen, robotisaation ja tekoälyn hyödyntäminen yrityksissä on edellytys kilpailukyvyyn ylläpitämisessä myös tulevaisuudessa, vaikkakin hetkellisesti uusien ratkaisujen myötä yrityksen tarve työllistää ei nousisikaan.

Yritysten viisi merkittävintä kasvunestettä ovat sosiaaliturva yms. palkan sivukulujen suuruus, palkkakustannusten korkeus, talouden suhdanteiden vaikutus, osaavan työvoiman saatavuus ja operatiivisten asioiden hoitaminen kuluttaa merkittävän osan yrityksen resursseista – tuottavuuden kehittämiseen ei riitä riittävästi aikaa. Useaan edellä mainittuun kasvunesteeseen on hyvin vaikea vaikuttaa, mutta esimerkiksi osaavan työvoiman kouluttamisessa maakunnan toimijoilla on selkeä rooli, johon tulee panostaa. Niistä eteistä ja pullonkaloista, johon omalla toiminnalla ei voida suoraan vaikuttaa, tulee viestiä valtion suuntaan.

Pohjois-Karjalassa toimii useita vahvoja ekosysteemejä, jotka on tässä ohjelmassa jaoteltu seuraavasti: 1) turvallisuus, 2) biotalous, 3) kehittyneet terveydenhuollon ratkaisut ja korkean teknologian muovituotteet,

4) rakennustuoteratkaisut ja 5) paikalliseen kysyntään perustuvat palvelutuoteratkaisut. Tukemalla ja fasilitoimalla näiden ekosysteemien toimintaa ja vaikuttamalla näiden teemojen huomioimista myös valtakunnallisessa ekosysteemien kehittämistoiminnassa, voidaan ekosysteemien yrityksille luoda entistä paremmat kasvun edellytykset.

Pienten yritysten rahoitus voi hyvin usein nousta kasvun esteiksi eteenkin perustamis- ja siemenvaiheen yrityksillä, jotka tähtäävät kasvuun ja kansainvälisille markkinoille. Samalla eteenkin mikroyritysten kasvun esteenä on usein tarvittavien osaajien puute, joka usein johtuu siitä, ettei yrityksillä ole rahallisia resursseja palkata tarvittavaa osaamista. Näihin haasteisiin voidaan vastata perustamalla Joensuuhun pääomasijoitusrahasto vaudittamaan kansainvälistymistä tavoittelevien tutkimuslähtöisten perustamis- ja siemenvaiheen yritysten kasvua sekä luomalla tukimuoto kasvuhakuisten mikroyritysten osaajien palkkaamiseksi.

Koulutuksen eteen tekee Pohjois-Karjalassa töitä lähes 5 000 maailmanluokan ammattilaista - liiketoimintamielessä tätä sektoria ei kuitenkaan juurikaan ole kehitetty. Joensuun kampuksen vahvistuminen pedagogisena keskuksena luo entistä paremmat mahdollisuudet koulutusklusterin synnylle ja uuden liiketoiminnan kehittymiselle.

Maakunnassa tehtävillä julkisilla hankinnoilla on merkittävä rooli työllistämässä. Lisäämällä innovatiivisten hankintojen osuutta hankinnoista ja avaamalla kaikki kuntien merkittävät investoinnit yritysten kehitysalustoiksi on mahdollista auttaa yrityksiä kehittämään uusia ratkaisuja ja tukea yrityksiä saamaan kasvuun tarvittavia referenssejä.

Investointien edistämisen työtä kunnissa tulee kehittää ja yhteistyötä kansallisten toimijoiden kanssa lisätä. Selvitysten mukaan 80 % Suomeen tulevista ulkomaisista investoinneista tulee jo tänne investoinneilta yrityksiltä. Pohjois-Karjalassa tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota tapaan miten jo tänne investoiteita yrityksiä palvellaan entistä paremmin.

Uudet yrittämisen muodot tulevat yleistymään. Myös Pohjois-Karjalassa tulee kehittää uudenlaista joustavaa yrittäjyyttä, joista yhtenä esimerkkinä on osuuskuntayrittäjyys.

Pohjois-Karjala on alisuoriutunut matkailumaakuntana, vaikka maakunnassa on hyvät edellytykset matkailun kehittymiselle. Karelia Expert tulee saada toimimaan uudistuksen jälkeen entistä tehokkaammin. Samalla kuntien tulee myös itse panostaa matkailuelinkeinon ja palvelujen kehittämiseen alueillaan. Linkittyminen vahvemmin Lakelandin alueeseen ja brändiin luo uusia mahdollisuuksia matkailun kehittymiselle.

Toimenpiteet

- Perustetaan Joensuuhun pääomasijoitusrahasto vauhdittamaan osaamisintensiivisten yritysten kasvua. 2,5 miljoonan euron suuruudesta rahastosta tehdään sijoituksia perustamis- ja siemenvaiheen yrityksiin, joka tähtäävät kasvuun ja kansainvälisille markkinoille.
- Lisätään innovatiivisia hankintoja kuntien hankinnoissa. Edistetään kuntien toimintaa yritysten kehitys- ja innovaatioalustoina osana kuntien investointeja.
- Vahvistetaan osuuskuntamuotoista yritystoimintaa käynnistämällä Joensuun seudulle osuuskuntayrittäjyyden kehittämishanke.
- Kehitetään kaupungeissa ja kunnissa investointien edistämistyötä. Luodaan aftercare -toimintamalli maakuntaan sijoittaneiden ulkomaisten yritysten palvelemiseksi.
- Käynnistetään uusia toimenpiteitä Industry 4.0 - ja lean -ajattelun sekä digitaalisten ratkaisujen, robotisaation ja tekoälyn hyödyntämisen edistämiseksi yrityksissä.

- Kehitetään ja fasilitoidaan Pohjois-Karjalan vahvuuksista lähteviä ekosysteemejä. Tunnistettuja ekosysteemejä ovat: 1) Turvallisuus, 2) Biotalous, 3) Kehittyneet terveydenhuollon ratkaisut ja korkean teknologian muovituotteet ja 4) rakennustuoteratkaisut. Esitetään Tekesille valtakunnallisten ekosysteemiohjelmien käynnistämistä meille tärkeiden ekosysteemien osalta. Verkottuneilla ohjelmilla edesautetaan uusien liiketoimintamallien, ansaintamallien ja arvoverkoston syntymistä sekä tutkimuksen tulosten hyödyntämistä yritysten liiketoiminnoissa. Työpaikkavaikutukset Pohjois-Karjalassa em. ekosysteemeissä voi parhaillaan olla vuositasolla n. 500 uutta työpaikkaa. Työllisyyden kasvuohjelman aikana (3 vuotta) uusia työpaikkoja syntyy n. 1500 kpl.
- Kehitetään koulutusklusteria ja edistetään uuden liiketoiminnan syntymistä koulutuksen, oppimisen ja oppimisen digitalisaation ympärille.
- Varmistetaan matkailun edistämisen organisaatio Karelia Expertin uudistuminen ja kehitetään kaupunkien ja kuntien matkailun edistämisen toimintoja. Linkitytään vahvemmin osaksi Lakelandin aluetta ja brändiä sekä tehdään tiiviimpää yhteistyötä Finpron Visit Finlandin kanssa.

Valtion toimenpiteitä vaativat esitykset

- Suunnataan yritysten kehittämisyhteistyön kasvuhakuisten- ja kasvukykyisten mikroyritysten kehittämishankkeisiin, jossa painopisteenä on osaavan työntekijän palkkakulujen rahoittaminen kasvua luovissa kehittämistoimenpiteissä. Tukea voitaisiin myöntää mikroyrityksille enintään kolmena vuotena enintään kolmen eri osaajan palkkakuluihin. Porrastetulla, enintään kolme vuotta kestäväällä tuella vahvistetaan mikroyritysten osaamista ja kykyä kasvaa. Tutkimusto käynnistetään maakunnan omin rakennerahasto varoin. Työpaikkavaikutukset n. 100 uutta työpaikkaa mikroyrityksissä 1. vuonna ja seuraavina vuosina 200 uutta työpaikkaa vuosittain. Työllisyyden kasvuohjelman aikana (3 vuotta) uusia työpaikkoja syntyy n. 500 kpl.
- Yhtenäistetään ja yhteen sovitetaan maakunnan EU-rahoitteisten hankkeiden ja Tekesin hankkeiden valmisteluprosessi T&K&I-hakkeiden rahoituksessa sekä tutkimushankkeiden ja tutkimusympäristöjen kehittämishankkeiden rahoituksessa. Yhteisellä prosessilla saadaan yrityksille luotua tehokas toiminta yritysten T&K&I-toiminnan tueksi.

2. Osaavaan työvoiman ja työvoimatarpeiden kohtaanto-ongelma

Johdanto

Pohjois-Karjala on merkittävä koulutusmaakunta. Korkeatasoinen, monipuolinen ja kansainvälinen koulutus on yksi maakunnan keskeisiä vetovoimatekijöitä. Vahvat koulutusorganisaatiot ja niihin kytkeytyvä tutkimustoiminta muodostavat maakunnan aluekehityksen keskeisen henkisen pääomaperustan. Maakunnan koulutustarjonta on kattava, laadukas ja monipuolinen, mikä tekee siitä valtakunnallisesti kilpailukykyisen. Vuonna 2015 opiskelijoiden osuus oli 8,5 % Pohjois-Karjalan väestöstä, 11,2 % Joensuun ja 7,5 % koko Suomen väestöstä. Pohjois-Savossa opiskelijoiden osuus oli 7,7 % ja Kuopiossa 9,2 %. Jyväskylässä opiskelijoita oli väestöstä 11,0 % ja koko Keski-Suomessa 8,4 %. Pohjois-Karjalan väestön koulutustaso on matalampi kuin Suomessa keskimäärin, mitä selittää ikääntyneiden muuta maata suurempi osuus väestöstä.

Pohjois-Karjalan maakuntaohjelman mukaan monipuolisen ja kattavan koulutuksen sekä vahvojen koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden merkitys on maakunnan menestyksessä keskeinen. Itä-Suomen yliopisto (UEF), Karelia-ammattikorkeakoulu ja Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulu, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä (PKKY), Luonnonvarakeskus (LUKE), Geologian tutkimuskeskus (GTK), Euroopan

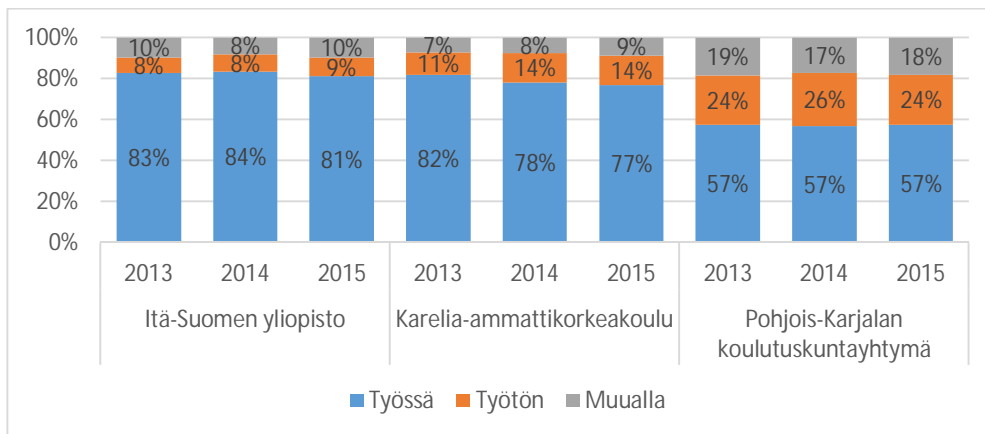
metsäinstituutti (EFI), Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus (ISO), Valtion teknillisen tutkimuslaitos (VTT) muodostavat perustan osaamiselle, johon alueen kilpailukyky pohjautuu ja myös tärkeän alueellisen kilpailutekijän lisäämällä maakunnan houkuttelevuutta.

Analyysi

Koulutuksen ja työvoimatarpeiden kohtaantoa tarkastellaan seuraavassa neljästä näkökulmasta, joita ovat 1) valmistuneiden työllistyminen ja maakuntaan sijoittuminen, 2) tutkinnon suorittaneiden työttömien työnhakijoiden määrä Pohjois-Karjalassa sekä 3) koulutuksen vetovoima ja 4) lähivuosisikymmenien työvoimatarve-ennusteet.

Valmistuneiden työllistyminen ja maakuntaan sijoittuminen

Valmistuneiden työllistymistä ja maakuntaan sijoittumista tarkastellaan Tilastokeskuksen aineiston pohjalta. Tarkastelussa ovat mukana kaikki Itä-Suomen yliopistosta, Karelia ammattikorkeakoulusta ja Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän ammatti- ja aikuisopistosta tutkintoon johtavasta koulutuksesta valmistuneet Suomen kansalaiset. Aineistot ovat kaikille avoimesti saatavilla opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen ylläpitämästä [Opetushallinnon tietopalvelu Vipusesta](#). Uusin käytettävissä oleva tieto koskee vuonna 2014 valmistuneiden työllisyystilannetta vuoden 2015 lopussa.

Kaavio 15. Itä-Suomen yliopistosta, Karelia-ammattikorkeakoulusta ja Pohjois-Karjalan kuntayhtymän oppilaitoksista edeltävänä vuonna valmistuneiden työllisyystilanne vuosien 2013–2015 lopussa. Lähde: Opetushallituksen tilastopalvelu Vipunen.

Itä-Suomen yliopistosta vuonna 2014 valmistuneista vuoden 2015 lopussa työttömänä oli 9 %. Valmistuneista oli työssä 81 % ja muulla, esimerkiksi päätoimisena opiskelijana tai varusmiespalveluksessa 10 %. Parhaiten ovat työllistyneet Joensuun kampuksen koulutuksista psykologian ja kasvatustieteen aloilta valmistuneet. Myös kauppatieteen alalta valmistuneet ovat työllistyneet hyvin. Vuonna 2014 tohtorintutkinnon suorittaneista työttömänä oli kolme (1,8 %) henkilöä. Koulutusaloista heikoimmin työllistyvät maatalous-metsätieteellisen, humanistisen ja yhteiskuntatieteelliseltä koulutusosalta valmistuneet.

Kareliasta vuonna 2014 valmistuneista oli vuoden 2015 lopussa työttömänä 14 %. Valmistuneista oli työssä 77 % ja muulla, esimerkiksi päätoimisena opiskelijana tai varusmiespalveluksessa 9 %. Työssä olevien osuus on laskenut selvästi vuoden 2013 lopun tilanteesta muiden maamme ammattikorkeakoulujen tavoin, mutta Kareliasta valmistuneiden työllistymistilanne on selvästi maan keskitasoa huonompaa. Parhaiten ovat työllistyneet ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet, joista kukaan ei ollut työttömänä vuoden 2015 lopussa. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista työttömyys vuoden 2015 lopussa oli alhaisinta matkailu-, ravitsemis- ja talousalla (9,1 %) sosiaali- ja terveysalalla (9,6 %) sekä liiketalouden koulutuksessa (10,0 %). Korkeinta työttömyys oli luonnontieteiden alalla (28,6 %), luonnonvara- ja ympäristöalalla (26,3 %) sekä kulttuurialalla (21,7 %).

Pohjois-Karjalassa maakuntaan jäävien ammattikorkeakoulusta valmistuneiden osuus on poikkeuksellisen korkea. Noin kaksi kolmasosaa valmistuneista jää maakuntaan, mutta jonkin aikaa valmistumisen jälkeen osa maakuntaan jääneistä on siirtynyt erityisesti pääkaupunkiseudulle. Maakuntaan jäävien korkea osuus johtuu siitä, että pääosa opiskelijoista on kotoisin Pohjois-Karjalasta. Maakuntaan jääneiden työttömyys on ollut muualle lähteneitä korkeampaa.

Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän oppilaitoksissa vuonna 2014 tutkinnon suorittaneista oli työssä 57 % vuosi valmistumisen jälkeen, kun valtakunnan keskiarvo oli 64 %. Työttömänä ammatillisen koulutuksen suorittaneista oli 24 % (valtakunnallinen ka. 20,5 %). Opiskelemissa oli 10,5 % (valtakunnallinen ka. 7,8 %) valmistuneista.

Vuonna 2015 koulutuskuntayhtymän oppilaitoksista valmistuneista 81 % jäi Pohjois-Karjalaan ja 19 % asui muualla Suomessa. Ammattiin koulutautuneet ovat kotiseutu-uskollisia. He työllistyvät muuta maata heikommin Pohjois-Karjalassa (58 % vs. 64 %). Tekniikan aloilla työttömyys on muita aloja todennäköisempää huolimatta siitä, että Pohjois-Karjalan yksi suurimmista työllistäjistä on teollisuuden ala.² Lisäksi näyttää siltä, että Pohjois-Karjalaan jäävät kärsivät työttömyydestä esimerkiksi Uudellemaalle siirtyneitä enemmän. Uudellemaalle muuttaneet ovat työllistyneet 67 %:sti (+9,2 %) ja työttöminä on vain 14,3 % (-10,2 %).

Tutkinnon suorittaneiden työttömien työnhakijoiden määrä Pohjois-Karjalassa

Työttömien työnhakijoiden määrää tarkastellaan kuukausittain päivittyvän Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämän [Toimiala Online](#) tietopalvelun perusteella (linkki).

Vuosi	Yliopistotutkinnon suorittaneet*			Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet			Ammatillisen tutkinnon suorittaneet		
	Koko maa	Pohjois-Karjala		Koko maa	Pohjois-Karjala		Koko maa	Pohjois-Karjala	
	Määrä	Määrä	Osuus koko maasta (%)	Määrä	Määrä	Osuus koko maasta (%)	Määrä	Määrä	Osuus koko maasta (%)
2007	11 578	414	3,6	3 579	196	5,5	66 535	3 630	5,5
2008	11 919	493	4,1	3 414	197	5,8	62 555	3 577	5,7
2009	14 120	477	3,4	5 069	221	4,4	81 868	4 242	5,2
2010	15 542	463	3,0	5 353	215	4,0	84 979	4 020	4,7
2011	15 203	514	3,4	4 889	214	4,4	78 709	3 679	4,7
2012	16 904	569	3,4	5 478	222	4,0	82 014	4 048	4,9
2013	21 149	678	3,2	7 083	280	4,0	95 216	4 466	4,7
2014	24 023	725	3,0	8 967	326	3,6	107 686	4 545	4,2
2015	26 779	858	3,2	10 946	369	3,4	121 219	4 932	4,1
2016	27 624	889	3,2	11 612	415	3,6	123 617	5 129	4,1
2017	30 374	809	2,7	10 904	392	3,6	114 407	5 034	4,4

*=vuosi 2017 tammi-elokuun kuukausikeskiarvo

Taulukko 5. Tutkinnon suorittaneiden työttömien työnhakijoiden määrä (keskimäärin kuukaudessa) vuosina 2007–2017 koko maassa ja Pohjois-Karjalassa. Lähde: TEM, Toimiala Online tietopalvelu.

Yliopistotutkinnon suorittaneiden työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi vuosina 2007–2016 koko maassa suhteellisesti enemmän kuin Pohjois-Karjalassa. Vuonna 2016 Pohjois-Karjalassa oli yliopistotutkinnon suorittaneita työttömänä työnhakijana keskimäärin kuukaudessa 889. Vuoden 2017

² Pohjois-Karjalassa kolme suurinta työllisten ammattialaa ovat palvelutyö, sosiaali- ja terveysalan työ ja teollinen työ ([Jolkkonen & Lemponen 2016](#)).

tammi-elokuussa työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin kuukaudessa 809, mikä oli 2,7 % koko maan yliopistotutkinnon suorittaneista työttömistä työnhakijoista. Vastaavana ajankohtana vuonna 2016 heitä oli 827, mikä oli 2,9 % koko maan vastaavasta luvusta. (Taulukko 5.)

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työttömien työhakijoiden määrä on kääntynyt laskuun vuonna 2017, mutta edelleen näiden työttömien työhakijoiden määrä on merkittävästi korkeampi kuin 10 vuotta sitten. Heinäkuussa 2017 Pohjois-Karjalassa oli 383 ammattikorkeakoulututkinnon suorittanutta työtöntä työnhakijaa, joka vastaa 3,6 % koko maan yhteenlasketusta määrästä. Korkeimmillaan työhakijoiden määrä on ollut tammikuussa 2017 (467) ja alhaisimmillaan huhtikuussa 2007 (161). Vaikka työttömien työhakijoiden määrä on kasvanut viimeisten 10 vuoden aikana selvästi Pohjois-Karjalassa, on suhteellinen kasvu ollut selvästi korkeampaa koko maassa. Koko maassa oli 11 143 ammattikorkeakoulututkinnon suorittanutta työnhakijaa heinäkuussa 2017. Alhaisimmillaan työhakijoiden määrä oli marraskuussa 2007 (2 992). Korkeimmillaan Pohjois-Karjalan osuus ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista työttömistä työnhakijoista oli 5,8 % vuonna 2008.

Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työttömien työhakijoiden määrän suhteellinen osuus on kymmenessä vuodessa pienentynyt 1,1 prosenttiyksikköä, mutta samalla työttömien työhakijoiden määrä on kasvanut 38,7 % (+ 1404). Kansallisella tasolla ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työttömien työhakijoiden määrän kasvu (+72 %) on ollut selvästi suurempi kuin Pohjois-Karjalassa. Heinäkuussa 2017 ammatillisen tutkinnon suorittaneita oli Pohjois-Karjalassa työttömänä 5 266, joista alle 30-vuotiaita ammattiin kouluttautuneita oli 43,1 % (2 270). Erityisen paljon työttöminä on tekniikan alalle kouluttautuneita nuoria ja nuoria aikuisia.

Koulutuksen vetovoima

Itä-Suomen yliopisto järjestää koulutusta kolmella kampuksella Joensuussa, Kuopiossa ja Savonlinnassa. Itä-Suomen yliopiston toiminnot keskittyvät 1.8.2018 alkaen kahdelle kampukselle: Joensuuhun ja Kuopioon. Joensuuhun otetaan opiskelijoita vuosittain kahdeksalle koulutusosalalle (Taulukko 6).

Itä-Suomen yliopisto	2017			
	1. sijaiset hakijat	kaikki hakijat	aloituspaikat	veto-voima
Humanistinen ala	255	948	218	1,2
Kasvatustieteellinen ala	605	1 956	402	1,5
Kauppatieteellinen ala	428	2 481	120	3,6
Luonnontieteellinen ala	380	1 532	509	0,7
Maatalous-metsätieteellinen ala	51	161	38	1,3
Oikeustieteellinen ala	388	1 905	40	9,7
Psykologia	465	960	40	11,6
Teologia	110	214	81	1,4
Yhteiskuntatieteellinen ala	463	1464	270	1,7
Yhteensä	3145	11 621	1580	2,0

Taulukko 6. Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampuksen tutkintokoulutuksen vetovoima vuonna 2017 alkaneessa koulutuksessa.

Joensuun kampuksen koulutusaloista vetovoimaisimpia ovat psykologian, oikeustieteellisen ja kauppatieteellisen alan koulutukset. Kasvatustieteellisen alan koulutukset sisältävät myös hakupainekoulutuksia, kuten opettajankoulutukset. Vetovoimaisimmat koulutusalat ovat pysyneet melko

vakaana viime vuosina sen jälkeen, kun yliopistolle myönnettiin oikeustieteellisen alan tutkinto-oikeus. Eniten on ollut haasteita vetovoimassa luonnontieteellisellä alalla.

Vuonna 2016 Itä-Suomen yliopistossa opiskeli 13 894 perustutkinto-opiskelijaa ja 1 637 jatkotutkinto-opiskelijaa. Näistä ulkomaalaisia tutkinto-opiskelijoita oli 1 183 eli 7,6 % opiskelijoista. Ylempiä korkeakoulututkintoja suoritettiin 1 420 ja tohtoritutkintoja 178.

Kareliassa otetaan vuosittain opiskelijoita 15 ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen ja viiteen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen. Koulutuksen vetovoima on laskenut jonkin verran viime vuosien 2013–2014 historian parhaista lukemista (taulukko 7).

Ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus	2016				2017			
	1. sijaiset hakijat	kaikki hakijat	aloituspaikat	veto-voima	1. sijaiset hakijat	kaikki hakijat	aloituspaikat	veto-voima
Fysioterapeutti	253	965	40	6,3	229	889	50	4,6
Sairaanhoitaja	262	751	80	3,3	207	620	75	2,8
Sairaanhoitaja (monimuoto)	201	435	60	3,4	178	367	55	3,2
Sosionomi	206	971	55	3,7	204	590	45	4,5
Sosionomi (monimuoto)	187	395	60	3,1	143	298	45	3,2
Terveydenhoitaja	112	295	20	5,6	96	289	25	3,8
Medianomi	94	295	40	2,4	83	282	40	2,1
Restonomi	70	285	40	1,8	47	233	45	1,0
Metsätalousinsinööri (AMK)	89	271	40	2,2	75	221	50	1,5
Insinööri (AMK), energia- ja ympäristötekniikka	37	185	30	1,2	29	148	30	1,0
Insinööri (AMK), konetekniikka	39	163	30	1,3	62	162	35	1,8
Insinööri (AMK), rakennustekniikka	46	196	40	1,2	70	231	45	1,6
Insinööri (AMK), talotekniikka	55	201	40	1,4	53	170	50	1,1
Tradenomi (AMK), tietojenkäsittely	115	286	50	2,3	116	297	50	2,3
BBA, International Business	49	432	40	1,2	75	322	40	1,9
Tradenomi (AMK), liiketalous	167	584	70	2,4	147	511	70	2,1
Tradenomi (AMK), liiketalous (monimuoto)	93	213	30	3,1	99	204	30	3,3
Tradenomi (AMK), tietojenkäsittely	115	286	50	2,3	116	297	50	2,3
Yhteensä	2190	7209	815	2,7	2029	6131	830	2,4

Taulukko 7. Karelian ammattikorkeakoulun ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen vetovoima vuosina 2016 ja 2017 alkaneessa koulutuksessa.

Vetovoimaisimmat koulutukset ovat olleet sosiaali- ja terveydenhuollon alan koulutukset (fysioterapeutti, sosionomi sekä terveyden- ja sairaanhoitaja). Myös tradenomin monimuotokoulutuksessa on ollut

keskiarvoa korkeampi vetovoima. Tekniikan aloilla on keskiarvoa huonompi vetovoima. Kokonaisuutena vetovoima on ollut maan keskiarvoa alhaisempi.

Myös ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen vetovoima on kokonaisuutena laskenut jonkin verran viime vuosina. Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutuksen vetovoima on vahvistunut selvästi, mutta muiden koulutusten vetovoima on heikentynyt (taulukko 8.)

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus	2016				2017			
	1. sijaiset hakijat	kaikki hakijat	aloituspaikat	veto-voima	1. sijaiset hakijat	kaikki hakijat	aloituspaikat	veto-voima
Sosiaali- ja terveysalan johtaminen	35	60	30	1,2	53	72	30	1,8
Ikäosaaminen	28	35	30	0,9	15	26	30	0,5
Uusiutuva energia	17	30	20	0,9	11	17	20	0,6
Teknologiaosaamisen johtaminen	33	45	20	1,7	25	35	20	1,3
Johtaminen ja liiketoimintaosaaminen	44	61	30	1,5	37	49	30	1,2
	157	231	130	1,2	141	199	130	1,1

Taulukko 8. Karelian ammattikorkeakoulun ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen vetovoima vuosina 2016 ja 2017 alkaneessa koulutuksessa.

Ammatillisen toisen asteen perustutkintokoulutuksen vetovoima on pysynyt vakaana viimeisten vuosien aikana (taulukko 9). Yhteishaussa olleiden perustutkintojen vetovoimissa ei ole tapahtunut isoja muutoksia. Poikia kiinnostaa ensisijaisesti logistiikka- ja autoala sekä sähkö- ja turvallisuusala. Tyttöjen suosikkialoja ovat kauneudenhoitoala sekä sosiaali- ja terveysala. Molempia sukupuolia kiinnostavat kulttuurialan koulutukset. Hankaluuksia on ollut saada opiskelijoita erityisesti kotityö- ja puhdistuspalvelu-, kiinteistönhoidon sekä kone- ja metallialoille.

Ammatilliseen perustutkintoon johtava koulutus, yhteishaku 2016–2017	1. sijaiset hakijat 2017	aloituspaikat 2017	veto-voima 2017	1. sijaiset hakijat 2017	aloituspaikat 2016	vetovoima 2016
nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen pt	19	32	0,59	30	30	1,00
liiketalouden pt	129	156	0,83	164	171	0,96
hiusalan pt	32	34	0,94	33	20	1,65
kauneudenhoitoalan pt	33	17	1,94	46	15	3,07
matkailualan pt	20	18	1,11	26	19	1,37
hotelli-, ravintola- ja cateringalan pt	81	110	0,74	82	113	0,73
kotityö ja puhdistuspalvelujen pt	4	17	0,24	7	18	0,39
tieto- ja viestintätekniikan pt	37	22	1,68	38	24	1,58
sosiaali- ja terveysalan pt	211	193	1,09	216	182	1,19
elintarvikealan pt	35	15	2,33	43	15	2,87
käsi- ja taideteollisuusalan pt	27	40	0,68	28	34	0,82
autoalan pt	77	58	1,33	81	58	1,40
tieto- ja tietoliikennetekniikan pt	31	32	0,97	30	32	0,94
sähkö- ja automaatiotekniikan pt	66	50	1,32	68	58	1,17
verhoilu- ja sisustusalan pt	8	12	0,67	8	13	0,62
kiinteistöpalveluiden pt	6	15	0,40	9	15	0,60
logistiikan pt	77	32	2,41	56	32	1,75
maanrakennus oa.	13	15	0,87	24	15	1,60

kone- ja tuotantotekniikan pt	50	85	0,59	51	84	0,61
talotekniikan pt	38	32	1,19	33	32	1,03
pintakäsittelyalan pt	14	15	0,93	12	15	0,80
rakennusalan pt	73	88	0,83	102	88	1,16
puualan pt	9	10	0,90	5	13	0,38
maatalousalan pt	18	30	0,60	21	30	0,70
prosessiteollisuuden pt	6	9	0,67	8	5	1,60
turvallisuusalan pt	41	16	2,56	38	16	2,38
tanssialan pt	27	10	2,70	24	9	2,67
media-alan pt (av-viestintä)	89	51	1,75	116	48	2,42
kuvallisen ilmaisun pt	18	8	2,25	22	8	2,75
metsäalan pt	43	53	0,81	51	51	1,00
yhteensä	1332	1275	1,04	1472	1263	1,16

Taulukko 9. Ammatillisen perustutkintokoulutuksen vetovoima vuosina 2016–2017 alkaneessa koulutuksessa.

Peruskoulun päättävien nuorten kiinnostus ja työmarkkinoiden toiveet alalle kouluttautujista eivät kohtaa parhaalla mahdollisella tavalla. Työvoimapulasta kärsiville aloille on haasteellista saada ammattiin opiskelevia ja toisaalta näiden alojen osaajia on iso joukko työttömänä. Toki on huomattava, että ammatilliseen koulutukseen hakeudutaan yhteishaun lisäksi koulutuksen järjestäjien tarjoamien muiden hakuväylien kautta. Muiden hakuväylien osalta koulutusten vetovoiman laskeminen ei ole mahdollista.

Työvoimatarve-ennusteet

Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi yliopistojen koulutusalojen työvoimatarvetta tulossopimuskausittain, jonka pohjalta määritellään valtakunnalliset tutkintotavoitteet. Tutkintojen määrää tulee selvitysten mukaan lisätä (mukana vain Itä-Suomen yliopiston Joensuussa osin tai kokonaan annettavat koulutusalat) erityisesti kasvatusaloilla ja luonnontieteellisellä alalla, mutta myös liiketalouden ja oikeustieteen aloilla. Luonnontieteellistä alaa lukuun ottamatta nämä alat ovat yliopiston vetovoimaisimpia. Kasvatustieteellisiltä aloilta tutkintojen määrän lisääminen katsotaan tarpeelliseksi erityisesti opettajan- ja lastentarhanopettajan koulutuksessa, mutta humanististen oppiaineiden opettajien kouluttamiselle ei ole todettu olevan lisätarvetta.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston ARENE toteutti vuonna 2015 laajan ammattikorkeakoulun rakenteellisen kehittämisen selvityksen. Osana tätä selvitystyötä tuotettiin ennuste alakohtaisista työvoimatarpeista vuonna 2030 suhteessa koulutuksen aloittaneiden määriin vuonna 2015.

Selvityksen perusteella Karelia vuonna 2015 koulutukseen valittujen määrä on kokonaisuutena 3 % pienempi kuin vuoden 2030 ennakoitujen työvoimatarpeet edellyttäisivät. Sen sijaan alakohtaisissa mitoituksissa on epätasapainoa suhteessa ennakoituihin tarpeisiin. Suurin alimitoitus on sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa, jossa Karelialla vuonna 2015 koulutukseen valittujen määrä on 29 % vuoden 2030 ennakoitua Pohjois-Karjalan työvoimatarvetta alhaisempi. Alan koulutuksen alimitoitus on koko maan korkein Pohjois-Karjalassa. Myös tekniikan koulutuksessa on selvityksen mukaan 7 %:n alimitoitus. Liiketalouden koulutukseen valittujen määrä arvioitiin 21 % työvoimatarvetta korkeammaksi ja kulttuurialalla 87 % tarvetta korkeammaksi.

Karelialla koulutustarjontaa on jo muokattu ennakoitujen tarpeiden mukaisesti. Sosiaali- ja terveysalan koulutusta on vahvistettu ja kulttuurialan koulutusta vähennetty merkittävästi.

Työ- ja elinkeinoministeriön [maakunnallisen ammattibarometrin](#) mukaan sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta työnhakijoita on tarvetta vähemmän ja kulttuurialan tutkinnon suorittaneiden osalta hakijoita on selvästi työvoimatarvetta enemmän.

Työvoiman tarpeisiin suhteutusta ammatillisen koulutuksen aloittajatarpeista on tehty erilaisia selvityksiä. [Opetushallituksen](#) julkaiseman koulutuksen aloittajatarpeita koskevan ennusteen mukaan ammatillista koulutuksen volyyymiä tulee lisätä hieman (+2 %). Työmarkkinoilta poistuvan työvoiman vuoksi lisäystarpeita on erityisesti kone-, metalli- ja energiatekniikan, prosessi-, kemian ja materiaalitekniikan, logistiikan, maatalo- ja metsätalouden alalla sekä sosiaali- ja terveysalalla. Pohjois-Karjalassa koulutuksen aloittajamäärissä on otettu huomioon edellä mainittu työvoimatarpeiden kasvu. Ongelmana kone-, metalli- ja energiatekniikassa, prosessi-, kemian ja materiaalitekniikassa sekä maatalo- ja metsätaloudessa on kyseisten koulutusten heikko vetovoima.

[Maakunnallisen ammattibarometrin](#) mukaan palvelualoilla on pulaa myyntiedustajista sekä puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjistä ja ylläpitoa sihteereistä ja myyjistä. Teknologian aloilla työvoimatarvetta on rakentamisessa erityisosaajista (kuten muurarit, betonirakentajat ja raudoittajat, kattoasentajat, rappaajat sekä ilmastointi- ja jäädytyslaitteenasentajista) ja teollisuudessa hitsaajista ja kaasuleikkaajista, koneistajista, muoviteollisuuden prosessityöntekijöistä sekä konepaja- ja metallituotteiden sekä sähkö- ja elektroniikkalaitteiden kokoonpanijoista.

Johtopäätökset

Maakunnan koulutustarjonta on kattavaa, laadukasta ja monipuolista, mikä tekee siitä valtakunnallisesti kilpailukykyisen. Tilastojen valossa koulutettua työvoimaa on hyvin saatavilla. Tästä huolimatta alueen työ- ja elinkeinoelämästä kantautuu viestejä siitä, etteivät yritykset saa osaavaa työvoimaa.

Pohjois-Karjalan heikko työllisyystilanne näkyy siten, että maakuntaa jääneiden tutkinnon suorittaneiden todennäköisyys jäädä työttömäksi on muualle lähteneitä korkeampi.

Tutkinnon suorittaneiden työttömien työnhakijoiden määrän kasvu on ollut Pohjois-Karjalassa muuta maata maltillisempi. Elokuussa 2017 tutkinnon suorittaneista työttöminä on keskimäärin 6 235 henkilöä, joista 80,7 % ammatillisen toisen asteen tutkinnon, 13 % yliopistotutkinnon ja 6,3 % ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita. Erityisten haasteellinen työllisyystilanne on ammatillisen toisen asteen tekniikan koulutuksen suorittaneilla.

Luonnontieteen sekä tekniikan alojen koulutusten vetovoima on muita aloja heikompi.

Työvoimatarve-ennusteiden perusteella yliopistokoulutusta tulee lisätä kasvatusaloilla (opettaja- ja lastentarhanopettajakoulutusten osalta), luonnontieteellisellä alalla sekä liiketalouden ja oikeustieteen aloilla. Lastentarhanopettajakoulutukseen on valtio tehnyt lisäpanostuksia, ja aloituspaikkamäärää on lisätty vuodesta 2017 alkaen. Ammattikorkeakoulutusta tulee kasvattaa sosiaali- ja terveysalalle sekä tekniikan aloilla. Ammatillisella toisella asteella työvoimatarpeita on ammattikorkeakoulutuksen tavoin sosiaali- ja terveysalalla sekä tekniikan aloilla, mutta myös maa- ja metsätaloudessa.

Toimenpiteet

- Laaditaan kohtaanto-ongelmasta tarkempi selvitys ja sen pohjalta linjataan kohdennetut toimenpiteet sekä tarkastellaan tarkemmin muita toimenpiteitä.
- Vahvistetaan ja monimuotoistetaan oppilaitosten ja työelämän yhteistyötä. Benchmarkataan eri koulutusasteiden yritysyritys yhteistyökontaktit ja yritysyrityksen toimintamallit, selvitetään yritysten osaamistarpeet yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa säännöllisesti, luodaan yhteinen yritysten osaamistarpeiden sähköinen toimintaympäristö sekä integroidaan työelämävalmiudet ja työnantajien osaamistarpeet koulutusrakenteisiin ja -sisältöihin. Lisäksi kehitetään uusia toimintatapoja ja malleja opiskelijoiden osaamisen ja työelämävalmiuksien kehittämiseksi työnantajien työvoimatarpeita vastaaviksi.
- Vastataan työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin nykyistä joustavammin. Käynnistetään laajamittainen rekrytointiyhteistyö alueen työ- ja elinkeinoelämän kumppanien kanssa ml.

yritykset. Etsitään myös uudenlaisia ja joustavia ratkaisuja, kuten yritysten tarpeista lähtevät erikoistumis-, täydennys- ja muuntokoulutukset, työttömien omaehtoinen opiskelu, koulutetun työvoiman alueellisen liikkuvuuden ja joustavien ja paikasta riippumattomien työntekemisen muotojen edistäminen sekä spesifin ammatillisen osaamisen hankkiminen (vrt. täsmäkoulutus). Lisäksi rakennetaan osaamisen kehittämisen ja kouluttautumisen Front Office -palvelu alueen yrityksille ja työnantajille yhteistyössä eri oppilaitosten ja työvoimahallinnon kanssa, esim. pilotointi Abloy ja Siun Sote.

- Edistetään osana opiskelua opiskelijoiden yrittäjyysvalmiuksia ja mahdollistetaan opiskelijoille yrittäjämäinen ja yrittäjänä opiskelu. Benchmarkataan eri koulutusasteiden yritys- ja innovaatiokasvatuksen sekä yrittäjyyden edistämisen käytänteet, tiivistetään yhteistyötä alueen elinkeinotoimijoiden (kuten kehitysyhtiöt ja muut kaupunkien ja kuntien elinvoimaviranomaiset), Pohjois-Karjalan yrittäjien sekä työvoimahallinnon kanssa sekä muodostetaan eri koulutusasteet yhdistävä yrittäjäyhteisö ja kehitetään sen toimintaa, esim. Joensuu Entrepreneurship-yhteisö.
- Tuetaan valmistuneiden työllistymistä aktiivisesti kehittämällä uraohjausta ja sen käytänteitä. Luodaan ja käyttöön otetaan valmistuneiden profilointiin perustuva uraohjauksen toimintamalli, tiivistetään yhteistyötä työvoimaviranomaisten kanssa palvelupolun jatkumon varmistamiseksi opiskelusta työhön sekä tuetaan valmistuneiden työllistymistä ja liikkumista maakunnan alueella yhdessä työnantajien kanssa.
- Kasvatetaan koulutuksen vetovoimaa ja edistetään sukupuolisegregaation murtumista työelämässä erityisesti luonnontieteiden ja tekniikan aloilla yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Laaditaan useamman vuoden toimenpidesuunnitelma, jota toteutetaan yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Esimerkkinä käynnistyvistä toimenpiteistä on Abloyn ja Joensuun kaupungin koulujen yhteistyö tyttöjen kiinnostuksen herättämiseksi tekniikan aloille.

3. Vetovoima ja maakunnan brändäys

Johdanto

Toimintaympäristössä on tapahtunut suuria muutoksia: globalisaatio, kaupungistuminen, väestön ikääntyminen, geopolittinen painopiste siirtyy Aasiaan, maailma sekä toimii että muuttuu nopeasti, viestejä on enemmän kuin koskaan ja teknologia on demokratisoinut puheen kaikkialla maailmassa. Instituutioiden ja median luottamus murenee.

Kommunikaation valta on ihmisillä - eikä enää organisaatioilla ja instituutioilla. Tämä aiheuttaa organisaatioille rytmihäiriön. Liian usein pelataan vanhan maailman keinoin – nykyisessä uudessa maailmassa.

Vaikuttajaviestinnän vaatimukset ovat kasvaneet. Poliittikoihinkin vaikuttaminen on muuttunut. Sillä kuka tahansa voi olla viestijä ja vaikuttaja. Lobbaus on yhä enemmän vuorovaikutusta. Organisaation johdon pitää viestiä ja johtaa viestintää. Toimijoilla ja viestijöillä pitää olla yhteneväinen viesti.

Brändi on kaikkien niiden mielikuvien ja tietojen summa, joka ihmisellä on ko. paikasta. Brändi on vastaanottajan päässä, se on aina totta ja brändi ei ole kaikille sama.

Analyyysi

Korkea työttömyys, ikärakenne ja laskukiidossa oleva syntyvyys ovat olleet pitkänä jatkumona rasittamassa myös maakunnan aluebrändiä. Tältä osin paikalleen jääminen olisi käännettävä eteenpäin menoksi. Maahanmuutto on onneksi tasoittanut Pohjois-Karjalan väkiluvun vähenemistä.

Alueiden välinen kilpailu asukkaista, investoinneista, osaajista ja matkailijoista on kiristynyt niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Tällä hetkellä Suomessa on ennätysellinen määrä muuttotappioalueita. Suomen 70 seutukunnasta 58 kärsii muuttotappiosta (HS 4.9.2017). Asiaa ei viestinnällä ratkaista, mutta monimuotoisella ja vahvuuksiin perustuvalla markkinointiviestinnällä saavutetaan kilpailuetua muihin alueisiin. Paikan markkinointi ei saa olla suhdanteista riippuvainen. Se on toimijoiden yhteistyöllä tapahtuvaa jatkuvaa ja pitkäjänteistä tavoitteellista vaikuttamista.

Hyvää elämää pystyy elämään muuallakin kuin vain pääkaupunkiseudulla ja isoissa kasvukeskuksissa. Pohjois-Karjalassa se toteutuu erilaisissa, mutta houkuttelevissa olosuhteissa. Tämä on vahvuutemme, jolla erotutaan myös muista.

Johtopäätökset

Uskottava ja vaikuttava brändin rakentaminen koostuu ensinnäkin omista vahvuuksista kertovasta perusviestinnästä, jota tehdään aktiivisesti ja järjestelmällisesti. Erilaisiin tilanteisiin reagoidaan mahdollisuusviestinnällä, jossa pitää olla nopea ja ketterä sekä uskaltaa mennä vellovaan keskusteluun mukaan. Tarvitaan viestinnälle siis kasvoja. Tunne toimii voimakkaammin kuin fakta, mutta on pysyttävä totuudessa. Brändin vahvistuminen vaatii, että aluekehityksessä viedään asioita eteenpäin sekä toteutetaan isoja, vaikuttavia ja erottuvia tekoja, joista viestitään näyttävästi. Eri toimijoiden viestintä yhdessä yhdensuuntaisilla ydinviesteillä on enemmän kuin erillisesti toteutettuna.

Toimenpiteet

- Luodaan Pohjois-Karjalan vetovoima- ja tunnettuustyöhön uusi viestintästrategia, joka konkretisoidaan toimintasuunnitelmaksi määrittelemällä ydinviestit ja varmistamalla taloudelliset sekä henkilöresurssit, vastuutahot ja toteuttajat (matkailu- ja business/investointikohteena, asuin- ja opiskelupaikkana). Ulkoisen kuvan rakentamisen lisäksi tehdään maakunnan identiteetin vahvistamiseen liittyviä toimia.
- Perustetaan aktiivisesti yhdessä toimiva maakunnallinen viestintätiimi/-verkosto.
- Brändityön perustaksi tehdään selvitys maakunnan ulkoisesta kuvasta tällä hetkellä, tarkennetaan viestintätiimin/-verkon kokoonpano sekä rooli, laaditaan viestintäsuunnitelma sekä varmistetaan riittävät henkilö- ja taloudelliset resurssit viestintäsuunnitelman toteuttamiseksi. Lisäksi kootaan aktiivisia maakunnan puolestapuhujia, jotka osallistuvat viestintään ja julkiseen keskusteluun, ja jotka kykenevät reagoida nopeasti ja ottaa myös kantaa.

4. Liikenneinfrastrukturi ja saavutettavuus

Johdanto

Liikenneyhteydet on keskeinen yritysten sijoittumiseen vaikuttava vetovoimatekijä. Maakunnan saavutettavuus onkin elinkeinopolitiikan ja muun kehityksen keskeinen lähtökohta. Pitkien etäisyyksien Suomessa Pohjois-Karjalan kilpailukyky rakentuu pitkälti liikennejärjestelmän ja saavutettavuuden perustalta. Pohjois-Karjalan kaltaisen maakunnan kannalta erityisesti ajallinen saavutettavuus Helsinkiin, Suomen suurimpiin kaupunkeihin ja lentäen maailmanmarkkinoille on tärkeää. Toimiva liikennejärjestelmä, siihen kuuluvat joukkoliikenne, maantie- ja rautatieyhteydet ja vesistöreitit, lentoliikenteen palvelutaso sekä ajantasaiset tietoliikenneyhteydet ovat edellytyksenä maakunnan kehittymiselle. Erityisen tärkeää on kytkeä yritystoiminnan tarpeet liikennejärjestelmän suunnitteluun ja hankkeiden ohjelmointiin riittävän hyvissä ajoin.

Analyysi

Pohjois-Karjalan kansainvälisen ja kansallisen saavutettavuuden kannalta tärkeimmät tieliikenteen väylät ovat valtatie 6, 9 ja 23 sekä rautatieliikenteessä maakunnan läpi kulkeva Karjalan rata ja ratayhteys Venäjälle. Pääteillä on useita eri kehittämiskohteita, joista tärkeimmät sijoittuvat valtateille 6, 9 ja 23. Rautatieliikenteessä Karjalan radan henkilöjunaliikenteen nopeuden kasvattamiseen ja liikenneturvallisuuteen liittyvät toimenpiteet ovat saavutettavuuden parantamisen kannalta ensiarvoisen tärkeitä. Saimaan kanavan sulkujen pidentämisellä ja liikennöintikauden jatkamisella on koko Saimaan vesiliikenteen jatkumisen ja kehittämisen kannalta ratkaiseva merkitys. Lentoliikenteessä keskeistä on tarpeisiin vastaava riittävä vuoroitiheys ja hyvät aikataulut siten, että asiointi Helsingissä ja jatkoyhteydet maailmalle mahdollistuvat kilpailukykyisellä hinnalla ja matka-ajalla.

Maakunnan joukkoliikenneyhteyksien ja muiden julkisten liikennepalvelujen kehittäminen on tärkeää eri väestöryhmien kannalta. Esimerkiksi opiskelijoiden ja ikä-ihmisten joukkoliikennepalvelut ovat tärkeä osa asuinympäristön toimivuutta ja viihtyvyyttä. Maaseudulla tulee pystyä turvaamaan julkisen liikenteen palvelut myös niillä alueilla, joilla ei ole edellytyksiä markkinaehtoisten palveluiden syntymiselle. Tarvitaan henkilökuljetusmarkkinoiden avoimuutta, uusia toimintamalleja ja digitalisaatiota sekä uusia liikenteen järjestämistapoja.

Johtopäätökset

Pohjois-Karjalan elinkeinoelämän menestyksen, julkisen sektorin toimintaedellytysten ja työllisyyden kannalta maakunnan sisäinen ja ulkoinen saavutettavuus sekä liikenneinfrastruktuuri ovat jatkossakin kriittisiä kilpailukykytekijöitä. Biotalous ja kilpailukykyllä raaka-ainekuljetukset mahdollistava alemman asteen tieverkoston kunto on keskeistä. Teollisuustuotteiden saaminen markkinoille edellyttää kilpailukykyistä logistiikkaa niin teillä, rautateillä kuin vesiliikenteessä. Globaalissa taloudessa nopeat lentoyhteydet ovat ratkaisevan tärkeitä asiakaskontaktien luomisessa, ja lentosaavutettavuudella on myös matkailulle ratkaiseva merkitys. Kattavat ja nopeat tietoliikenneyhteydet ovat puolestaan tänä päivänä välttämättömyys kaikelle toiminnalle. Saavutettavuuden parantaminen onkin keskeisiä toimenpiteitä, joilla voidaan vaikuttaa elinkeinoelämän kilpailukykyyn ja maakunnan työllisyyteen pitkällä aikavälillä.

Toimenpiteet

Valtion toimenpiteitä vaativat esitykset

- Tieliikenteen osalta valtion panoksia tarvitaan perustienpidon rahoituksen kasvattamiseksi ja korjausvelkahankkeiden toteuttamiseksi Pohjois-Karjalassa, vt 23 parantamisen loppuunsaattamiseksi välillä Viinijärvi–Varkaus, vt 9 Onkamo–Niirala välin parantamiseksi (1. vaihe väli Lahdenperä–Niirala), vt 6 Puhoksen liittymän parantamiseksi ja siihen liittyvän Kiteen keskustan ja vt 6 Puhoksen liittymän välisen Puhoksentien kevyen liikenteen väylän rakentamiseksi, vt 9 Joensuu–Kuopio parantamiseksi (suunnitteluvalmiuden nosto), Inarin rajanylityspaikan toiminnan turvaamiseksi Pielisen-Karjalan kasvavan biotalouden näkökulmasta, Eno-Ahveninen-Kelvä tieyhteyden parantamiseksi sekä Vuonisahti-Koli jäätien jatkon turvaamiseksi ja kehittämiseksi (tärkeä talvikaudella sekä matkailun että työvoiman saavutettavuuden kannalta).
- Rautatieliikenteen osalta valtion panoksia tarvitaan Karjalan radan parantamiseksi ja nopealle liikenteelle soveltuvaksi (tasoristeysten poistaminen välillä Kitee–Imatra ja Joensuu–Parikkala), Pielisen karjalan radan turvalaitteiden ja ratageometrian parantamiseksi sekä meluntorjumiseksi sekä Joensuun ratapihan uudistamiseksi ja asemanseudun kehittämiseksi. Koko rataverkon liikennöitävyys tavarankuljetuksen kannalta on myös turvattava (Ilomantsin rata, Nurmes–Kontiomäki) sekä rataosuus Joensuu-Lieksa-Nurmes-Kontiomäki tulee sähköistää. Henkilöliikenne rataosuudella Joensuu-Lieksa-Nurmes tulee myös turvata sekä toimivat jatkoyhteydet maakunnan matkailukohteiden näkökulmasta on varmistettava. Lisäksi Kiteen rautatieaseman seudun kehittämiseen ja ratapihan kunnostamiseen nykyaikaiseksi alueeksi ja liikenneturvallisuuden parantamiseen rautatieaseman liittymistä tieväylille, mm. rakentamalla asemapihan- ja teiden

katuvalaistus, tarvitaan osittain valtion panostuksia. Niiralan raja-aseman junakuljetusten konttistatuksen hyödyntämiseen ja kehittämiseen on myös panostettava.

- Lentoliikenteen osalta Joensuun lentoaseman hyvä vuorotiheys ja aikataulutus Helsinkiin ovat välttämättömiä. Lisäksi sujuvia jatko yhteyksiä kansainvälisille jatko yhteyksille tulee kehittää huomioiden myös maakunnan matkailukohteiden näkökulma. Joensuun lentoaseman kiitotieremontti tulee myös toteuttaa ajallaan.
- Vesiliikenteen osalta valtion panoksia tarvitaan Saimaan kanavan sulkujen pidentämiseen ja vedenpinnan nostoon, liikennöintikauden pidentäminen Saimaan kanavassa 11 kuukauteen ja Saimaan sisäisessä liikenteessä ympärivuotiseksi. Lisäksi satamien ja niihin liittyviä logistisia palveluja tulee kehittää.
- Joukkoliikenteen osalta panoksia tarvitaan Joensuun asemanseudun kehittämiseksi maakunnalliseksi liikenteen solmupisteeksi ja osaksi valtakunnallista solmupisteverkostoa, Karjalan radan matka-ajan nopeuttamiseksi henkilöjunaliikenteessä välillä Joensuu – Helsinki sekä junaliikenteen palvelutason kehittämiseksi Nurmes–Joensuu–Varkaus–Pieksämäki välillä. Lisäksi maakunnan tärkeimpien matkailukohteiden näkökulmasta on varmistettava matkailijoiden näkökulmasta toimivat joukkoliikenteen jatko yhteydet. Pendelöinti liikenteen kehittämiseksi maakunnassa järjestämällä joukkoliikennettä asuinkunnan ulkopuolella olevan työnteon mahdollistamiseksi kaikille myös työttömille työnhakijoille turvaten myös sitä, että maakunta saa työvoiman omalta alueelta tulee myös panostaa.
- Tietoliikenne yhteyksien osalta tulee mahdollistaa nopeiden tietoliikenne yhteyksien kehittyminen kattavasti hyödyntäen eri teknologioiden kustannustehokkaimmat ratkaisut.

5. Valtion toiminnot Pohjois-Karjalassa - alueellistaminen

Johdanto

Aina kun perustetaan uusia valtion yksiköjä tai uudelleen organisoidaan olemassa olevaa toimintaa, on alueellistamislaainsäädännön mukaisesti selvitettävä mahdollisuudet sijoittaa toimintoja pääkaupunkiseudun ulkopuolelle. Alueellistamistoimenpiteitä kohdistetaan alueille, joilla on tarkasteltavana olevaan toimintoon liittyvää tarvetta, osaamista ja työvoimaa. Myös supistusten vaikutukset on huomioitava päätöksissä.

Analyysi

Joensuun vetovastuu Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksessa (Palkeet) ja Puolustusvoimien palvelukeskuksen (PVPALVK) sijoittaminen Joensuuhun sekä Joensuun nimeäminen Luonnonvarakeskuksen yhdeksi strategiseksi päätoimipaikaksi ovat hyviä esimerkkejä merkittävistä ja onnistuneista alueellistamistoimenpiteistä. Palvelukeskus-päätösten pohjalta on syntynyt huomattava alueellinen osaamiskeskittymä.

Valtion toimintoja on myös ajettu alas. Pohjois-Karjalan Prikaatin, Pohjois-Karjalan hätäkeskuksen ja kahden vastaanottokeskuksen lakkautukset, rajavartiolaitoksen henkilöstövähennykset ja -siirrot sekä koulutussektoria koskevat leikkaukset ovat päätöksiä, jotka ovat merkinneet satojen työpaikkojen katoamista Pohjois-Karjalasta.

Johtopäätökset

Pohjois-Karjalan osaaminen tarjoaa hyvät mahdollisuudet alueellistamistoimenpiteille. Koulutusprofiili on valtion toimintojen kannalta otollinen ja luo pohjan sekä hallinnon tukipalveluille että tutkimuslaitoskentän vahvistamiselle.

Perustettavan tuomioistuinviraston sijoittamisen osalta vahvuudet liittyvät Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampuksen vahvasti kehittyvään oikeustieteen koulutukseen ja tutkimukseen sekä Joensuun onnistuneisiin näyttöihin palvelukeskustoiminnassa sekä talous- ja hallintotehtävien sijoittamisessa. Osaavaa sitoutunutta työvoimaa on tarjolla sekä oikeushallinnon ja tuomioistuinten talous-, hallinto- ja kehittämistehtäviin, että korkeaa juridiikan osaamista ja kokemusta vaativiin substanssiohjaustehtäviin. Kasvukeskuksena ja liikenneyhteyksien kannalta Joensuun yleiset vetovoimatekijät sijoittumiselle ovat kunnossa. Joensuun uusi oikeus- ja poliisitalo on juuri valmistunut ja otettu käyttöön.

Nykyiset alueellistamislinjaukset korostavat yksiköiden siirron rinnalla toimintojen ja tehtävien siirtoja. Jo alueellistettuja yksiköitä (Palkeet, PVPALVK, SYKE, Luke) on mahdollista vahvistaa edelleen mm. tehtäväsiirroin pääkaupunkiseudun työvoiman eläköitymisen myötä. Tällöin alueellistamistoimenpiteisiin ei liity pakkosiirtoja eikä siirtymäajan kaksoismiehitysongelmia.

Toimenpiteet

Valtion toimenpiteitä vaativat esitykset

- Valtion tulee sijoittaa Tuomioistuinviraston Joensuuhun. Lisäksi sen tulee vahvistaa ja monipuolistaa Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (Palkeet) päätoimipaikkaa, Puolustusvoimien palvelukeskuksen (PVPALVK) päätoimipaikkaa, Luonnonvarakeskuksen Joensuun toimintoja ja KELA:n Lieksan yhteyskeskuksen toimintoja. GTK:n Outokummun yksikön tutkimustoiminnan ja kaupallista palvelumyyntiä tulee myös laajentaa ja Metsähallituksen ja Rajavartiolaitoksen toiminnat tulee turvata Lieksassa, samoin myös Rajavartiolaitoksen ja tullin toiminnan resurssit Niiralassa. Myös Kolin kansallispuiston ja Ruunaan alueen infrastruktuuria ja toimintoja tulee kehittää yhdessä kuntien kanssa.
- Pohjois-Karjala tulee jatkossakin huomioida vaihtoehtona myös muiden valtion toimintojen vahvistamisessa tai alueellistamisessa.

6. Valtion strategiset kasvuinvestoinnit Pohjois-Karjalassa

Johdanto

Pohjois-Karjalan yritysten kasvun ja työllisyyden edellytysten kannalta valtio voi omalta osaltaan vaikuttaa maakunnan positiiviseen kehitykseen omien investointien kautta. Oheen on nostettu niitä investointeja, joissa valtiolla on merkittävä rooli toivotun kehityksen mahdollistajana.

Toimenpiteet

Valtion toimenpiteitä vaativat esitykset

- Kehitetään Joensuun kaupunkikeskustaa symmetrisen kaupungin strategian mukaisin toimin panostaen myös asemanseudun kehittämiseen. Joensuun kaupungilla on tavoitteena kaupunkikeskustan kasvu Pielisjoen molemmille rannoille ja yhden miljardin euron investoinnit vuoteen 2030 mennessä (80 % yksityisiä hankkeita, 3 500 työpaikkaa ja 6 000 asukasta). Tavoitteena on myös toteuttaa John Deeren metsäkonetehtaan ja Joensuun syväsataman alueelle innovatiivinen ja älykäs teollisuuspuisto nimeltään "Green Park".

Valtion toimia vaativat toimenpide-esitykset symmetrisen kaupungin kehittämiseksi

- Valtion panoksia tarvitaan osana symmetrisen kaupungin strategiaa Joensuun ratapihahankkeen toteuttamiseksi laaditun ratasuunnitelman mukaisesti. Ratapihan parantamisen kustannusarvio on 77 miljoonaa euroa ja parantamiseen liittyvän Kuhasalontien maantiesillan muutoksen 5,1 miljoonaa euroa. Joensuun ratapihan ratasuunnitelma ja maantien 5013 Kuhasalontien tiesuunnitelma ovat valmistuneet maaliskuussa 2017. Ratapihan

rakentaminen on aloitettavissa ratapihan osalta 2019 ja maantien 5013 Kuhasalontien tiesuunnitelman mukaiset toimenpiteet jo 2018.

Valtion toimia vaativat toimenpide-esitykset Pielisen-Karjalan biotalousinvestointien toteutumiseksi

Pielisen-Karjalaan on syntyessä merkittävää uutta biojalostusliiketoimintaa ja biotalousalan yritysten laajennus- ja kehittämisinvestointeja. Nurmekseen syntyy uudelle bioteollisuusalueelle 357 työpaikkaa vuosina 2018–2020. Suurimmat hankkeet ovat saha, biodieseltehdas ja puuhiilitehdas. Näiden ohella kuusi muuta pienempää hanketta, joita Nurmeksen Biofund I rahoittaa. Kaikki nämä yhdeksän yritystä hakevat mm. erilaisia investointitukia, joiden yhteenlaskettu summa on noin 23 miljoonaa euroa. Lieksan osalta puhutaan kaikkineen myös kymmenien miljoonien investoinneista ja lähes 100 uudesta työpaikasta vuosien 2018–2021 aikana.

- Valtion on omilla toimillaan varmistettava, että edellä mainittu, Suomenkin mittakaavassa, varsin mittava biotalouden uusyrittötoiminta käynnistyy suunnitelmien mukaisesti ja aikataulussaan. Sen lisäksi valtion on omilla toimillaan tuettava sekä työvoiman liikkuvuuteen, että koulutetun työvoiman saatavuuteen liittyvien haasteiden ratkaisemisessa sekä varmistettava logististen yhteyksien kehittäminen ja ylläpitäminen tasolla, joka varmistaa yritysten investoinnit, toiminnan kasvuedellytykset ja kilpailukyvyt alueella.

Valtion toimia vaativat toimenpide-esitykset Puhoksen yrityspuiston kehittämiseksi

Kiteen Puhoksen yrityspuistoa kehitetään innovaatiokeskukseksi. Puhoksen teollisuusalueella on vuosikymmeniä toiminut puutuote- ja puunjalostusteollisuutta ja niiden tukipalveluja. Alueella on valitettavasti koettu satojen työpaikkojen menetykset vuoden 2008 jälkeen ja uuteen nousuun pääseminen on ollut hidasta. Kaupungin omistamaa yli 7000 m² tuotantotilat käsittävää teollisuushallia on lähdetty kehittämään hautomotyyppisesti matalan kynnyksen yritystilaksi. Siellä on aloittanutkin jo muutamia yrityksiä. Lisäksi alueella on vapaana entisen lastulevytehtaan entiset tuotantotilat, kokonaiskerrosalaltaan 23 000 m³. Olemassa olevia tiloja on siten jo olemassa. Alueella toimii kansainvälisiä teollisuusyrityksiä, mm. Kiteen suurin yksityinen työnantaja, Stora Enso Wood Products Oyj Kiteen saha sekä teollisuuden kunnossapidon ja logistiikkapalvelujen yrityksiä.

- Kitee tarvitsee valtiolta merkittävää taloudellista panostusta, jotta kaupunki pääsee kehittämään Puhoksen aluetta. Puhoksen teollisuusalue nähdään kokonaisuutena, jossa voi toimia sekä suurteollisuutta että pienyritystoimintaa. Koska alueella on tiloja, Kitee tarvitsee valtion rahoitusta Puhoksen alueen ilmeen kirkastamisinvestointeihin, teollisuushallin muuttamiseksi hautomoyrityksiä palvelevaksi vastaanottohalliksi, teollisuusraiteen jatkamiseen Puhoksen satamaan, vahvaan markkinointiin jo valmiina teollisuusalueena, tarvittavaan työntekijöiden koulutukseen sekä riskipääoman tarjoamiseen. Tavoitteena on Puhoksen alue, joka työllistää viiden vuoden kuluessa vähintään 600 henkilöä.

Valtion toimia vaativat toimenpide-esitykset Kiteen meijerirannan kehittämiseksi

Kitee kehittää meijerirantaa artesaanimatkailun kohteeksi. Kiteellä aivan keskustassa, Kiteen kirkon alapuolella, Kiteenjärven rannalla on eheä sosiaalishistoriallisesti merkittävä meijeri- ja myllytoiminta-alue. Osa rakennuksista on suojeltu ja kaupunki on peruskorjannut niitä. Alue profiloituu korkeatasoisen käsityö-/artesaanitaidon keskuksena, joka houkuttelee matkailijavirtoja. Meijerin alueen rakennushistoria on selvitetty ja rakennukset on inventoitu. Meijerirannan toimitila- ja rakennusinvestointien lisäksi kokonaisuuteen kuuluu oleellisena osana Kiteen alueen matkailupalvelujen kehittäminen. Kehittämisrahoituksen tuella kehitetään Meijerirantaan sijoitettavaa matkailun toimipistettä ja sen toimintaa. Osana tätä matkailun kehittämishanketta ovat matkailutoimialan markkinoinnin ja tuotteistuksen kehittäminen; palvelut, reitistöt, markkinointiaineistot, neuvontapalvelut.

- Kiteen kaupunki tarvitsee Meijerirannan artesaanimatkailun kehittämishankkeeseen valtiolta 0,8 miljoonaa euroa vuonna 2018 ja 0,3 miljoonaa euroa vuosina 2019–2020 alueen

hankkeeseen. Erityisesti rahoitusta tarvitaan vanhan kivimeijerin peruskorjaukseen elinkeinotoimintaan ja matkailukeskukseksi. Meijerinrannan kehittyminen vilkastuttaa samalla Kiteen keskustataajaman palveluja tuottavia liikkeitä. Kiteen kaupunki on jo panostanut alueen kehittämiseen rahaa ja on sitoutunut edelleen alueen kehittämiseen mm. katuverkoston suunnitteluun ja rakentamiseen vähintään 0,2 milj. euroa/vuosi vuosina 2018–2020.

7. Yhteenveto

Pohjois-Karjalan työttömyys on ollut pitkään koko maan korkein ja työllisyysaste maan alhaisin. Hallituksen asettamaan 72 % työllisyysasteen tavoitteeseen hallituskauden lopussa ei nykyisellä kehityksellä tulla pääsemään ainakaan Pohjois-Karjalassa.

Pohjois-Karjalan yritysten liikevaihto kasvaa, mutta hitaammin kuin koko maassa. Maakunnan yritysten liikevaihto kasvoi alkuvuonna (1.-6.2017) +3,7 % verrattuna samaan ajanjaksoon edellisellä vuonna. Koko maassa liikevaihto kasvoi samalla ajanjaksolla lähes tuplavauhdilla 6,8 %.

Näiden tunnuslukujen valossa Pohjois-Karjalassa päätettiin luoda Pohjois-Karjalan työllisyyden kasvuohjelma, jonka tavoitteena on nostaa uusia toimenpiteitä työllisyysasteen ja työttömyyden parantamiseksi sekä yritysten kasvun vauhdittamiseksi. Kasvuohjelman laadinnassa ovat olleet mukana alueen keskeiset toimijat kuten Joensuun kaupunki Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon ELY-keskukset, maakuntaliitto, Pohjois-Karjalan Kauppakamari, Pohjois-Karjalan Yrittäjät, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä, Karelia ammattikorkeakoulu, Itä-Suomen yliopisto sekä kuntaedustajat Pielisen-Karjalan ja Keskikarjalan seuduilta.

Työllisyyden dynamiikkaa rajoittaa työttömien ikärakenne, etenkin Joensuun seudun ulkopuolella, sekä rakennetyöttömien iso määrä. Varsinkin Joensuun seudulla potentiaalisesti työllistyviä on kuitenkin paljon, eikä työvoima pitäisi muodostua kasvun esteeksi. Koulutusmahdollisuudet Pohjois-Karjalassa ovat hyvät, mutta koulutettavuutta rajoittaa Joensuun seudun ulkopuolella työttömyyden rakenne ja potentiaalisten työnhakijoiden pieni lukumäärä. Osaamiskapeikkoja voi syntyä nopeasti kasvaville toimialoille sekä alueittain.

Rakennetyöttömien isoa lukumäärää on haastavaa pienentää. Kun työttömyys pääsee pitkittymään, keinot sen katkaisuun hankaloituvat. Ainut kestävä keino on vaikuttaa tulovirtaan eli ennaltaehkäistä työttömyyden pitkittymistä.

Nuorisotyöttömyys on pysynyt suhteellisen aisoissa aktiivisen panostuksen ansiosta. Haasteena on nuorten poismuutto, jos työmahdollisuudet eivät Pohjois-Karjalassa parane.

Useat julkiset toimijat pyrkivät kohentamaan työttömien mahdollisuuksia työllistyä sekä saada elämäntilanteeseen sopivaa tukea ja palveluita. Usein työllisyyttä edistävät palvelut ovat kuitenkin saatavissa vasta siinä vaiheessa, kun elämässä on työttömyyden lisäksi myös muita haasteita. Työttömän henkilön toimintakyky, mahdollisuudet kouluttautumiseen, alan vaihtoon ja motivaatio muihin uusiin avauksiin ovat parhaimmillaan työttömyyden keston jäädessä mahdollisimman lyhyeksi. Työttömyyden pitkittyessä sosiaali- ja terveyspalvelujen rooli ja saatavuus ovat keskeisiä, kun taas kokonaisvaltaisista, työllisyyden edistämiseen tähtäävistä toimista hyödyttäisiin jo työttömyyden alkuvaiheessa. Työttömyyden kestosta riippumatta toimivat välityömarkkinat – palkkatuettu työ, työkokeilumahdollisuudet ja tuetut siirtymät avoimille työmarkkinoille ovat monille työttömille ensiarvoisen tärkeitä väyliä pysyvämpään työllistymiseen.

Työttömyyden hoidossa painopistettä on suunnattava nykyistä selvästi vahvemmin oireiden ja seurausten hoidosta ennaltaehkäisevään toimintaan ja työttömyyden pitkittymisen estämiseen. Pohjois-Karjalaan on muodostunut suuri joukko pitkään työttömänä olevia, joiden pääsy avoimille työmarkkinoille vaatii yksilöllistä pitkäkestoista tukea tai on jopa epätodennäköistä. Toisaalla on paljon nopeasti työllistyviä, jotka eivät tarvitse juurikaan tukea tai hyötyvät suhteellisen pienestä avusta.

Työllistymien vaatii työpaikkoja, jotka nykyään syntyvät erityisesti pk-yrityksiin. Yritysten kasvun vahvistamiseksi tarvitaan uusia toimenpiteitä ja entistä tehokkaampaa toimintaa. Julkisten toimijoiden tulee kehittää puitteitaan yritysten kasvun edistämiseksi.

Pohjois-Karjalaan on syntynyt vahvoja ekosysteemejä metsäbiotalouden, turvallisuuden, korkean teknologian muovituotteiden, rakentamisen sekä paikalliseen kysyntään perustuvien palvelutuoteratkaisujen ympärille. Ekosysteemit ovat kehittyneet alueen kärkiyritysten ja osaamisen ympärille. Näitä ekosysteemejä vahvistamalla ja linkittämällä kansallisiin ja kansainvälisiin ekosysteemeihin voidaan luoda hyvä pohja kasvulle.

Lisäämällä innovatiivisten hankintojen osuutta hankinnoista ja avaamalla kaikki kuntien merkittävät investoinnit yritysten kehitysalustoiksi on mahdollista auttaa yrityksiä kehittämään uusia ratkaisuja ja tukea yrityksiä saamaan kasvuun tarvittavia referenssejä. Uusien investointien saamiseksi maakuntaan tulee toimijoiden kehittää omaa investointien edistämistyötä.

Matkailu on globaali kasvuala. Matkailun megatrendit suosivat nyt ja myös tulevaisuudessa Suomea ja Pohjois-Karjalalla on hyvät edellytykset vastata niihin. Matkailun edistämiseksi Pohjois-Karjalalla on paljon kehitettävää. Tärkeintä on saada maakunnallinen matkailun edistämisen organisaatio Karelia Expert toimimaan tehokkaammin. Linkittymien vahvemmin osaksi Lakelandin aluetta ja brändiä sekä yhteistyön kehittäminen Finpron Visit Finlandin kanssa luo uusia mahdollisuuksia. Kuntien ja kaupunkien omaa matkailun edistämisen työtä tulee myös kehittää.

Maakunnan koulutustarjonta on kattavaa, laadukasta ja monipuolista, mikä tekee siitä valtakunnallisesti kilpailukykyisen. Samalla koulutuksen ympärille on syntymässä vahva klusteri, jonka ympärille on syntymässä uutta liiketoimintaa. Tilastojen valossa koulutettua työvoimaa on hyvin saatavilla. Tästä huolimatta alueen työ- ja elinkeinoelämästä kantautuu viestejä siitä, etteivät yritykset saa osaavaa työvoimaa. Pohjois-Karjalan heikko työllisyystilanne näkyy siten, että maakuntaa jääneiden tutkinnon suorittaneiden todennäköisyys jäädä työttömäksi on muualle lähteneitä korkeampi.

Tutkinnon suorittaneiden työttömien työnhakijoiden määrän kasvu on ollut Pohjois-Karjalassa muuta maata maltillisempi. Erityisten haasteellinen työllisyystilanne on ammatillisen toisen asteen tekniikan koulutuksen suorittaneilla. Koulutuksen vetovoiman lisäämiseksi on tehtävä toimenpiteitä eteenkin luonnontieteen sekä tekniikan aloilla.

Työvoimatarve-ennusteiden perusteella yliopistokoulutusta tulee lisätä kasvatusaloilla (opettaja- ja lastentarhanopettajakoulutusten osalta), luonnontieteellisellä alalla sekä liiketalouden ja oikeustieteen aloilla. Ammattikorkeakoulutusta tulee kasvattaa sosiaali- ja terveysalalle sekä tekniikan aloilla. Ammatillisella toisella asteella työvoimatarpeita on ammattikorkeakoulutuksen tavoin sosiaali- ja terveysalalla sekä tekniikan aloilla, mutta myös maa- ja metsätaloudessa.

Pohjois-Karjalan elinkeinoelämän menestyksen, julkisen sektorin toimintaedellytysten ja työllisyyden kannalta maakunnan sisäinen ja ulkoinen saavutettavuus sekä liikenneinfrastruktuuri ovat jatkossakin kriittisiä kilpailukykytekijöitä. Biotalous kilpailukykyllä raaka-ainekuljetukset mahdollistava alemman asteen tieverkoston kunto on keskeistä. Teollisuustuotteiden saaminen markkinoille edellyttää kilpailukykyistä logistiikkaa niin teillä, rautateillä kuin vesiliikenteessä. Globaalissa taloudessa nopeat lentoyhteydet ovat ratkaisevan tärkeitä asiakaskontaktien luomisessa, ja lentosaavutettavuudella on myös matkailulle ratkaiseva merkitys. Kattavat ja nopeat tietoliikenneyhteydet ovat puolestaan tänä päivänä välttämättömyys kaikelle toiminnalle. Saavutettavuuden parantaminen onkin keskeisiä toimenpiteitä, joilla voidaan vaikuttaa elinkeinoelämän kilpailukykyyn ja maakunnan työllisyyteen pitkällä aikavälillä.

Tieliikenteen osalta tarvitaan valtateiden 23 (Viinijärvi-Varkaus), 9 (Onkamo-Niirala ja Joensuu-Kuopio) sekä valtatie 6 (Puhoksen liittymä) parantamiseen liittyviä toimia.

Rautatieyhteyksien nopeuttamiseksi tarvitaan parannuksia Karjalan radalle, jotka kohdistuvat erityisesti tasoristeyksien poistamiseen välillä Kitee–Imatra ja Joensuu–Parikkala. Lisäksi Joensuun ratapihan ja

asemanseudun kehittäminen ja Kiteen rautatieaseman seudun kehittäminen ja ratapihan kunnostaminen nykyaikaiseksi sekä tavarakuljetusten turvaaminen koko ratavälillä kattaen myös Ilomantsin radan ja Nurmes-Kontiomäki -välin ovat tärkeitä elinkeinoelämän toimintaedellytysten kannalta. Niiralan raja-aseman junakuljetusten konttistatuksen hyödyntämiseen ja kehittämiseen tulee myös panostaa.

Lentoliiketeen osalta Joensuun lentoaseman hyvä vuoroitiheys/aikataulut Helsinkiin ja sujuvat jatkoyhteydet kansainvälisille jatkoyhteyksille on turvattava ja edelleen kehitettävä. Myös Joensuun lentoaseman kiitotieremontin toteuttaminen on tarpeen tulevina vuosina. Vesiliikenteen osalta Saimaan kanavan kehittäminen heijastuu myös Pohjois-Karjalaan.

Joukkoliikenteen kehittämisessä avainasemassa ovat Joensuun asemanseudun kehittäminen maakunnalliseksi liikenteen solmupisteeksi ja osaksi valtakunnallista solmupisteverkostoa, Karjalan radan matka-ajan nopeuttaminen henkilöjunaliikenteessä välillä Joensuu – Helsinki sekä junaliikenteen palvelutason kehittäminen Nurmes–Joensuu–Varkaus–Pieksämäki välillä. Lisäksi pendelöintiliikenteen kehittäminen maakunnassa ja nopeiden tietoliikenneyhteyksien kehittyminen kattavasti koko maakunnassa hyödyntäen eri teknologioiden kustannustehokkaimmat ratkaisut on tärkeää alueen elinvoiman kehittymisen kannalta.

Pohjois-Karjalan vetovoimaa ja tunnettuutta tullaan vahvistamaan. Viimeisempien selvitysten mukaan alueen positiiviset uutiset jäävät liian usein maakunnan omien tiedotusvälineiden varaan ja oman maakunnan sisälle. Maakunnassa terävöitetään yhteistä viestintää konkreettisista positiivisista asioista eri kanavissa. Lisäksi edistetään Pohjois-Karjalan huippuosaajien pääsyä valtakunnallisiin medioihin asiantuntijoiksi.

Pohjois-Karjalan osaaminen tarjoaa hyvät mahdollisuudet valtion alueellistamistoimenpiteille. Koulutusprofiili on valtion toimintojen kannalta otollinen ja luo pohjan sekä hallinnon tukipalveluille että tutkimuslaitoskentän vahvistamiselle. Pohjois-Karjalassa, Joensuun vetovastuu Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksessa (Palkeet) ja Puolustusvoimien palvelukeskuksen (PVPALVK) sijoittaminen Joensuuhun sekä Joensuun nimeäminen Luonnonvarakeskuksen yhdeksi strategiseksi päätoimipaikaksi ovat hyviä esimerkkejä merkittävistä ja onnistuneista alueellistamistoimenpiteistä. Palvelukeskus-päätösten pohjalta on syntynyt huomattava alueellinen osaamiskeskittymä.

Tällä hetkellä yksi tärkeimmistä alueellistamissuunnitelmista on uuden perustettavan tuomioistuinviraston sijoittuminen. Viraston sijoittamiseksi Joensuun on vahvat perusteet. Vahvuutemme liittyvät Itä-Suomen yliopiston Joensuun kampuksen vahvasti kehittyvään oikeustieteen koulutukseen ja tutkimukseen sekä Joensuun onnistuneisiin näyttöihin palvelukeskustoiminnassa sekä talous- ja hallintotehtävien sijoittamisessa. Osaavaa sitoutunutta työvoimaa on tarjolla sekä oikeushallinnon ja tuomioistuinten talous-, hallinto- ja kehittämistehtäviin, että korkeaa juridiikan osaamista ja kokemusta vaativiin substanssiohjaustehtäviin. Kasvukeskuksena ja liikenneyhteyksien kannalta Joensuun yleiset vetovoimatekijät sijoittumiselle ovat kunnossa. Lisäksi Joensuun uusi oikeus- ja poliisitalo on juuri valmistunut ja otettu käyttöön. Muita tärkeitä alueellistamiseen liittyviä toimia ovat muun muassa Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (Palkeet) päätoimipaikan ja Puolustusvoimien palvelukeskuksen (PVPALVK) päätoimipaikan ja KELA:n Lieksan yhteyskeskuksen toimintojen vahvistaminen sekä GTK:n Outokummun yksikön tutkimustoiminnan ja kaupallisen palvelumyynnin laajentaminen. Metsähallituksen ja Rajavartiolaitoksen toiminnat tulee myös turvata Lieksassa, samoin myös Rajavartiolaitoksen ja tullin toiminnan resurssit Niiralassa. Myös Kolin kansallispuiston ja Ruunaan alueen infrastruktuuria ja toimintoja tulee kehittää yhdessä kuntien kanssa.

Valtion strategisista kasvuinvestoinneista merkittävimmät tarpeet kohdistuvat Joensuun ratapihahankkeen toteuttamiseksi sisältäen myös Kuhasalontien maantiesillan muutokset, Pielisen-Karjalan biotalousinvestointien toteuttamiseksi, Kiteen Puhoksen yrityspuiston kehittämiseksi sekä Kiteen meijerinrannan kehittämiseksi matkailukohteeksi.